

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ

1. Εισαγωγή

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και η διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας, σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, επιδιώκεται η συνεχής ανανέωση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για το ιστορικό παρελθόν και για τη διάσωση της ιστορικής μνήμης, με στόχο τη διάπλαση ενεργών δημοκρατικών πολιτών. Μέσα από την παροχή ενός συνεκτικού και επαρκούς σώματος γνώσεων προωθείται η κριτική προσέγγιση των ιστορικών δεδομένων χωρίς στερεότυπα και προκαταλήψεις. Αναπτύσσεται η ιστορική ύλη στον χρόνο και στον χώρο (με τη βοήθεια της γεωγραφίας), με έμφαση στο ουσιώδες μέσω σφαιρικών επισκοπήσεων, χωρίς λεπτολογίες και πληθωρική χρήση χρονολογιών και κυρίων ονομάτων.

Επιδιώκεται ακόμα η επεξεργασία, η ιστοριογραφική πλαισίωση ή και η υπέρβαση (εφόσον επιβάλλεται) της ύλης των διδακτικών εγχειριδίων, μέσα από μία πολυεπίπεδη παρουσίαση της διδακτέας ύλης, με ευρεία χρήση ενδεικτικών ιστορικών πηγών και με την, κατά το δυνατόν, παραγωγικότερη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας.

Αδιαπραγμάτευτος στόχος είναι η λειτουργική εμπλοκή των μαθητών/τριών στη διαδικασία της διδασκαλίας του μαθήματος με σύντομες αφηγηματικές παρεμβάσεις και εργασίες τους, τόσο στην τάξη όσο και σε οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, βιβλιοθήκες, αρχεία, πνευματικά και πολιτιστικά ιδρύματα κ.λπ.

Τέλος, με τη διδασκαλία του μαθήματος στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση επιδιώκεται η οργάνωση των σχολικών εκδηλώσεων για τις εθνικές και ιστορικές επετείους με τρόπο, ώστε αυτές να συνιστούν προέκταση, έστω και ετεροχρονισμένη, του μαθήματος της Ιστορίας και ευκαιρία για βιωματικότερη προσέγγισή τους.

2. Δομή Αναλυτικού Προγράμματος Ιστορίας

2.1 Βασικοί άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ιστορίας είναι οργανωμένο και δομημένο σύμφωνα με τις βασικές αρχές του «Αναλυτικού Προγράμματος για τα Δημόσια Σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας» και εδράζεται σε τρεις βασικούς άξονες που αφορούν:

α. Ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα ιστορικών γνώσεων που αφορούν τις σημαντικότερες περιόδους της Ιστορίας της Κύπρου, της Ελλάδας, καθώς και της ευρύτερης Ευρωπαϊκής και της Παγκόσμιας Ιστορίας.

β. Καλλιέργεια αξιών, υιοθέτηση στάσεων και επίδειξη συμπεριφορών, που απαρτίζουν τη σύγχρονη δημοκρατική πολιτότητα.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καταστούν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες ικανοί να συμβάλουν στη συμφιλίωση και την καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των λαών και να προάγουν θεμελιώδεις αξίες, όπως η δημοκρατία και η ελευθερία.

γ. Καλλιέργεια ιδιοτήτων, ικανοτήτων, δεξιοτήτων που απαιτούνται από την κοινωνία του 21ου αι. – ικανότητες κλειδιά.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν δεξιότητες που σχετίζονται με την ιστορική γνώση σε συνδυασμό με την κριτική και δημιουργική σκέψη. Επιδιώκεται, ακόμα, να αναπτύξουν δεξιότητες που να τους επιτρέπουν την ενεργό εμπλοκή, μέσα από αφηγηματικές παρεμβάσεις και εργασίες, στη διεξαγωγή του μαθήματος, καθώς και δεξιότητες που σχετίζονται με την αναστοχαστική διαχείριση της ιστορικής γνώσης.

2.2 Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

2.2.1 Ειδικοί σκοποί

Η διδασκαλία της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποβλέπει στην ανάπτυξη, μέσω της μελέτης του παρελθόντος, της ιστορικής σκέψης των μαθητών/τριών, με τρόπο ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν ευκολότερα όχι μόνο τις μικρές και μεγάλες αλλαγές που συντελέστηκαν στη διαδρομή του χρόνου, αλλά και σύγχρονες καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή θα προσφέρει στους/στις μαθητές/τριες –μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας και μελλοντικούς ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας– τα πνευματικά εφόδια, με τα οποία θα σχηματίσουν σαφή αντίληψη της ιστορίας της Κύπρου, της διαχρονικής πορείας του ελληνικού κόσμου και της δικής τους συμμετοχής στην ελληνική πολιτιστική κληρονομιά, όπως αυτή λειτούργησε και λειτουργεί μέσα στο ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον. Θα τους επιτρέψει, επίσης, να αποκτήσουν ουσιαστική

συνείδηση της ιστορικής και εθνικής τους ταυτότητας, αλλά και να εκτιμήσουν με τρόπο ανάλογο τις θρησκευτικές, πολιτιστικές και εθνικές κοινότητες της πατρίδας τους, καθώς και άλλων διαφορετικών χωρών.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει:

- την προοδευτική απόκτηση βασικών γνώσεων για τις σημαντικότερες περιόδους της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου και, στη συνέχεια, και των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών και εθνικών ομάδων της νήσου,
- την απροκατάληπτη προσέγγιση των σημαντικότερων γεγονότων και φαινομένων που επηρέασαν με ποικίλους τρόπους την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου, του ευρύτερου Ελληνισμού και άλλων λαών της ανατολικής Μεσογείου και της Ευρώπης,
- την εκτίμηση της ιστορικής εξέλιξης και ιδιαίτερα των πολιτιστικών επιτευγμάτων διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, με σεβασμό στις θρησκευτικές και πολιτιστικές τους ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες,
- την κατανόηση των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στον χρόνο και στον χώρο, των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτίων και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

2.2.2 Δεξιότητες – αξίες – στάσεις – συμπεριφορές

Μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας οι μαθητές/τριες θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν τις εξής δεξιότητες:

- Να διαχωρίζουν τον μύθο και τον θρύλο από το ιστορικό γεγονός, κατανοώντας, ωστόσο, την αλληλεξάρτησή τους.
- Να αντιλαμβάνονται τις «συνέχειες» και συγκλίσεις, αλλά και τις μεγάλες αλλαγές και τις αποκλίσεις που παρατηρούνται στην ιστορική εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών, ιδιαίτερα σε εκτεταμένες χρονικά περιόδους.
- Να διακρίνουν τα βασικότερα είδη των ιστορικών πηγών και τη σχετική (ανάλογα με τις εποχές και τις συνθήκες) σημασία τους.
- Να εξοικειωθούν σταδιακά με τις σημαντικότερες ιστορικές έννοιες και τη στοιχειώδη ιστοριογραφική ορολογία.
- Να αντιμετωπίζουν τις πολλαπλές ερμηνείες του παρελθόντος μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και ερμηνείες ιστορικών γεγονότων και φαινομένων.
- Να εκθέτουν την ιστορική τους γνώση μέσω κυρίως της ιστορικής αφήγησης (προφορικής και γραπτής).
- Να χρησιμοποιούν παραγωγικά τη σύγχρονη τεχνολογία στη μελέτη και την προβολή του ιστορικού παρελθόντος.

- Να αξιοποιούν ή ακόμα και να αξιολογούν κριτικά τις ποικίλες μορφές της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης (μουσεία, ειδικά τηλεοπτικά προγράμματα, εκλαϊκευτικές εκδόσεις κ.λπ.).
- Να αντιλαμβάνονται την ιστορική σημασία των διάφορων μνημείων, παλαιότερων και νεότερων, αλλά και των ποικίλων άλλων ιστορικών πηγών (εγγράφων, καλλιτεχνικών έργων, παλαίτυπων κ.λπ.) και να επιδεικνύουν σεβασμό στη διάσωσή τους.
- Να διασυνδέουν το περιεχόμενο του μαθήματος της Ιστορίας με άλλα μαθήματα, ιδιαίτερα τα περισσότερο «συγγενικά» (γεωγραφία, περιβαλλοντική εκπαίδευση, φιλολογία-λογοτεχνία, θρησκευτική αγωγή, τέχνη, αγωγή του πολίτη κ.ά.).

2.3 Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

2.3.1 Ειδικοί σκοποί

Η διδασκαλία της Ιστορίας στη δημόσια Εκπαίδευση αποβλέπει, όπως προαναφέρθηκε, στην καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και στη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Μέσα από επαρκή και πολυεπίπεδη γνώση του παρελθόντος, οι μαθητές/τριες θα πρέπει να αποκτήσουν σταδιακά τη σύνθετη εκείνη διανοητική δεξιότητα, που θα τους επιτρέπει όχι μόνο να ερμηνεύουν γεγονότα και ιστορικά φαινόμενα παρωχημένων εποχών, αλλά και να κατανοούν τους ποικίλους παράγοντες (ιστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς κ.λπ.) που επηρεάζουν σύγχρονες καταστάσεις, ιδιαίτερα στο δικό τους ευρύ κοινωνικό και εθνικό περιβάλλον. Με την ανάπτυξη της κριτικής ιστορικής τους σκέψης, οι μαθητές/τριες θα προσεγγίζουν απροκατάληπτα την ιστορική πορεία –την απώτερη, αλλά και τη χρονικά εγγύτερη, τοπική και γενική– της Κύπρου και του ευρύτερου ελληνικού κόσμου, των συνοίκων κοινωνικών, θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου, των λαών της ευρωπαϊκής οικογένειας και της ανατολικής Μεσογείου και άλλων περιοχών του κόσμου· θα εκτιμούν επίσης ανάλογα και θα σέβονται τις θρησκευτικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, απαλλαγμένοι από αντιπαραγωγικά στερεότυπα και γενικά από εξωτερικούς παράγοντες ιδεολογικής χειραγώγησης. Τέλος, διαθέτοντας ένα στέρεο πνευματικό υπόβαθρο της ιστορικής, πολιτιστικής και εθνικής τους ταυτότητας, θα μπορέσουν, ως συνειδητοποιημένα μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας, να αναδειχθούν σε υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει ότι οι μαθητές/τριες, ως την αποφοίτησή τους, θα έχουν αποκτήσει επαρκή γνώση:

- των κυριότερων φάσεων της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου, από τα απώτερα χρόνια ως τις μέρες μας, ώστε, στηριζόμενοι σε αδιαμφισβήτητα ιστορικά δεδομένα, να εκτιμήσουν συνειδητά τη συμβολή του Ελληνισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό,
- της διαχρονικής εξέλιξης καταρχήν των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου και, στη συνέχεια και σε γενικές γραμμές, των λαών της ανατολικής Μεσογείου και, κατά το δυνατόν, και άλλων περιοχών του κόσμου,
- των σημαντικότερων κεφαλαίων της ιστορίας των λαών της Ευρώπης, ιδιαίτερα εκείνων που συντέλεσαν στη δημιουργία μίας κοινής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και εκείνων που, με τις έντονες ιδεολογικές διαμάχες και αποκλίσεις, τις πολιτικές και πολιτειακές ανατροπές ή ακόμα και τους κατά περιόδους αιματηρούς ανταγωνισμούς, συντέλεσαν στη δημιουργία της πολυμορφίας της,
- των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στον χρόνο και στον χώρο, των ευεργετικών αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτιών και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση (ακόμα και με «ρήξεις» της «συνέχειας») των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο,
- του ιστορικού παρελθόντος των διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών με απόλυτο σεβασμό και κατανόηση της ιδιαιτερότητάς τους, ώστε η μελέτη της Ιστορίας να συντελεί στην ανοχή, τη συμφιλίωση και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπινων κοινωνιών σε παγκόσμια κλίμακα.

2.3.2 Δεξιότητες – αξίες – στάσεις – συμπεριφορές

Μέσα από τη διδασκαλία της Ιστορίας οι μαθητές/τριες, εκτός από τον καθαυτό ιστορικό γνωσιολογικό πλούτο που θα αποκτήσουν, θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν και τις εξής δεξιότητες:

- Να αναζητούν και να χρησιμοποιούν ποικίλες ιστορικές πηγές (άμεσες και έμμεσες, πρωτογενείς και δευτερογενείς, γραπτές και προφορικές, παραστατικές κ.λπ.) και να είναι σε θέση να τις αξιολογούν και να τις σχολιάζουν και ανάλογα να αποδέχονται ενδεχόμενες πολλαπλές ερμηνείες του ιστορικού γεγονότος ή φαινομένου, στο οποίο αυτές αναφέρονται.
- Να αξιοποιούν και, όταν είναι εφικτό, να κατασκευάζουν ιστορικούς χάρτες, πίνακες και διαγράμματα είτε με συμβατικές μεθόδους είτε και με τη βοήθεια και τις δυνατότητες της σύγχρονης (π.χ. ηλεκτρονικής) τεχνολογίας.

- Να λαμβάνουν υπόψη τους, παράλληλα με τα δεδομένα της καθαυτό ιστοριογραφίας, και τα πορίσματα διαφορετικών επιστημονικών κλάδων (της γεωγραφίας, της φιλολογίας, της κοινωνιολογίας, της ιστορίας της τέχνης, του δικαίου και των πολιτικών θεσμών κ.λπ.), εφόσον αυτά αναφέρονται στα ιστορικά ζητήματα που τους απασχολούν.
- Να επιδιώκουν την κατανόηση των παραγόντων της ιστορικής εξέλιξης, με αναφορές σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (πολιτικό και ιδεολογικό, οικονομικό και κοινωνικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό, περιβαλλοντολογικό και οικολογικό κ.λπ.).
- Να καλλιεργήσουν τον σαφή και όσο είναι δυνατό γλαφυρό ιστορικό λόγο, τόσο με την προφορική αφήγηση όσο και με τη γραπτή έκθεση (συμβατική και ηλεκτρονική), χρησιμοποιώντας το ειδικό λεξιλόγιο και την καθιερωμένη ορολογία της ιστορικής επιστήμης.
- Να είναι σε θέση να αξιοποιούν και να αξιολογούν κριτικά τις πολλαπλές ευκαιρίες της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης, που προσφέρουν τα σύγχρονα μουσεία, τα ποικίλα ΜΜΕ και οι εκλαϊκευτικές εκδόσεις, χωρίς να υιοθετούν άκριτα ενδεχόμενα λάθη και ανιστόρητες ή ατεκμηρίωτες ερμηνείες.

3. Διδακτική Μεθοδολογία

Ο σχεδιασμός του κάθε μαθήματος Ιστορίας πρέπει να έχει ως αφετηρία του τους εκάστοτε Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας (Δείκτες Περιεχομένου), αλλά και τους ευρύτερους σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος στην Εκπαίδευση. Οι Δείκτες αυτοί διατυπώνονται στα Αναλυτικά Προγράμματα και ειδικότερα στους βασικούς άξονες που προτάσσονται σε κάθε μία από τις δύο βαθμίδες (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).

Όπως για όλα τα μαθήματα, έτσι και στη διδασκαλία της Ιστορίας είναι απαραίτητη η «εμπλοκή» των διδασκομένων στην προβληματική της ύλης της κάθε ενότητας, με βάση ιδιαίτερα τις παρεχόμενες από το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ιστορίας ενδεικτικές δραστηριότητες και τις μεθοδολογικές και άλλες παρατηρήσεις. Στη διαδικασία αυτή σημαντικό ρόλο έχει η εξοικείωση στη χρήση πηγών και ποικίλων τεκμηρίων του ιστορικού παρελθόντος, αλλά και η παρουσίαση του ιστορικού προϊόντος μέσω μίας ορθολογικά δομημένης ιστορικής αφήγησης.

Οι μέθοδοι της διδακτικής προσέγγισης καθώς και τα διδακτικά μέσα που μπορούν να αξιοποιηθούν στο μάθημα της Ιστορίας ποικίλλουν. Γι' αυτό ακριβώς οι εκπαιδευτικοί καλούνται να επιλέξουν κάθε φορά τις προσεγγίσεις / στρατηγικές και τα μέσα

εκείνα που αντιστοιχούν στις ανάγκες της συγκεκριμένης διδακτέας ενότητας και στις δυνατότητες των μαθητών/τριών τους (κοινωνικές, γνωστικές κ.ά.).

Η μαθητοκεντρική προσέγγιση απαιτεί από τον/τη διδάσκοντα/ουσα έναν σχετικά περιορισμένο αφηγηματικό ρόλο στην παρουσίαση μίας ιστορικής ενότητας. Η αφήγηση θα πρέπει να εστιάζεται στα ουσιώδη και όχι αναφορές σε χρονολογίες, προσωπογραφικές λεπτομέρειες και πληθωρική γεγονοτολογία. Αλλά όλα αυτά θα πρέπει να γίνονται χωρίς να υπονομευτεί μία βασική αρχή της ιστορικής ανάλυσης γεγονότων, καταστάσεων και φαινομένων: ότι, παρά τις μεγάλες αλλαγές και ανατροπές, υπάρχει κατά κανόνα αλληλουχία ή και αλληλεπίδραση αιτίων και αποτελεσμάτων. Συνεπώς, η προβολή της σημασίας ενός γεγονότος ή φαινομένου δε θα πρέπει να γίνεται αποκομμένη από τα ιστορικά τους συμφραζόμενα. Πάντως, η διαδικασία αυτή προϋποθέτει σφαιρική και εξαιρετικά συντομευμένη παρουσίαση της κάθε διδακτικής ενότητας, και μόνον έτσι θα περιοριστεί και ένα από τα προβλήματα της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας: η «κάλυψη» της διδακτέας ύλης.

Η συνοπτική, ωστόσο, έκθεση μίας διδακτέας ιστορικής περιόδου / ενότητας προϋποθέτει πολύ καλή προετοιμασία του/της διδάσκοντος/ουσας, ώστε αυτός/ή να είναι σε θέση και να δίνει συνοπτικά το γενικό ιστορικό πλαίσιο και να εκτιμά τη σημασία των αναγκών για το μάθημα ιστορικών πληροφοριών, αλλά και να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, εξάπτοντας τη φαντασία τους και τον προβληματισμό τους για διάφορα ιστορικά ζητήματα. Το ίδιο οργανωμένος, δομημένος, συγκροτημένος και στοχευμένος θα πρέπει να είναι και ο διάλογος που αναπτύσσεται στο πλαίσιο του μαθήματος είτε μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, είτε μεταξύ μαθητών/τριών σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο.

Την πρόσληψη της ιστορικής γνώσης διευκολύνει, επίσης, και η αξιοποίηση εποπτικών μέσων, όπως για παράδειγμα οι διαδραστικοί πίνακες, οι εφαρμογές της πληροφορικής, η χρήση του Η/Υ και του διαδικτύου κ.ο.κ. Ιδιαίτερη ασφαλώς σημασία αποκτούν για το μάθημα της Ιστορίας οι επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς και άλλους ιστορικούς χώρους, αρκεί αυτές να είναι καλά προετοιμασμένες από πλευράς διδακτικού υλικού (π.χ. φύλλα εργασίας), ξενάγησης, καθορισμού ρόλων, εμπλοκής των μαθητών/τριών κ.λπ.

Τέλος, η διδασκαλία του μαθήματος εντός των ειδικών αιθουσών Ιστορίας (εργαστηρίων) θα συμβάλλει σημαντικά στην επίτευξη των σκοπών και των Δεικτών Επιτυχίας του μαθήματος. Οι κατάλληλα εξοπλισμένες ειδικές αίθουσες Ιστορίας, π.χ. με ανακλαστικά διασκόπια, διαδραστικούς πίνακες, προβολείς video, Η/Υ, μικρές βιβλιοθήκες κ.λπ. προσφέρουν στους/στις διδάσκοντες/ουσες πολλαπλές επιλογές και σχετική ευελιξία ως προς την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας του μαθήματος, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη βελτίωση του μαθησιακού / παιδαγωγικού κλίματος.

4. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση (προφορική, γραπτή, διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική), που έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί (και επιβάλλεται να αξιοποιούν), συνιστά συνεχή και ανοικτή διαδικασία, η οποία εξάλλου αποτελεί οργανικό τμήμα της διδακτικής μεθοδολογίας. Μέσα ακριβώς από τη διαδικασία αυτή, οι εκπαιδευτικοί συνειδητοποιούν τον βαθμό αποτελεσματικότητας των μεθόδων και των στρατηγικών που εφάρμοσαν, αλλά και των μέσων που χρησιμοποίησαν στη διδακτική πράξη. Όπως και σε άλλα μαθήματα, έτσι και στο μάθημα της Ιστορίας επιβάλλεται η διαγνωστική αξιολόγηση να πραγματοποιείται στην αρχή της σχολικής χρονιάς, ώστε να διαγνωστούν οι ελλείψεις και οι αδυναμίες των μαθητών/τριών σε σχέση, κυρίως, με τις προαπαιτούμενες για κάθε επίπεδο ιστορικές γνώσεις και δεξιότητες.

Η αξιολόγηση των μαθητών/τριών θα πρέπει να γίνεται μέσα από πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές, όπως π.χ. η προφορική και η γραπτή εξέταση (όπου δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια της αφηγηματικής ικανότητας), οι μικρές ή μεγαλύτερες διαθεματικές / διεπιστημονικές συνθετικές εργασίες ή άλλες δραστηριότητες, όπως π.χ. η οργάνωση εκθέσεων με ιστορικά θέματα, η κατασκευή χαρτών, μακετών, ειδωλίων, η σύνταξη φανταστικών ιστορικών εγγράφων, εφημερίδων κ.λπ.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να αποδίδεται στο είδος των ερωτήσεων που τίθενται προφορικά ή στα διάφορα εξεταστικά δοκίμια (π.χ. ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου), καθώς και στην «τεχνική» της διατύπωσης αυτών των ερωτήσεων. Εφόσον ένας από τους βασικούς σκοπούς του μαθήματος είναι η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης και σταδιακά και ιστορικής συνείδησης, οι προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις θα πρέπει να στοχεύουν όχι μόνο στον έλεγχο των γνώσεων, αλλά και στην κινητοποίηση της κρίσης, της φαντασίας και της επινοητικότητας των μαθητών/τριών και όχι στην αποστήθιση λεπτομερειών και γενικά στην άσκοπη και παραθετική γεγονотоλογία.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Α΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ

Το μάθημα της Ιστορίας στην Α΄ Λυκείου διδάσκεται δύο (2) περιόδους τη βδομάδα. Συνεπώς, το σύνολο των διδακτικών περιόδων ανέρχεται στις εξήντα (60). Η γενική κατανομή των διδακτικών περιόδων έχει, ενδεικτικά, ως εξής:

	Διδακτικές Περίοδοι
Διαθέσιμος διδακτικός χρόνος	51
Συνθετικές εργασίες (projects)	(4)*
Επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία	(4)*
Επαναλήψεις – Γραπτές Εξετάσεις – Ανατροφοδότηση (τουλάχιστον μία γραπτή εξέταση για κάθε τετράμηνο)	6
Τελικές επαναλήψεις	3
Σύνολο	60

* Διευκρινίζεται ότι κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι μαθητές/τριες έχουν υποχρέωση να εκπονήσουν μία, τουλάχιστον, συνθετική εργασία (project) υπό τη συνεχή παρακολούθηση και καθοδήγηση των διδασκόντων/ουσών (βλ. *Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας, Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού*). Υπογραμμίζεται, επίσης, ότι θα πρέπει να αξιοποιείται ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος για εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μνημεία (βλ. *Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας, Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού*). **Στο σύνολο των διδακτικών περιόδων συνυπολογίζονται οι τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους για Συνθετικές εργασίες (projects) και οι τέσσερις (4) διδακτικές περιόδους για Επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, οι οποίες διατίθενται από τον/την εκπαιδευτικό σε συγκεκριμένη διδακτική ενότητα της επιλογής του/της.** Σημειώνεται ότι οι συνθετικές εργασίες (projects) και οι επισκέψεις πραγματοποιούνται ως εναλλακτικές μέθοδοι προσέγγισης συγκεκριμένων ενοτήτων της επιλογής του/της εκπαιδευτικού και όχι επιπροσθέτως της διδασκαλίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

(σε παρένθεση οι κωδικοί των αντίστοιχων Δεικτών Επιτυχίας για την Επιστημολογική Κατανόηση)

ΔΙΔ. ΠΕΡ.	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>		
<p>Εισαγωγή στο μάθημα της Ιστορίας</p> <p>Εισαγωγή στην Αρχαία Ιστορία</p>				
2	<p>1. Να εξηγούν τι είναι η επιστήμη της Ιστορίας και ποιες οι βοηθητικές της επιστήμες.</p> <p>2. Να ενημερωθούν για τη μεθοδολογία της Ιστορίας, τη σημασία των πηγών και τις ειδολογικές κατηγοριοποιήσεις τους.*</p>	<p>1. Ετυμολογική ανάλυση του όρου «Ιστορία», επιστήμη της Ιστορίας και βοηθητικές επιστήμες (αρχαιολογία, επιγραφική, παπυρολογία, παλαιογραφία)</p> <p>2. Μεθοδολογικές αρχές στη διδακτική του μαθήματος (χρήση πηγών – ειδολογικές κατηγοριοποιήσεις)</p>		<p>* Βλ. <i>Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο Μάθημα της Ιστορίας</i>, Βιβλίο Εκπαιδευτικού, ΥΑΠ, Λευκωσία 2012. Οι ειδολογικές κατηγοριοποιήσεις, καθώς και ο τρόπος προσέγγισης και επεξεργασίας των πηγών, να διδαχθούν</p>

	<p>3. Να αναφέρουν τα βασικά ιστορικά θέματα και τις ιστορικές περιόδους της Αρχαίας Ιστορίας.</p> <p>4. Να αξιολογηθούν ως προς τις πυρηνικές γνώσεις τους και το επίπεδο των ιστορικών τους δεξιοτήτων μέσω της Διαγνωστικής Αξιολόγησης Δεξιοτήτων.**</p>	<p>3. Ιστορικά θέματα και έννοιες: πολιτική, διοίκηση, στρατός, κοινωνία, οικονομία, θρησκεία, καθημερινή ζωή, πολιτισμός, γράμματα, τέχνη, ιστορικές περίοδοι και η λογική της ονομασίας τους: Εποχή του Λίθου, Εποχή του Χαλκού, Γεωμετρική Εποχή, Αρχαϊκή Εποχή, Κλασική Εποχή, Ελληνιστική Εποχή, Ρωμαϊκή Εποχή</p> <p>4. Διεξαγωγή διαγνωστικής αξιολόγησης</p>		<p>μέσα από πρακτικές εφαρμογές, ούτως ώστε να επιτευχθεί μία πρώτη επαφή με δεξιότητες, όπως για παράδειγμα είναι η ανάγνωση μίας εικόνας και ειδικότερα η παρατήρηση, η περιγραφή, η ερμηνεία, η εξαγωγή συμπερασμάτων κ.λπ.</p> <p>** Μέσα από τη διαγνωστική αξιολόγηση ο/η διδάσκων/ουσα διαπιστώνει, για κάθε μαθητή/τρια ξεχωριστά, το επίπεδο κατάκτησης βασικών δεξιοτήτων που είναι απαραίτητες στο μάθημα της Ιστορίας και, συνεπώς, αναπροσαρμόζει τους Δείκτες Επιτυχίας σύμφωνα με τα αποτελέσματα.</p>
--	--	--	--	---

ΠΡΟΪΣΤΟΡΙΑ

ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΛΙΘΟΥ, ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΧΑΛΚΟΥ

Παλαιολιθική, Νεολιθική, Χαλκολιθική Εποχή

Η Εποχή του Λίθου και η Χαλκολιθική Εποχή στην Κύπρο

Εποχή του Χαλκού: Λαοί της Εγγύς Ανατολής, Κυκλαδικός και Μινωικός Πολιτισμός

3	<p>1. Να αναφέρουν βασικές έννοιες που σχετίζονται με την Εποχή του Λίθου.* (Ζ)</p> <p>2. Να περιγράψουν τον τρόπο ζωής του ανθρώπου κατά την Παλαιολιθική Εποχή και να περιγράψουν τις βασικότερες πτυχές του τρόπου ζωής του ανθρώπου κατά τη Νεολιθική Εποχή.** *** (Α, Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Προϊστορία, Ιστορία, Εποχή του Λίθου, Παλαιολιθική Εποχή, Νεολιθική Εποχή, Χαλκολιθική Εποχή, homo sapiens</p> <p>2. Νομαδική ζωή, κυνηγός/τροφοσυλλέκτης, σπηλαιογραφίες, ειδώλια, σταυρόσχημα ειδώλια, μεγάλη μητέρα θεά / θεά γονιμότητας, πηλός</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none">- Νεολιθικοί/Χαλκολιθικοί οικισμοί στην Ελλάδα και την Κύπρο (συνεξέταση οικισμών από γεωγραφική και αρχιτεκτονική άποψη).- Η θρησκεία των ανθρώπων της Νεολιθικής Εποχής.- Η τέχνη της Νεολιθικής Εποχής στην Ελλάδα.- Τα ειδώλια της Κύπρου και η σύνδεσή τους με τη θρησκεία.- Επιδράσεις των νεολιθικών οικισμών της Κύπρου στη λαϊκή αρχιτεκτονική.	<p>* Διευκρινίζεται ότι η εννοιολογική μάθηση δεν ταυτίζεται με μία απλή προσπάθεια εξήγησης ενός ιστορικού όρου ή αποστήθισης του, αλλά παραπέμπει στην ανάλυση του τρόπου με τον οποίο δημιουργήθηκε ο όρος αυτός.</p> <p>** Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα τη ζωή και την τέχνη των</p>
----------	--	---	---	---

<p>3. Να σχολιάζουν τη σημασία της μετάβασης του ανθρώπου από το νομαδικό βίο στη μόνιμη εγκατάσταση. (Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να εντοπίζουν στον χάρτη τους σημαντικότερους νεολιθικούς οικισμούς της Ελλάδας και νεολιθικούς/χαλκολιθικούς οικισμούς της Κύπρου. (Β, Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>5. Να ονομάζουν και να τοποθετούν στον χάρτη τους σημαντικότερους λαούς και πολιτισμούς της Εγγύς Ανατολής (Σουμέριοι, Βαβυλώνιοι, Ασσύριοι, Αιγύπτιοι, Φοίνικες, Εβραίοι, Χετταίοι). (ΣΤ, Ζ)</p> <p>6. Να εντοπίζουν στον χάρτη της Κρήτης και του Αιγαίου τα σημαντικότερα κέντρα του κυκλαδικού και μινωικού πολιτισμού και να αιτιολογούν τη συγκεκριμένη γεωγραφική</p>	<p>3. Μόνιμη εγκατάσταση, οικισμός, γεωργία, κτηνοτροφία, σημασία της μόνιμης εγκατάστασης</p> <p>4. Διμήνι, Σέσκλο, Χοιροκοιτία, Σωτήρα, Καλαβασός, Ερήμη (λόγοι επιλογής συγκεκριμένων γεωγραφικών θέσεων), αξιοποίηση χάρτη</p> <p>5. Εγγύς/Μέση Ανατολή, Μεσοποταμία, Αίγυπτος, Φοινίκη</p> <p>6. Κυκλάδες, Ακρωτήρι Θήρας, Κρήτη, Κνωσός, Φαιστός, Ζάκρος, Μάλια (λόγοι επιλογής συγκεκριμένων γεωγραφικών θέσεων), αξιοποίηση χάρτη, κυκλαδικός πολιτισμός,</p>	<p>• Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία (Αίθουσες I, VIII). (Η Αίθουσα I αναδιοργανώθηκε πρόσφατα με τα νέα ανασκαφικά δεδομένα, τα οποία διαφοροποίησαν τη μέχρι πρότινος εικόνα που υπήρχε για τη νεολιθική Κύπρο.) - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσα I). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσα I). - Αρχαιολογικοί χώροι Χοιροκοιτίας, Καλαβασού-Τέντας, Σωτήρας, Ερήμης, Λέμπας κ.ά. 	<p>ανθρώπων της Εποχής του Λίθου (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού</i>).</p> <p>*** Ο συσχετισμός ιστορικών γεγονότων/συμβάντων/φαινομένων κ.λπ. με τη σύγχρονη εποχή (επικαιροποίηση), στον βαθμό που αυτό είναι εφικτό και δεν αλλοιώνει την ιστορική μοναδικότητα κάθε γεγονότος/συμβάντος/φαινομένου στο συγκεκριμένο ιστορικό συγκείμενο που εμφανίστηκε, θα πρέπει να αποτελεί πάγιο και σταθερό μέλημα των διδασκόντων/ουσών. Τέτοιες πρακτικές συμβάλλουν αφενός στη διαμόρφωση της ιστορικής σκέψης και συνείδησης των μαθητών/τριών και αφετέρου στη</p>
--	---	---	--

	<p>θέση και να αναφέρουν τα κύρια χαρακτηριστικά του πολιτισμού τους. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>μαρμάρια ειδώλια, τοιχογραφίες Θήρας, μινωικός πολιτισμός, Άρθουρ Έβανς, μινωική θαλασσοκρατία, συγκεντρωτικό σύστημα, μινωικά ανάκτορα, δίσκος της Φαιστού, Γραμμική Α, γυναικείες θεότητες, αρχιτεκτονική (ανάκτορα, λαβύρινθος), ζωγραφική (τοιχογραφίες, ταυροκαθάψια)</p>		<p>συνειδητοποίηση της σημασίας και της χρηστικής αξίας του μαθήματος της Ιστορίας στην καθημερινή τους ζωή.</p>
--	---	---	--	--

Μυκηναϊκός Πολιτισμός

Η Εποχή του Χαλκού στην Κύπρο (2500 – 1050 π.Χ.)

<p>3</p>	<p>1. Να εντοπίζουν στον χάρτη τα κυριότερα κέντρα του μυκηναϊκού πολιτισμού καθώς και τους χώρους εξάπλωσής του και να αιτιολογούν τις συγκεκριμένες γεωγραφικές θέσεις και επεκτάσεις.* (Β, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Μυκήνες, Τίρυνθα, Πύλος, Θήβα, Ορχομενός, Γλας (λόγοι επιλογής συγκεκριμένων γεωγραφικών θέσεων και επεκτάσεων), αξιοποίηση χάρτη μυκηναϊκή θαλασσοκρατία, εμπορικοί σταθμοί, αποικίες</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η μυκηναϊκή θαλασσοκρατία. - Η στρατιωτική οργάνωση και τα όπλα των Μυκηναίων. - Σύγκριση μινωικού και μυκηναϊκού ανακτόρου (σχήμα, μέγεθος, δομή, λειτουργικότητα). - Η ακρόπολη των Μυκηνών. - Οι μινωικές και μυκηναϊκές 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν την εξάπλωση των Μυκηναίων στην ανατολική Μεσόγειο.</p> <p>** Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού</p>
-----------------	--	--	--	--

<p>2. Να περιγράψουν τα χαρακτηριστικά του μυκηναϊκού πολιτισμού (πολιτική, στρατιωτική, κοινωνική, οικονομική οργάνωση, γραφή, θρησκεία, τέχνη), και να εντοπίζουν και να αιτιολογούν ομοιότητες και διαφορές με αντίστοιχα χαρακτηριστικά του μινωικού.** (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να περιγράψουν τα βασικά στοιχεία της Εποχής του Χαλκού στην Κύπρο και να τεκμηριώνουν τη σημασία του χαλκού για το νησί. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να εντοπίζουν τις επιδράσεις του μινωικού και μυκηναϊκού πολιτισμού στην Κύπρο. (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>5. Να σχολιάζουν τους λόγους παρακμής του μυκηναϊκού πολιτισμού. (Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>2. Μυκηναϊκός πολιτισμός, Μυκηναίοι, Ηπειρωτική Ελλάδα, Ερρίκος Σλήμαν, άναξ, μυκηναϊκά ανάκτορα, ακρόπολη, Γραμμική Β, θρησκεία, αρχιτεκτονική (ανάκτορα, μέγαρο, οχυρώσεις, κυκλώπεια τείχη, θολωτοί τάφοι), κεραμική (μυκηναϊκά αγγεία), μεταλλοτεχνία</p> <p>3. Αλάσια, εξόρυξη χαλκού, εξαγωγή χαλκού, τάλαντα, κυπρομινωική γραφή</p> <p>4. Εξελληνισμός της Κύπρου (θεσμοί, κυπριακά βασίλεια, γλώσσα, γραφή, θρησκεία, έθιμα, τέχνη), Έγκωμη, Κίτιον</p> <p>5. Λόγοι παρακμής</p>	<p>τοιχογραφίες (αντιπαραβολή).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι επιδράσεις του μινωικού πολιτισμού στον μυκηναϊκό. - Η μυκηναϊκή γραφή «Γραμμική Β» και η Κυπρομινωική γραφή. - Η εκμετάλλευση και το εμπόριο του χαλκού στην Κύπρο. - Ή ίδρυση των κυπριακών βασιλείων από τους Μυκηναίους. - Η εισαγωγή της μυκηναϊκής θρησκείας στην Κύπρο. - Οι μυκηναϊκές επιδράσεις στην Έγκωμη και στο Κίτιον. - Ο χαλκός τότε και σήμερα (στο πλαίσιο της εκπόνησης της εργασίας οι μαθητές/τριες μπορούν να πάρουν συνέντευξη από Λειτουργό του Τμήματος Γεωλογικής Επισκόπησης για τα μεταλλεία χαλκού στην Κύπρο και το διαχρονικό τρόπο παραγωγής του). <p>• Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία (Αίθουσες II, III, VII, X, XII, XIV). - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσες I, II). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσα I). - Μουσείο Μυκηναϊκού Αποικισμού της 	<p>υλικού με θέμα το μυκηναϊκό πολιτισμό (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού</i>).</p>
--	--	--	--

			<p>Κύπρου, Μάα-Παλαιόκαστρο, Πάφος.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Αρχαιολογικός χώρος στη θέση Πολιτικό-Τρουλλιά, Λευκωσία. - Αρχαιολογικός χώρος Κιτίου (τοποθεσία Καθαρής), Λάρνακα. - Αρχαιολογικός χώρος Καλαβασού-Αγίου Δημητρίου, Λεμεσός. - Αρχαιολογικός χώρος Μάα-Παλαιόκαστρο, Πάφος. - Αρχαιολογικός χώρος Παλαιπάφου (Κούκλια), Πάφος. 	
ΙΣΤΟΡΙΑ				
ΓΕΩΜΕΤΡΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (1100 – 800 π.Χ.)				
Η διαμόρφωση των φυλετικών κρατών				
Ο Α΄ Ελληνικός Αποικισμός				
2	1. Να περιγράψουν την πολιτική οργάνωση των πρώτων ελληνικών φυλετικών κοινοτήτων κατά τη Γεωμετρική Εποχή. (Γ, Δ, ΣΤ, Ζ)	1. Γεωμετρική Εποχή, ελληνικά φύλα, «κάθοδος των Δωριέων»	<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): <ul style="list-style-type: none"> - Τα πρώτα ελληνικά φυλετικά κράτη και η οργάνωσή τους. - Μία ελληνική πόλη στα παράλια της Μ. Ασίας: τότε και σήμερα. 	

	<p>2. Να σχολιάζουν τα αίτια και τις συνέπειες των φυλετικών μεταναστεύσεων και να εντοπίζουν στον χάρτη τους νέους χώρους εγκατάστασης των ελληνικών φύλων (Α΄ Ελληνικός Αποικισμός). (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>2. Α΄ Ελληνικός Αποικισμός, αποικισμός, αποικία, αίτια των φυλετικών μεταναστεύσεων, χώροι εγκατάστασης των ελληνικών φύλων, αξιοποίηση χάρτη, ανάπτυξη αποικιών, συνέπειες Α΄ Ελληνικού Αποικισμού</p>	<p>- Οι ελληνικές και φοινικικές αποικίες: ομοιότητες και διαφορές.</p>	
--	--	--	---	--

Κυπρογεωμετρική Εποχή:

Κυπριακά Βασίλεια και Φοίνικες

<p>1</p>	<p>1. Να σχολιάζουν τη σημασία της διαμόρφωσης των κυπριακών βασιλείων για την ιστορία της Κύπρου και να εντοπίζουν στον χάρτη τα σημαντικότερα.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να εντοπίζουν και να σχολιάζουν τη σημασία των επιδράσεων των Φοινίκων στην Κύπρο. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Κυπρογεωμετρική Εποχή, κυπριακά βασίλεια, άναξ, Μάριον, Σόλοι, Λάπηθος, Ιδάλιον, αξιοποίηση χάρτη</p> <p>2. Φοίνικες, ανάπτυξη εμπορίου, ίδρυση αποικιών και εμπορικών σταθμών, εγκατάσταση στο Κίτιον,</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα κυπριακά βασίλεια της Γεωμετρικής Εποχής. - Η παρουσία των Φοινίκων στο Κίτιον. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν τα σημαντικότερα βασίλεια που διαμορφώνονται στην Κύπρο κατά την Κυπρογεωμετρική Εποχή.</p>
-----------------	---	---	--	---

αξιολόγηση φοινικικών επιδράσεων, Ασάρτη, φοινικικό αλφάβητο

Ο πολιτισμός της Γεωμετρικής Εποχής στην Ελλάδα και την Κύπρο

1

1. Να τεκμηριώνουν τους λόγους για τους οποίους η επινόηση του ελληνικού αλφαβήτου θεωρείται σταθμός για την πορεία του πολιτισμού. (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)
2. Να τεκμηριώνουν την ιστορική αξία των ομηρικών επών. (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)
3. Να περιγράψουν τα κυριότερα χαρακτηριστικά της γεωμετρικής τέχνης (Γ, Δ, E, ΣΤ, Ζ)

1. Φοινικικό αλφάβητο, εξέλιξη και προσαρμογή φοινικικού αλφαβήτου στην ελληνική γλώσσα, επίδραση σε άλλα αλφάβητα
2. Ομηρικά έπη, εκτίμηση ιστορικής αξίας και επίδρασης ομηρικών επών, αοιδοί, ραψωδοί
3. Πήλινα αγγεία, γεωμετρικά σχήματα/μοτίβα

- **Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):**
 - Το φοινικικό αλφάβητο και η εξέλιξή του.
 - Η κοινωνία των ομηρικών επών.
- **Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία:**
 - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία (Αίθουσα III).
 - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσα III).
 - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα.
 - Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού.
 - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσα II).
 - Αρχαιολογικός χώρος Κιτίου (τοποθεσία Καθαρός), Λάρνακα.

ΑΡΧΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (800 – 479 π.Χ.)

Η ανάδυση των ελληνικών πόλεων-κρατών και η εξέλιξη των πολιτευμάτων

2	<p>1. Να περιγράψουν τον θεσμό της πόλης-κράτους και να τεκμηριώνουν τη σημασία του στην ανάπτυξη του ελληνικού κόσμου.* (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να εντοπίζουν τα αίτια της κρίσης κατά τα τέλη του 9^{ου} π.Χ. και τους τρόπους αντιμετώπισής της. (Β, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να περιγράψουν συνοπτικά και να αιτιολογούν την εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα.* (Α, Β, Δ, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Αρχαϊκή Εποχή, πόλη-κράτος (ορισμός, συστατικά στοιχεία σημασία ανάπτυξης πόλης-κράτους)</p> <p>2. Αίτια και αντιμετώπιση κρίσης κατά τα τέλη του 9^{ου} αι. π.Χ.</p> <p>3. Βασιλεία, αριστοκρατία, ολιγαρχία/τιμοκρατία, τυραννίδα, δημοκρατία</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι πρώτες πόλεις-κράτη στην Ηπειρωτική Ελλάδα (παρουσίαση των πιο σημαντικών πόλεων-κρατών που αναδύονται και αναπτύσσονται στα αρχαϊκά χρόνια, με τα βασικά χαρακτηριστικά τους). - Η εξέλιξη των πολιτευμάτων στην αρχαία Ελλάδα: από τη βασιλεία στη δημοκρατία. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών γραπτών πηγών (π.χ. Αριστοτέλης, <i>Αθηναίων Πολιτεία</i> και <i>Πολιτικά</i>).</p>
----------	---	---	---	---

Ο Β΄ Ελληνικός Αποικισμός

2	<p>1. Να σχολιάζουν τα αίτια της αποικιακής εξάπλωσης των Ελλήνων στη Μεσόγειο και τον Εύξεινο Πόντο (Β΄ Ελληνικός Αποικισμός).*/** (Β, Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να περιγράφουν την οργάνωση του αποικισμού και τις σχέσεις αποικίας-μητρόπολης. (Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να εντοπίζουν στον χάρτη της Μεσογείου και του Εύξεινου Πόντου τις περιοχές του Β΄ Ελληνικού Αποικισμού και να αιτιολογούν τις συγκεκριμένες γεωγραφικές επεκτάσεις. (Β, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να αξιολογούν τις συνέπειες των μεταναστεύσεων στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτικό τομέα.*/** (Β, Δ,</p>	<p>1. Β΄ Ελληνικός Αποικισμός, οικονομικά και πολιτικά αίτια</p> <p>2. Οργάνωση αποικισμού, αποικία, μητρόπολη, δεσμοί αποικίας-μητρόπολης</p> <p>3. Παράλια βόρειας Ελλάδας, Εύξεινος Πόντος, Νότια Ιταλία – Σικελία («Μεγάλη Ελλάδα»), παράλια Γαλλίας και Ισπανίας, παράλια Κυρηναϊκής και Αιγύπτου (λόγοι συγκεκριμένων γεωγραφικών επεκτάσεων), αξιοποίηση χάρτη</p> <p>4. Συνέπειες των μεταναστεύσεων στον οικονομικό, κοινωνικό και πολιτιστικό τομέα</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι σχέσεις αποικίας και μητρόπολης. - Οι ελληνικές αποικίες στη «Μεγάλη Ελλάδα»: τότε και σήμερα. - Ο Α΄ και Β΄ Ελληνικός Αποικισμός: ομοιότητες και διαφορές. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Ηρόδοτος, <i>Ιστορίαι</i>, Θουκυδίδης, <i>Ιστορίαι</i>).</p> <p>** Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα την ίδρυση των αποικιών (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού</i>).</p>
----------	---	---	---	--

	Ε, ΣΤ, Ζ) 5. Να συγκρίνουν τον Α' και Β' Αποικισμό (αίτια, χώροι αποικισμού, συνέπειες). (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)	5. Ομοιότητες και διαφορές Α' και Β' Αποικισμού ως προς τα αίτια, τους χώρους αποικισμού και τις συνέπειες		
Κυπροαρχαϊκή Εποχή (750 – 475 π.Χ.): Κατακτητές της Κύπρου Ο Ονήσιλος				
2	1. Να εντοπίζουν και να σχολιάζουν τα αίτια των κατακτήσεων και να ονομάζουν τους κατακτητές της Κύπρου.* (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ) 2. Να κατανοούν τις πολιτικές αντιπαραθέσεις των βασιλείων κατά τη διάρκεια της περσικής κυριαρχίας. 3. Να αναφέρουν και να σχολιάζουν τα αίτια της	1. Κυπροαρχαϊκή Εποχή, αίτια των κατακτήσεων της Κύπρου, Ασσύριοι, Αιγύπτιοι, Πέρσες 2. Αντιπερσικό/φιλοπερσικό ρεύμα, ρόλος Σαλαμίνας 3. Κυπριακή επανάσταση, αίτια και αφορμή της	<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): <ul style="list-style-type: none"> - Οι ξένες κυριαρχίες στην Κύπρο κατά την Κυπροαρχαϊκή Εποχή. - Η κυπριακή επανάσταση (499–498 π.Χ.). • Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία: <ul style="list-style-type: none"> - Αρχαιολογικοί χώροι Κουρίου και Αμαθούντας, Λεμεσός. 	* Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν τη στρατηγική σημασία της θέσης της Κύπρου στην ανατολική Μεσόγειο. ** Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών γραπτών πηγών (π.χ. Ηρόδοτος, <i>Ιστορία</i> , Ξενοφώντας, <i>Κύρου Παιδεία</i>). Προτείνεται,

	<p>επανάστασης του Ονήσιλου κατά των Περσών.** (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να αναφέρουν και να αξιολογούν τις συνέπειες της αποτυχίας της κυπριακής επανάστασης.** (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>επανάστασης του Ονήσιλου κατά των Περσών</p> <p>4. Αξιολόγηση συνεπειών της αποτυχίας της κυπριακής επανάστασης</p>		<p>επίσης, ανάγνωση του ποιήματος «Ονήσιλος» του Παντελή Μηχανικού, ώστε να διαφανεί η διασύνδεση Ιστορίας και Λογοτεχνίας.</p>
--	--	--	--	---

Ο πολιτισμός της Αρχαϊκής Εποχής

Ο πολιτισμός της Κυπροαρχαϊκής Εποχής – Σαλαμίνα

<p>2</p>	<p>1. Να περιγράψουν τα βασικά χαρακτηριστικά της αρχαϊκής τέχνης.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να περιγράψουν τα βασικά χαρακτηριστικά της κυπροαρχαϊκής τέχνης και να διακρίνουν τις επιδράσεις των άλλων πολιτισμών τεκμηριώνοντας την ύπαρξη πρωτότυπων κυπριακών στοιχείων.* (Δ,</p>	<p>1. Δωρικός ρυθμός, ιωνικός ρυθμός, κούροι, κόρες, μελανόμορφος ρυθμός, ερυθρόμορφος ρυθμός</p> <p>2. Πολυμορφισμός/ συγκρητισμός θεοτήτων, ανθρωπομορφική απεικόνιση, ειδώλια, Κύπρια έπη, Στασίνοι, ασβεστόλιθος, ελληνικές, ασσυριακές και αιγυπτιακές επιδράσεις, «ελεύθερος ζωγραφικός ρυθμός»</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το διδακτικό έπος και η λυρική ποίηση: τα δύο είδη της Αρχαϊκής ελληνικής ποίησης. - Οι δύο αρχιτεκτονικοί ρυθμοί: δωρικός και ιωνικός ρυθμός. - Η «κουιάδα των ελληνικών ναών» στη Σικελία. - Η επίδραση της αρχαίας ελληνικής αρχιτεκτονικής από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. - Κούροι και Κόρες: οι δύο τύποι αρχαϊκών αγαλμάτων. - Οι επιτύμβιες στήλες στην αρχαιότητα. 	<p>* Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα την τέχνη της Αρχαϊκής και Κυπροαρχαϊκής Εποχής (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού</i>).</p>
-----------------	---	---	--	--

	<p>Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να αναγνωρίζουν την πολιτισμική αξία της νεκρόπολης της Σαλαμίνας.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>3. Σαλαμίνα, νεκρόπολη, κτιστοί βασιλικοί τάφοι, «Τζιελλάρκα»</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ο μελανόμορφος και ερυθρόμορφος ρυθμός (διαφορές στην τεχνική, θέματα παραστάσεων, σχήματα αγγείων). - Τα αρχαία κεραμικά εργαστήρια. - Η Κυπροσυλλαβική γραφή. - Σύγκριση κυπροαρχαϊκών γλυπτών με γλυπτά από τον ελλαδικό χώρο ή το χώρο της Ανατολής. - Η νεκρόπολη της Σαλαμίνας. <ul style="list-style-type: none"> • Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία: <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία (Αίθουσες III, IV, V, VIII, IX, X, XI, XIV). - Τοπικό Μουσείο Αρχαίου Ιδαλίου, Λευκωσία. - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσα III). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού. - Τοπικό Μουσείο Κουρίου, Επισκοπή, Λεμεσός. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσα II). - Αρχαιολογικοί χώροι Ταμασού, Ιδαλίου, Κιτίου, Κουρίου, Αμαθούντας κ.ά. 	
--	--	--	--	--

ΚΛΑΣΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (479 – 323 π.Χ.)

Η Συμμαχία της Δήλου και η Αθηναϊκή Ηγεμονία

<p>1</p>	<p>1. Να αναφέρουν τον σκοπό, την οργάνωση και τις συνέπειες της ίδρυσης της Συμμαχίας της Δήλου στον ελληνικό χώρο και να αιτιολογούν τη μετατροπή της Συμμαχίας της Δήλου σε Αθηναϊκή Ηγεμονία. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Κλασική Εποχή, Συμμαχία της Δήλου, σκοπός (σύνδεση με τους περσικούς πολέμους) οργάνωση, Αθηναϊκή Ηγεμονία</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η πολιτική και στρατιωτική δράση του Κίμωνα. - Η μετατροπή της Συμμαχίας της Δήλου σε Αθηναϊκή Ηγεμονία. - Οι σύγχρονες «συμμαχίες» στον κόσμο (π.χ. ΟΗΕ, NATO, Ευρωπαϊκή Ένωση). 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών για τη μελέτη της Συμμαχίας της Δήλου και της Αθηναϊκής Ηγεμονίας (π.χ. Θουκυδίδης, <i>Ιστορία</i>, Αριστοτέλης, <i>Αθηναίων Πολιτεία</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Κίμων</i>).</p> <p>** Ο λόγος των Αθηναίων στις <i>Δημηγορίες</i> του Θουκυδίδη που διδάσκονται οι μαθητές στα πλαίσια του μαθήματος της Αρχαίας Ελληνικής Γραμματείας είναι εξαιρετικά βοηθητικός στην κατανόηση των συνθηκών δημιουργίας και της εξέλιξης της Συμμαχίας της Δήλου.</p>
-----------------	--	--	--	---

Κυπροκλασική Εποχή (475 – 325 π.Χ.):

Οι επιχειρήσεις των Ελλήνων για απελευθέρωση της Κύπρου

1	<p>1. Να αναφέρουν και να σχολιάζουν τους λόγους που οδήγησαν τους Έλληνες να εκστρατεύσουν στην Κύπρο στα μέσα του 5ου αι. π.Χ. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να περιγράψουν τη δράση του Κίμωνα στην Κύπρο και να αξιολογούν τα αποτελέσματα των πολεμικών επιχειρήσεων. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Κυπροκλασική Εποχή, λόγοι της εκστρατείας των Ελλήνων, πρώτη εκστρατεία</p> <p>2. Κίμωνας, «και νεκρός ενίκα», «Καλλίειος ειρήνη»</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none">- Το χρονικό των επιχειρήσεων των Ελλήνων για απελευθέρωση της Κύπρου: από την πρώτη εκστρατεία του Πausanias μέχρι την υπογραφή της «Ειρήνης του Καλλία».
----------	--	---	---

Η διαμόρφωση του πολιτεύματος της Αθήνας και η ακμή της αθηναϊκής δημοκρατίας

1	<p>1. Να εντοπίζουν τις βασικές πολιτικές παρατάξεις της Αθήνας, τους κυριότερους εκπροσώπους τους και την πολιτική τους.</p> <p>2. Να αναφέρουν τα βασικά</p>	<p>1. Αριστοκρατικοί, δημοκρατικοί, Κίμων, Εφιάλτης, Περικλής, Καλλίειος Ειρήνη, Τριακοντούταις Σπονδαί</p> <p>2. Ενίσχυση δημοκρατικού</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none">- Ο Περικλής, ένας μεγάλος ηγέτης.- Οι μεταρρυθμίσεις του Εφιάλτη και του Περικλή οδηγούν στον εκδημοκρατισμό του αθηναϊκού πολιτεύματος.- Οι θεσμοί του δημοκρατικού πολιτεύματος στην αρχαία Αθήνα.	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών για τη μελέτη της εξέλιξης/σταθεροποίησης του δημοκρατικού πολιτεύματος (π.χ.</p>
----------	--	---	--	---

	<p>χαρακτηριστικά της πολιτικής του Περικλή.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>πολιτεύματος, θεωρικά, συμμαχίες, οικονομικοί πόροι, λειτουργίες</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Η πολιτική του Κίμωνα και η πολιτική του Περικλή (αντιπαραβολή). - Ο θεσμός των λειτουργιών στην αρχαία Αθήνα και αντίστοιχοι θεσμοί σήμερα. 	<p>Θουκυδίδης, <i>Ιστορίες</i>, Αριστοτέλης, <i>Αθηναίων Πολιτεία</i>, Ξενοφών, <i>Αθηναίων Πολιτεία</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Περικλής, Λυσίας, Απολογία δωροδοκίας απάρασημος</i>).</p>
--	---	---	---	--

Ο Πελοποννησιακός Πόλεμος

1	<p>1. Να σχολιάζουν τα αίτια του Πελοποννησιακού Πολέμου και να περιγράφουν τις κύριες φάσεις και τις επιχειρήσεις του Πολέμου (να δοθεί έμφαση στην εκστρατεία των Αθηναίων στη Σικελία). * ** (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να σχολιάζουν τις συνέπειες του Πελοποννησιακού Πολέμου για το σύνολο του</p>	<p>1. Πελοποννησιακός Πόλεμος, Αρχιδάμειος πόλεμος, Σικελική εκστρατεία, Δεκελεικός πόλεμος</p> <p>2. Συνέπειες του πολέμου</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα αίτια και οι αφορμές του Πελοποννησιακού Πολέμου. - Το χρονικό της εκστρατείας των Αθηναίων στη Σικελία. - Αλκιβιάδης, μία αμφιλεγόμενη προσωπικότητα. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών για τη μελέτη του Πελοποννησιακού Πολέμου (π.χ. Θουκυδίδης, <i>Ιστορίες</i>, Ξενοφών, <i>Ελληνικά</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Αλκιβιάδης</i>).</p> <p>** Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να παρατηρήσουν στον</p>
----------	---	---	--	--

	ελληνικού κόσμου.* (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)			χάρτη τις αντίπαλες συμμαχίες του Πελοποννησιακού Πολέμου και να παρακολουθήσουν τις επιχειρήσεις του Πολέμου.
Κρίση της πόλης - κράτους				
1	<p>1. Να περιγράψουν συνοπτικά και να αιτιολογούν τις απόπειρες της Σπάρτης και της Θήβας για ηγεμονία στην Ελλάδα.* (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να τεκμηριώνουν με ποιον τρόπο η Περσία κατόρθωσε να γίνει ρυθμιστής των ελληνικών πραγμάτων κατά το πρώτο μισό του 4ου αι. π.Χ. (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να σχολιάζουν τις συνέπειες των</p>	<p>1. Σπαρτιατική ηγεμονία, Βοιωτικός-Κορινθιακός πόλεμος, «Ανταλκίδειος ειρήνη»/«ειρήνη του βασιλέως», Θηβαϊκή ηγεμονία, μάχη στα Λεύκτρα, μάχη στη Μαντίνεια</p> <p>2. Περσική πολιτική επέμβασης και ρύθμισης των ελληνικών πραγμάτων</p> <p>3. Προβληματισμός/ συζήτηση για τις συνέπειες των</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ξενοφών, «ο πρώτος πολεμικός ανταποκριτής της ιστορίας». - Η «Κάθοδος των Μυριών»: το κατόρθωμα της πορείας των Ελλήνων μέσα στην εχθρική Περσική Αυτοκρατορία. - Οι εμφύλιες διαμάχες στην Ελλάδα κατά το πρώτο μισό του 4ου αι. π.Χ. - Τα αίτια και οι συνέπειες της «Ανταλκίδειου ειρήνης»/«ειρήνης του βασιλέως», 386 π.Χ. - Αγησίλαος, Πελοπίδας, Επαμεινώνδας: οι μεγάλες προσωπικότητες του πρώτου μισού του 4ου αι. π.Χ. - Η συγκρότηση του Ιερού Λόχου σε τρεις στιγμές της ελληνικής ιστορίας: κατά τη Θηβαϊκή ηγεμονία, την Επανάσταση του 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ Ξενοφών, <i>Ελληνικά</i>, <i>Κύρου Ανάβασις</i>, <i>Αγησίλαος</i>, <i>Πλούταρχος</i>, <i>Βίοι Παράλληλοι: Πελοπίδας</i>).</p>

	ανταγωνισμών μεταξύ των ελληνικών πόλεων τον 4ο αι. π.Χ. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)	ανταγωνισμών μεταξύ των ελληνικών πόλεων	1821 και το Β΄ Παγκόσμιο Πόλεμο.	
Κυπροκλασική Εποχή (475 – 325 π.Χ.): Ο Ευαγόρας Α΄				
2	<p>1. Να αναφέρουν τους στόχους που έθεσε ο Ευαγόρας κατά τη διακυβέρνησή του και τον τρόπο υλοποίησής τους.</p> <p>2. Να περιγράψουν τις προσπάθειες του Ευαγόρα για απαλλαγή από την περσική κυριαρχία.</p> <p>3. Να περιγράψουν και να αξιολογούν το πολιτικό και πολιτιστικό έργο του Ευαγόρα Α΄.* (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Στόχοι της πολιτικής του Ευαγόρα/ υλοποίηση</p> <p>2. Πόλεμος κατά των Περσών, ειρήνη του Ανταλκίδα</p> <p>3. Πολιτικό και πολιτιστικό έργο του Ευαγόρα Α΄</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ευαγόρας, μία εξέχουσα πολιτική μορφή της αρχαίας κυπριακής ιστορίας. - Ο Ευαγόρας μέσα από το έργο του Ισοκράτη. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Πλούταρχος, Βίοι Παράλληλοι: Κίμων, Ισοκράτης, Ευαγόρας).</p>

Η άνοδος της Μακεδονίας

Ο Μ. Αλέξανδρος

Η Κύπρος και ο Μ. Αλέξανδρος

3	<p>1. Να σχολιάζουν τη συμβολή της ηγετικής φυσιογνωμίας του Φιλίππου Β΄ στις προσπάθειες ανάπτυξης του κράτους της Μακεδονίας και ενοποίησης των Ελλήνων.*/** (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να περιγράφουν και να αξιολογούν το στρατιωτικό, πολιτικό, οικονομικό και πολιτιστικό έργο του Αλεξάνδρου.*/**/** Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να περιγράφουν τη συμβολή των Κύπριων βασιλέων στην εκστρατεία του Αλεξάνδρου και τα</p>	<p>1. Μακεδονία, μακεδονική φάλαγγα, πανελλήνια ιδέα, μάχη στη Χαιρώνεια, Ισοκράτης, ενέργειες ισχυροποίησης της Μακεδονίας, συνέδριο της Κορίνθου</p> <p>2. Στρατιωτικό έργο (μάχη στον Γρανικό ποταμό, μάχη της Ισσοῦ, μάχη στα Γαυγάμηλα, μάχη στον Ύδασπη, Υφάσιος ποταμός), πολιτικό έργο (σατραπείες), οικονομικό έργο, πολιτιστικό έργο (ένοπλη εξερεύνηση, ανεξιθρησκία)</p> <p>3. Πολιορκία και πτώση της Τύρου, ναυτική βοήθεια Κύπριων βασιλέων, τερματισμός περσικής</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none">- Το κράτος της Μακεδονίας (γεωγραφική θέση, πόλεις, οργάνωση, θεσμοί κ.λπ.).- Φίλιππος Β΄: ο βασιλιάς που θέτει τις βάσεις για την άνοδο του μακεδονικού κράτους.- Ισοκράτης, ο εκπρόσωπος της πανελληνίας ιδέας.- Οι δύο αντίπαλες αθηναϊκές παρατάξεις: η αντιμακεδονική, με επικεφαλής το Δημοσθένη, και η φιλομακεδονική, με επικεφαλής τον Ισοκράτη.- Η διαπαιδαγώγηση του Αλέξανδρου από τον Αριστοτέλη.- Η προσωπικότητα του Μ. Αλέξανδρου.- Η οργάνωση του απέραντου κράτους του Μ. Αλέξανδρου.- Το εκπολιτιστικό έργο του Μ. Αλέξανδρου στην Ανατολή.- Η Αλεξάνδρεια της Αιγύπτου, ένα σπουδαίο ελληνικό κέντρο στη	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών με θέμα το Φίλιππο (π.χ. Ισοκράτης, <i>Φίλιππος</i>, Δημοσθένης, <i>Ολυνθιακοί Α΄, Β΄, Γ΄, Δημοσθένης, Κατά Φιλίππου Α΄, Β΄, Γ΄, Δ΄</i>) και τον Μ. Αλέξανδρο (π.χ. Διόδωρος Σικελιώτης, <i>Βιβλιοθήκη</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Αλέξανδρος</i>, Αρριανός, <i>Αλεξάνδρου Ανάβασις</i>).</p> <p>** Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα τους αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία της Μακεδονίας (π.χ. Βεργίνα) (βλ.</p>
----------	--	--	--	--

	<p>σχολιάζουν τα αποτελέσματά της αναφορικά με την Κύπρο.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>κατάκτησης στην Κύπρο, ένταξη Κύπρου στον ελληνιστικό κόσμο</p>	<p>Μεσόγειο: από την ίδρυσή της μέχρι σήμερα.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μ. Αλέξανδρος και η επέκταση του Ελληνισμού στην Ανατολή. - «Γιατί ο Αλέξανδρος επονομάστηκε Μέγας;». 	<p><i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού).</i></p> <p>*** Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη του κράτους που ίδρυσε ο Μ. Αλέξανδρος.</p>
--	--	--	--	---

Ο πολιτισμός της Κλασικής και Κυπροκλασικής Εποχής

<p>3</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Να τεκμηριώνουν τη διαχρονικότητα των αξιών που ανέδειξε ο κλασικός πολιτισμός και την παγκόσμια εμβέλειά τους. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ) 2. Να σχολιάζουν τη σημασία των επιστημονικών επιτευγμάτων της κλασικής περιόδου. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ) 3. Να αναφέρουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά της κλασικής τέχνης στους 	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κλασικός, κλασικισμός, νεοκλασικισμός, διαχρονικές αξίες του κλασικού πολιτισμού (δημοκρατία, μέτρο, αρμονία, κάλλος) 2. Επιστήμη της Ιστορίας, δραματική ποίηση (τραγωδία, σατυρικό δράμα, κωμωδία) ρητορική, φιλοσοφία, αστρονομία, μαθηματικά, χωροταξία, ιατρική 3. Ακρόπολη της Αθήνας, Ικτίνος, Καλλικράτης, Προπύλαια, Παρθενώνας, 	<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): <ul style="list-style-type: none"> - Ηρόδοτος, Θουκυδίδης, Ξενοφών: οι θεμελιωτές της επιστήμης της Ιστορίας. - Σωκράτης, Πλάτωνας και Αριστοτέλης: οι τρεις μεγάλοι φιλόσοφοι της αρχαιότητας. - Η «Ακαδημία» του Πλάτωνα και το «Λύκειο» του Αριστοτέλη στην Αθήνα. - Το Σοφιστικό κίνημα, ένα νέο ρεύμα στη φιλοσοφία. - Η στροφή της φιλοσοφικής σκέψης από τη φύση και τις αρχές του κόσμου στον Άνθρωπο. - Η τέχνη της ρητορικής και ονομαστοί ρήτορες του 4ου αι. π.Χ. - Αισχύλος, Σοφοκλής, Ευριπίδης: οι μεγαλύτεροι τραγικοί ποιητές της αρχαιότητας. 	<p>* Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα τα πολιτιστικά επιτεύγματα της κλασικής εποχής και την κλασική τέχνη από μουσεία της Κύπρου, το νέο Μουσείο της Ακρόπολης ή από τα ανάλογα τμήματα ξένων μουσείων (π.χ. του Βρετανικού Μουσείου). Θα μπορούσε, επίσης, να αξιοποιηθεί διαδικτυακή ξενάγηση σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού).</i></p>
-----------------	--	--	---	--

	<p>τομείς της αρχιτεκτονικής, της γλυπτικής και της ζωγραφικής.* (Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να αναγνωρίζουν τα βασικά χαρακτηριστικά του πολιτεύματος, της τέχνης, της θρησκείας και των γραμμάτων κατά την Κυπροκλασική εποχή. (Δ, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>ναός της Αθηνάς Νίκης, Ερέχθειο, ναός του Ποσειδώνα στο Σούνιο, Φειδίας, χρυσελεφάντινα, ορειχάλκινα και μαρμάρινα αγάλματα, Μύρων, Λύσιππος, αγγειοπλαστικές αναπαραστάσεις</p> <p>4. Γεργίνοι, προμάλαγγες, ανάκτορο στο Βουνί, επιτύμβια μνημεία, ελληνικές επιδράσεις στα κυπριακά νομίσματα, λατρεία θεών του Ολύμπου, ελληνικές επιρροές στην πνευματική παραγωγή</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Τα τρία είδη της δραματική ποίησης: τραγωδία, σατυρικό δράμα και κωμωδία. - Η θέση του αρχαίου δράματος στο σύγχρονο ελληνικό και παγκόσμιο δραματολόγιο. - Αθήνα, πνευματικό και καλλιτεχνικό κέντρο του αρχαίου κόσμου. - Το οικοδομικό πρόγραμμα του Περικλή στην Αθήνα. - Τα λαμπρά οικοδομήματα της Ακρόπολης της Αθήνας. - Ο γλυπτός διάκοσμος του Παρθενώνα. - «Η σιωπηρή διαμαρτυρία των γλυπτών του Παρθενώνα...» (Βρετανικό Μουσείο). - Αρχαία ελληνικά θέατρα που σώζονται μέχρι σήμερα. - Σύγκριση αρχαϊκών και κλασικών αγαλμάτων: ομοιότητες και διαφορές. - Οι γλύπτες του 5ου και 4ου αι. π.Χ. και τα αντιπροσωπευτικότερα έργα τους. - Φειδίας, ένας μεγαλοφυής καλλιτέχνης. - Το θεματολόγιο των αττικών ερυθρόμορφων αγγείων. - Οι μακεδονικοί τάφοι της Βεργίνας. <ul style="list-style-type: none"> • Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία: <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία 	
--	--	--	---	--

			<p>(Αίθουσες III, V, VII, VIII, IX, X, XIV).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσες III, IV). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού. - Τοπικό Μουσείο Κουρίου, Επισκοπή, Λεμεσός. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσα II). - Αρχαιολογικοί χώροι Ταμασού, Ιδαλίου, Κιτίου (τοποθεσία Παμπούλας), Κουρίου, Αμαθούντας κ.ά. 	
--	--	--	---	--

ΕΛΛΗΝΙΣΤΙΚΗ ΕΠΟΧΗ (323 – 30 π.Χ.)

Τα ελληνιστικά βασίλεια

Οι Συμπολιτείες

2	<p>1. Να σχολιάζουν την αντίδραση του αντιμακεδονικού μετώπου μετά τον θάνατο του Αλεξάνδρου.</p> <p>2. Να περιγράφουν τις συνθήκες κάτω από τις</p>	<p>1. Αντιμακεδονικό μέτωπο, Υπερείδης, Δημοσθένης, συνέπειες επικράτησης Μακεδόνων</p> <p>2. Ελληνιστική Εποχή, διάσπαση του κράτους του</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα ελληνιστικά βασίλεια/κράτη που προέκυψαν από τη διάσπαση της αυτοκρατορίας του Μ. Αλέξανδρου. - Η Αλεξάνδρεια της πτολεμαϊκής Αιγύπτου, ένα από τα σημαντικότερα οικονομικά και πολιτιστικά κέντρα της Ελληνιστικής Εποχής. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Στράβων, <i>Γεωγραφικά</i>, Πολύβιος, <i>Ιστορία</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Φιλοποίμην – Τίτος Φλαμίνιος</i>).</p>
----------	--	---	--	--

	<p>οποίες δημιουργήθηκαν τα ελληνιστικά βασίλεια/κράτη, να αναφέρουν τα βασικά χαρακτηριστικά τους και να τα εντοπίζουν στον χάρτη.*/** (B, Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να σχολιάζουν τη σημασία της συγκρότησης των Συμπολιτειών.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>Μ. Αλέξανδρου, διάδοχοι, ελληνιστικά βασίλεια/κράτη, οικονομικά, κοινωνικά, πολιτικά χαρακτηριστικά, βασίλειο της Αιγύπτου, βασίλειο της Συρίας, βασίλειο της Μακεδονίας, βασίλειο της Ηπείρου, αυτόνομες πόλεις- κράτη (Αθήνα, Σπάρτη, Ρόδος, Δήλος), εντοπισμός στον χάρτη</p> <p>3. Αιτωλική και Αχαϊκή Συμπολιτεία, αίτια, συγκρότηση, πολιτειακό σύστημα</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ο Φάρος της Αλεξάνδρειας. - Αντιόχεια και Πέργαμος: τα νέα κέντρα που αναδύονται την Ελληνιστική Εποχή. - Αιτωλική και Αχαϊκή Συμπολιτεία και παλιότερες συμμαχίες των ελληνικών πόλεων: ομοιότητες και διαφορές. - Το χρονικό της υποταγής του ελληνικού κόσμου στη Ρώμη. - Η Ελλάδα κάτω από το ρωμαϊκό ζυγό. 	<p>** Προτείνεται η αξιοποίηση δύο χαρτών, του κράτους του Μ. Αλέξανδρου και των ελληνιστικών βασιλείων, ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν την πολυδιάσπαση του κράτους του Μ. Αλέξανδρου στα ελληνιστικά βασίλεια.</p> <p>*** Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας, ώστε οι μαθητές/τριες να γνωρίσουν την κατάκτηση του ελληνικού κόσμου από τους Ρωμαίους.</p>
--	---	--	---	---

Η Ελληνιστική Εποχή στην Κύπρο (325 – 30 π.Χ.): Πτολεμαιοκρατία

<p>1</p>	<p>1. Να περιγράψουν συνοπτικά και να αιτιολογούν το πλαίσιο των ανταγωνισμών ανάμεσα στον Πτολεμαίο και τον Αντίγονο, για την</p>	<p>1. Ελληνιστική Εποχή στην Κύπρο, Πτολεμαιοκρατία, ανταγωνισμοί Πτολεμαίου και Αντίγονου για την κυριότητα της Κύπρου,</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Νικοκρέων και Νικοκλής: δύο από τους τελευταίους βασιλιάδες της Κύπρου. - Δημήτριος ο Πολιορκητής, μία από τις πιο εξέχουσες μορφές στον πόλεμο των 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Διόδωρος Σικελιώτης, <i>Ιστορική Βιβλιοθήκη</i>).</p>
-----------------	--	--	---	---

	κυριότητα της Κύπρου, και την κατάληξή τους.*/** (Β, Δ, ΣΤ, Ε, Ζ)	ελέπολη, Δημήτριος Πολιορκητής	διαδόχων του Μ. Αλέξανδρου.	** Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να κατανοήσουν ότι η Κύπρος υποτάχθηκε στο πτολεμαϊκό κράτος της Αιγύπτου κι αποτελούσε μέρος του ελληνιστικού κόσμου.
--	---	--------------------------------	-----------------------------	---

Ο πολιτισμός της Ελληνιστικής Εποχής στην Ελλάδα και την Κύπρο

3	<p>1. Να αναφέρουν τα σπουδαιότερα πνευματικά κέντρα της ελληνιστικής εποχής.</p> <p>2. Να τεκμηριώνουν τις εξελίξεις στον τομέα της γλώσσας και της θρησκείας και να σχολιάζουν τη συμβολή τους στον πολιτιστικό συγκρητισμό. (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να περιγράψουν τις βασικές πτυχές του</p>	<p>1. Αλεξάνδρεια (Μουσείο, Βιβλιοθήκη), Αντιόχεια, Πέργαμος (Βιβλιοθήκη)</p> <p>2. Ελληνιστική «κοινή», καθημερινή γλώσσα, γλώσσα των γραμμάτων, όργανο διάδοσης του χριστιανισμού, νέες θρησκευτικές πεποιθήσεις, μυστηριακός χαρακτήρας, θρησκευτικός συγκρητισμός</p> <p>3. Γραμματικοί, Νέα Κωμωδία, «Ακαδημία» του Πλάτωνα,</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι πρωτεύουσες των ελληνιστικών κρατών: κέντρα ακτινοβολίας και διάδοσης του ελληνικού πολιτισμού. - Η Ελληνιστική «κοινή» και η συμβολή της στον εξελληνισμό της Ανατολής. - Τα φιλοσοφικά ρεύματα της Ελληνιστικής Εποχής. - Ζήνων ο Κιτιεύς και η στωική φιλοσοφία. - Η πρόοδος των επιστημών κατά την Ελληνιστική Εποχή. - Οι μεγάλες Βιβλιοθήκες της Αλεξάνδρειας και της Περγάμου. - Το «Μουσείο» της Αλεξάνδρειας: μία αρχαία Ακαδημία των Επιστημών. 	* Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα τον πολιτισμό της Ελληνιστικής Εποχής (βλ. <i>Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού</i>).
----------	--	---	---	--

	<p>ελληνιστικού πολιτισμού (γράμματα, επιστήμες, τέχνες) και τα κύρια χαρακτηριστικά του.* (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>4. Να περιγράψουν τα κύρια χαρακτηριστικά του πολιτισμού της Ελληνιστικής Εποχής στην Κύπρο και να τεκμηριώνουν τη σημασία της περιόδου στην ανάπτυξη των στενότερων δεσμών μεταξύ της νήσου και του υπόλοιπου Ελληνισμού. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>«Λύκειο» του Αριστοτέλη, Επικούρειοι, Στωικοί, ανάπτυξη επιστημών και τεχνολογίας, απεικόνιση του ψυχικού κόσμου στη γλυπτική, ψηφιδωτά</p> <p>4. Απολυταρχικό καθεστώς, στρατηγός, γυμνάσια, γυμνασιάρχης, «Κοινόν των Κυπρίων», ελληνικό αλφάβητο, Στωική φιλοσοφία, ελληνική επίδραση στις τέχνες</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Οι τεχνικές εφευρέσεις της Ελληνιστικής Εποχής (π.χ. πολιορκητικές μηχανές, όπως η ελέπολη του Δημήτριου του Πολιορκητή, η ύδραυλη του Κτησιβίου του Αλεξανδρέα, αυτόματες μηχανές, όπως η «αιολόσφαιρα» ή ο «ατμοστρόβιλος» του Ήρωνα του Αλεξανδρέα). (Διαθεματική εργασία με το μάθημα των Μαθηματικών / της Φυσικής / της Τεχνολογίας). - Αρχιμήδης, ένας σπουδαίος επιστήμονας της αρχαιότητας (διαθεματική εργασία με το μάθημα των Μαθηματικών / της Φυσικής). - Η επινώση των περγαμηνών. - Η πολεοδομία των ελληνιστικών πόλεων. - Σύγκριση κλασικών και ελληνιστικών γλυπτών: ομοιότητες και διαφορές. - Το καράβι της Κερύνειας: η ιστορία ενός ταξιδιού στις θάλασσες των ελληνιστικών χρόνων. - Η γλυπτική της Ελληνιστικής Εποχής στην Κύπρο. - Οι «Τάφοι των Βασιλέων» στη Νέα Πάφο: στοιχεία της κοινωνίας της ελληνιστικής Κύπρου. - Η Αρσινόη Β΄, σύζυγος του βασιλιά Πτολεμαίου Β΄ του Φιλάδελφου, και η σύνδεσή της με πόλεις της Κύπρου. 	
--	--	---	---	--

			<ul style="list-style-type: none"> • Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία: <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο, Λευκωσία (Αίθουσες III, VI, VII, X, XI, XIV). - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσα IV). - Δημοτικό Ιστορικό Αρχείο – Μουσείο Λάρνακας (γκραβούρες, βιβλία και άλλο υλικό που αναφέρεται στον στωικό φιλόσοφο Ζήνωνα). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσες II, III). - Δημοτικό Μουσείο «Θάλασσα», Αγία Νάπα (στο μουσείο εκτίθεται το «Κερύνεια II», πιστό αντίγραφο του ναυαγίου της Κερύνειας). - Αρχαιολογικός χώρος στη θέση Πύλα-Κουτσοπέτρια, Λάρνακα. - Νεκρόπολη «Τάφοι των Βασιλέων», Αρχαιολογικό Πάρκο Κάτω Πάφου. - Οικία του Διονύσου, Αρχαιολογικό Πάρκο Κάτω Πάφου (το ελληνιστικό ψηφιδωτό δάπεδο στην είσοδο της ρωμαϊκής οικίας, κατασκευασμένο με θαλάσσια βότσαλα, απεικονίζει το μυθικό θαλάσσιο τέρας Σκύλλα και ανήκει σε προγενέστερο ελληνιστικό κτήριο). - Νεκρόπολη Μακρονήσου, Αγία Νάπα. 	
--	--	--	--	--

ΕΞΕΛΙΞΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΜΕΣΟΓΕΙΟΥ – ΡΩΜΑΪΚΗ ΕΠΟΧΗ (8ος αι. π.Χ. – 4ος αι. μ.Χ.)

Ελληνισμός της Δύσης και Καρχηδόνα

2

1. Να αναγνωρίζουν την εξέλιξη των αποικιών της Δυτικής Μεσογείου, καθώς και τις σχέσεις τους με τους γηγενείς πληθυσμούς (Α, Δ, ΣΤ, Ζ)

2. Να εκτιμούν τα πολιτισμικά επιτεύγματα των Ελλήνων της Δύσης (Γ, Ε, ΣΤ, Ζ)

3. Να περιγράφουν τις συνθήκες ανάπτυξης της Καρχηδόνας. (Α, Β, Δ, ΣΤ, Ζ)

1. Μεγάλη Ελλάδα, Σικελία, μεγάλοι κρατικοί σχηματισμοί, αριστοκρατία/ τυραννίδα, Συρακούσες, Διονύσιος, ειρηνικές σχέσεις/σχέσεις υποταγής, Σικανοί, χαλκιδικό/λατινικό αλφάβητο, Ετρούσκοι, Φοίνικες, Γαλάτες, Ίβηρες

2. Πρώτοι νομοθέτες, προσωκρατικοί φιλόσοφοι, Αρχιμήδης

3. Γεωγραφική θέση, διαμετακομιστικό εμπόριο, στόλος, γεωγραφική επέκταση, σχέσεις με τους Έλληνες της Δύσης

• **Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects)**

- Ο Παρμενίδης και η Ελεατική Σχολή
- Η σχολή των Πυθαγορείων
- Η συμβολή του Αρχιμήδη στην επιστήμη
- Θρυλική Καρχηδόνα: ιστορικές αναφορές

Ρωμαϊκή εξάπλωση (8ος – 1ος αι. π.Χ.)

3

1. Να δηλώνουν τις συνθήκες ίδρυσης του ρωμαϊκού κράτους.*/** (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)

2. Να περιγράφουν τα βασικά χαρακτηριστικά της ρωμαϊκής δημοκρατίας.* (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)

3. Να αναφέρουν τις βασικότερες πτυχές του πρώιμου ρωμαϊκού πολιτισμού.* (Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)

4. Να εντοπίζουν στον χάρτη και να αξιολογούν τη

1. Ετρούσκοι, Λάτιοι, ίδρυση Ρώμης, κοινωνική/ πολιτική οργάνωση (πατρίκιοι, πελάτες, πλήβειοι/ βασιλιάς, σύγκλητος, εκκλησία του δήμου, φράτρες)

2. Εξέγερση πατρικίων, res publica, κοινωνικοί αγώνες πληβείων, δήμαρχοι, Δωδεκάδελτος, ύπατοι, δικτάτορες τιμητές, σύγκλητος, φρατρική εκκλησία, λοχίτιδα, φυλετική εκκλησία

3. Πατριαρχική οικογένεια, θέση γυναίκας στην οικογένεια, στοιχειώδης εκπαίδευση, συντηρητισμός/ απλότητα/ πειθαρχία, επίσημοι/ οικογενειακοί θεοί, επιρροές από άλλους λαούς

4. Εξάπλωση στην ιταλική χερσόνησο, Τάρας,

• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):

- Το Ρωμαϊκό Κράτος: οι αρχές, η οργάνωση και η εξέλιξή του.
- Αθηναϊκή, ρωμαϊκή και σύγχρονη δημοκρατία: μια σύγκριση
- Οι Καρχηδονιακοί Πόλεμοι.
- Αννίβας, ο φόβος και ο τρόμος των Ρωμαίων.
- Ο λαός της Ρώμης.

* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Βιργίλιος, *Αινειάδα*, Τίτος Λίβιος, *Ιστορία της Ρώμης*, Δίων ο Κάσσιος, *Ρωμαϊκή Ιστορία*, Αππιανός, *Ρωμαϊκή Ιστορία*, Τάκιτος Πόπλιος Κορνήλιος, *Ιστορία*, Πολύβιος, *Ιστορίες*, Στράβων, *Γεωγραφικά*, Πλούταρχος, *Βίοι Παράλληλοι*).

** Προτείνεται η αξιοποίηση χάρτη, ώστε οι μαθητές/τριες να αντιληφθούν την προνομιακή θέση της Ρώμης και τη σταδιακή εξάπλωση της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας στον μεσογειακό και ευρωπαϊκό χώρο.

	<p>σταδιακή εξάπλωση της ρωμαϊκής κυριαρχίας. (A, B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)</p> <p>5. Να σχολιάζουν τους τρόπους διοίκησης των κτήσεων και να αποτιμούν τις συνέπειες των κατακτήσεων για την εξέλιξη του ρωμαϊκού κράτους. (B, Γ, Δ, E, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>αξιοποίηση χάρτη, Πύρρος, λόγοι επικράτησης, Καρχηδονιακοί πόλεμοι, Αννίβας, μάχη της Ζάμα, πόλεμος κατά της Μακεδονίας, Κυνός Κεφαλαί, κατάκτηση Γαλατίας, mare nostrum</p> <p>5. Επαρχίες/αυτόνομες περιοχές, πολυεθνικό κράτος, οικονομικές, κοινωνικές, πολιτιστικές συνέπειες, μεταρρυθμίσεις Γράκων, συμμαχικός πόλεμος, εμφύλιοι πόλεμοι, τριανδρίες, ναυμαχία στο Άκτιο.</p>		
--	---	---	--	--

Η Ρωμαϊκή Εποχή στην Κύπρο (58 π.Χ. – μέσα 4ου αι. μ.Χ.)

<p>1</p>	<p>1. Να σχολιάζουν τα αίτια της κατάληψης της Κύπρου από τους Ρωμαίους καθώς και τις συνθήκες διαβίωσης κατά την εποχή αυτή.* (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Αίτια, επαρχία της Κιλικίας, τοκογλυφία, Κικέρων, επανάσταση Ιουδαίων, θεομηνίες, Κωνσταντία</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η ανάπτυξη των κυπριακών πόλεων κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή. - Το «Κοινόν των Κυπρίων»: παραλληλισμός με όμοιους θεσμούς στην αρχαιότητα και σήμερα. 	<p>* Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών/δευτερογενών πηγών (π.χ. Στράβων, <i>Γεωγραφικά</i>, Πλούταρχος, <i>Βίοι Παράλληλοι: Κάτων, Κικέρων, Επιστολή προς τον Αττικό</i>).</p>
-----------------	---	--	--	--

	2. Να περιγράψουν τη διοικητική οργάνωση της Κύπρου και να σχολιάζουν τη συμβολή των διοικητικών θεσμών στη ζωή των Κυπρίων. (Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)	2. Ανάπτυξη «Κοινού Κυπρίων», τέσσερις επαρχίες (Πάφος, Σαλαμίνα, Λάπηθος, Αμαθούντα)		
Περίοδος ακμής της Ρώμης (27 π.Χ. – 193 μ.Χ.)				
2	<p>1. Να κατανοούν τον τρόπο μετεξέλιξης της ρωμαϊκής δημοκρατίας σε μοναρχικό καθεστώς από τον Οκταβιανό. (Α, Δ, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να αιτιολογούν τον χαρακτηρισμό της εποχής ως περιόδου ακμής της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας. (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>3. Να αναγνωρίζουν τη συμβολή των διαδόχων του Οκταβιανού στη διατήρηση της αυτοκρατορίας. (Α, Δ, ΣΤ, Ζ)</p>	<p>1. Συμβούλιο του αυτοκράτορα, συμβιβαστική τακτικής στην κατανομή εξουσίας, princeps, principatus, πραιτωριανοί, δυαρχία, εξουσιών</p> <p>2. Επέκταση συνόρων (Αίγυπτος, Ισπανία, Δούναβης/Ρήνος), εκρωμαϊσμός κατακτημένων, λατρεία κρατικής εξουσίας</p> <p>3. Τρεις δυναστείες, επαρχιώτες αυτοκράτορες, διάταγμα Καρακάλλα/ εκλατινισμός, rex romaia, ρωμαϊκό δίκαιο (βελτίωση Δωδεκαδέλτου), παράγοντες ευνοϊκοί για</p>	<p>• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το μεταρρυθμιστικό έργο των αδελφών Γράκχων. - Το δικαίωμα του VETO: από τους δημάρχους της αρχαίας Ρώμης στη σύγχρονη εποχή. - Η στρατιωτική οργάνωση των Ρωμαίων: λεγεώνες, στρατόπεδα, πραιτωριανοί. - Οι επαρχίες του ρωμαϊκού κράτους. - Η Ρωμαϊοκρατία στην Ελλάδα. - Ο ρωμαϊκός κόσμος στα χρόνια της ακμής. - Τιβέριος Γράκχος, Ιούλιος Καίσαρ, Οκταβιανός: σημαντικές προσωπικότητες της ρωμαϊκής ιστορίας. - Η καθημερινή ζωή μίας οικογένειας στα ρωμαϊκά χρόνια. 	

οικονομική ευημερία

Ρωμαϊκός πολιτισμός

Πολιτισμός στην Κύπρο κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή

2

1. Να αναγνωρίζουν τους βασικούς τομείς ανάπτυξης του ρωμαϊκού και ελληνορωμαϊκού πολιτισμού καθώς και τους βασικότερους εκπροσώπους τους. (Α, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)

2. Να αξιολογούν την ανάπτυξη του πολιτισμού στην Κύπρο κατά τη ρωμαϊκή περίοδο. (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)

1. «Χρυσός αιώνας του Αυγούστου», ρητορική (Κικέρων), λογοτεχνία (Βιργίλιος, Οράτιος), ελληνορωμαϊκός/οικουμενικός πολιτισμός, δεύτερη σοφιστική, Πλούταρχος, επιστήμες, αρχιτεκτονική (Πάνθεο, Κολοσσαίο, ναός του Ολυμπίου Διός, Ροτόντα), γλυπτική (ελληνιστικά πρότυπα), ζωγραφική (ψηφιδωτά, φαγιούμ), υαλουργία

2. Αθλητική και πνευματική άνθηση (στάδια, θέατρα), ανάπτυξη ιατρικής, διάδοση χριστιανισμού, ρωμαϊκές επαύλεις Πάφου, Σαλαμίνα, θέατρο Σόλων, Κούριο (ναός Απόλλωνα Υλάτη, θέατρο),

• Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):

- Οι σημαντικότεροι εκπρόσωποι των ρωμαϊκών γραμμάτων.
- Πausanίας, ο μεγαλύτερος περιηγητής της αρχαιότητας (2ος αι. μ.Χ.).
- Η πρόοδος στη γεωγραφία και οι χάρτες του Κλαύδιου Πτολεμαίου (2ος αι. μ.Χ.).
- Θριαμβικές αψίδες: το σύμβολο της Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας.
- Οι Ρωμαίοι και τα δημόσια έργα.
- Τα ρωμαϊκά λουτρά: κέντρα σωματικής και ψυχικής υγείας.
- Τα εξιδανικευμένα πορτρέτα των Ρωμαίων.
- Πομπηία, μία ζωντανή πόλη κάτω από τη στάχτη.
- Ο ρωμαϊκός κόσμος μέσα από τον κινηματογράφο.
- Η λατρεία της Αφροδίτης στην Κύπρο.
- Η ανάπτυξη της επιστήμης της ιατρικής στην Κύπρο κατά τη Ρωμαϊκή Εποχή.
- Η ακμή της Πάφου στα χρόνια της

* Προτείνεται η προβολή οπτικοακουστικού υλικού με θέμα τον πολιτισμό της Ρωμαϊκής Εποχής (βλ. *Χαρτογράφηση Εκπαιδευτικού Υλικού*).

		<p>Αμαθούντα</p>	<p>Ρωμαιοκρατίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η τέχνη του ψηφιδωτού κατά την Ελληνιστική και Ρωμαϊκή Εποχή. - Τα ψηφιδωτά των ρωμαϊκών οικιών της Νέας Πάφου. - Τα ρωμαϊκά θέατρα της Κύπρου. - Η καθημερινή ζωή στο Κούριο μέσα από τις αρχαιολογικές μαρτυρίες. <ul style="list-style-type: none"> • Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία: <ul style="list-style-type: none"> - Κυπριακό Μουσείο (Αίθουσες III, VI, VII, XIII, XIV). - Επαρχιακό Μουσείο Λάρνακας (Αίθουσα IV). - Μουσείο Πιερίδη, Λάρνακα. - Επαρχιακό Μουσείο Λεμεσού. - Τοπικό Μουσείο Κουρίου, Επισκοπή, Λεμεσός. - Επαρχιακό Μουσείο Πάφου (Αίθουσες II, III, IV). - Αρχαιολογικοί χώροι Κουρίου και Αμαθούντας, Λεμεσός. - Ψηφιδωτά δάπεδα ρωμαϊκών οικιών, Αρχαιολογικό Πάρκο Κάτω Πάφου. 	
--	--	------------------	---	--

Κρίση της αυτοκρατορίας (3ος αι. μ.Χ.)

1	1. Να αναγνωρίζουν τους παράγοντες που οδήγησαν στη φθορά της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας και το τέλος του αρχαίου κόσμου. (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)	1. Ανάμειξη στρατού στον ανταγωνισμό principes/ συγκλήτου, στρατιωτική αναρχία, αίτια οικονομικής κρίσης, latifundia, θεσμός δουλοπαροικίας, συντεχνίες επιδρομές (γερμανικά φύλα, Γότθοι, Πέρσες)	<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): <ul style="list-style-type: none"> - Σύγκριση των λόγων παρακμής της ρωμαϊκής αυτοκρατορίας με τους αντίστοιχους λόγους παρακμής των ελληνιστικών βασιλείων ή της αθηναϊκής «παντοκρατορίας». - Ο θεσμός του latifundium διαχρονικά.
---	---	--	---

ΛΑΟΙ ΤΗΣ ΝΟΤΙΑΣ ΑΣΙΑΣ ΚΑΙ ΑΠΩ ΑΝΑΤΟΛΗΣ

1	<p>1. Να εντοπίζουν γεωγραφικά την Ινδία και να κατονομάζουν τα βασικότερα στοιχεία ταυτότητας του ινδικού πολιτισμού κατά την αρχαιότητα. (Α, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)</p> <p>2. Να εντοπίζουν γεωγραφικά την Κίνα και να κατονομάζουν τα βασικότερα στοιχεία ταυτότητας του ινδικού πολιτισμού κατά την</p>	<p>1. Γεωγραφικός εντοπισμός, επικράτηση Αρίων, κάστα, περιοχή Πενταποταμίας, σανσκριτική, Βραχμανισμός / Ινδουισμός, Βουδισμός (Βούδας), ελληνοϊνδικά βασίλεια</p> <p>2. Γεωγραφικός εντοπισμός, απομόνωση/ αίσθηση υπεροχής, δυναστείες, Κονφουκισμός, Ταοϊσμός, Σινικό Τείχος, «δρόμος του μεταξιού»</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): <ul style="list-style-type: none"> - Σανσκριτική και η σχέση της με τις ευρωπαϊκές γλώσσες. - Ινδουισμός και Βουδισμός: οι αρχαιότερες παγκόσμιες θρησκείες. - Οι νομάδες Κουσάν και οι ελληνικές επιδράσεις στον πολιτισμό τους. - Το μετάξι και η διάδοσή του στη Δύση. - Ο στρατός των πήλινων ομοιωμάτων (Σιχ-Χουάνγκ-τι). - Διερεύνηση των σχέσεων και επαφών του δυτικού αρχαίου κόσμου με τους λαούς της Ανατολής.
---	---	---	--

	αρχαιότητα. (Α, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ)			
--	------------------------------	--	--	--

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Δείκτες Επιτυχίας

Δείκτες Επάρκειας

Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)

1. Να ερμηνεύουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους και εντός ιστορικών περιόδων.
2. Να ερμηνεύουν συνδέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν στην ίδια ή σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους.

1. Λόγοι για τους οποίους συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου.
2. Λόγοι για τους οποίους συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου.
3. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων.
1. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους.
2. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν εντός της ίδιας ιστορικής περιόδου.

Αίτια–συνέπειες (Β)

1. Να ερμηνεύουν σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα αίτια και σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες συνέπειες γεγονότων και αλλαγών.

1. Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν.
2. Αποτελέσματα και συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών (άμεσα, μεσοπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα, σε σχέση με διαφορετικές ομάδες ανθρώπων).
3. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές.
4. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα στα αίτια συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών.
5. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα στις συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών.
6. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες στη βάση κριτηρίων.

<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ)</p> <p>1. Να ερμηνεύουν συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος, με αναφορά στο συγκείμενο της εποχής και τις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα. 2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα. 3. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους. 4. Τρόποι με τους οποίους το συγκείμενο επηρεάζει τη συμπεριφορά προσώπων και ομάδων ανθρώπων. 5. Τρόποι με τους οποίους οι ιδέες και αντιλήψεις προσώπων και ομάδων ανθρώπων επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους. 6. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές. 7. Τρόποι με τους οποίους το συγκείμενο συμβάλλει στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών. 8. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες ιδέες και αντιλήψεις συμβάλλουν στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών. 9. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές του παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα. 10. Τρόποι με τους οποίους αλλαγές στο συγκείμενο προκάλεσαν την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος. 11. Τρόποι με τους οποίους αλλαγές σε ιδέες και αντιλήψεις προκάλεσαν την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος.
<p>Πηγές–ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>1. Να συγκρίνουν διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) του ίδιου γεγονότος/προσώπου/φαινομένου.</p> <p>2. Να κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/ προσώπου/φαινομένου. 2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/προσώπου/φαινομένου. 3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) που παράγουν οι μαθητές/τριες. 4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις. <p>1. Πληροφορίες στις πηγές που περιγράφουν συγκεκριμένα γεγονότα.</p>

<p>γεγονότα και ερμηνείες στις πηγές που χρησιμοποιούν.</p> <p>3. Να εξηγούν γιατί υπάρχουν διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) και ερμηνείες γεγονότων και προσώπων.</p>	<p>2. Πληροφορίες στις πηγές που δίνουν ερμηνείες γεγονότων.</p> <p>3. Κριτήρια διάκρισης ανάμεσα σε γεγονότα και ερμηνείες.</p> <p>1. Λόγοι για τους οποίους οι πληροφορίες που παίρνουμε από τις πηγές διαφέρουν μεταξύ τους.</p> <p>2. Ερωτήματα για τα οποία μια πηγή είναι έγκυρη ή/και αξιόπιστη και ερωτήματα για τα οποία δεν είναι.</p> <p>3. Τρόποι με τους οποίους το είδος των πηγών (π.χ. γραπτές-παραστατικές / καταγραφές-κατάλοιπα / πρωτογενείς-δευτερογενείς-τριτογενείς) επηρεάζει την εγκυρότητα και αξιοπιστία τους ανάλογα με τα ερωτήματά μας.</p> <p>4. Τρόποι με τους οποίους οι γνώσεις, ιδέες και αντιλήψεις που υιοθετεί, το συγκείμενο στο οποίο βρίσκεται καθώς και το ιστορικό ερώτημα που διερευνά ο δημιουργός της πηγής επηρεάζουν τις ερμηνείες.</p> <p>5. Λόγοι για τους οποίους οι αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) που παράγουν οι μαθητές/τριες διαφέρουν μεταξύ τους.</p> <p>6. Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει πάντοτε συμφωνία στον βαθμό βεβαιότητας για τις πληροφορίες που εντοπίζονται στις αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές).</p>
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p> <p>1. Να συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών, στη βάση κριτηρίων.</p> <p>2. Να εξηγούν γιατί υπάρχουν διαφορετικές κρίσεις σε σχέση με τη σημαντικότητα.</p>	<p>1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους, στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων (αιτιολόγηση).</p> <p>2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών με την πάροδο του χρόνου.</p> <p>1. Λόγοι για τους οποίους υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούμε τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.</p> <p>2. Τρόποι με τους οποίους το ερώτημα, το άτομο που αποδίδει τη σημαντικότητα και ο χρόνος στον οποίο γίνεται η κρίση οδηγούν σε διαφορές στην απόδοση σημαντικότητας.</p>

<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>1. Να εντοπίζουν, συνδυάζουν και αξιολογούν πηγές για να απαντήσουν ιστορικά ερωτήματα.</p> <p>2. Να προτείνουν, να σχεδιάζουν και να εκτελούν ιστορικές διερευνήσεις.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο. 2. Εντοπισμός και συλλογή πηγών. 3. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια) οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας. 4. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές. 5. Εγκυρότητα και αξιοπιστία πηγών που προκύπτει από την εγκυρότητα και αξιοπιστία των τεκμηρίων. 6. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των μαθητών/τριών. 7. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημα, η οποία προκύπτει από τις πηγές. <ol style="list-style-type: none"> 1. Καθορισμός θέματος προς διερεύνηση. 2. Καθορισμός ερωτήματος προς διερεύνηση και τεκμηρίωση σημαντικότητάς του. 3. Αναζήτηση πηγών. 4. Μελέτη και ερμηνεία πηγών. 5. Εντοπισμός τεκμηρίων σε σχέση με το ερώτημα της διερεύνησης. 6. Αξιολόγηση αξιοπιστίας και εγκυρότητας. 7. Αντιπαραβολή πηγών. 8. Παραγωγή ιστορικής αναφοράς. 9. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης. 10. Συζήτηση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης. <p>(Στα πιο πάνω, όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία, γίνεται χρήση των ΤΠΕ.)</p>
<p>Οργάνωση–επικοινωνία (Ζ)</p> <p>1. Να παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με διάφορους τρόπους τους οποίους επιλέγουν ανάλογα με το θέμα και το κοινό τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών. 2. Δημιουργία παραστατικών πηγών. 3. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη). 4. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων.

<p>2. Να επιλέγουν και χρησιμοποιούν με ακρίβεια ποικιλία ιστορικών και χρονολογικών όρων και συμβάσεων.</p> <p>3. Να τεκμηριώνουν και επιχειρηματολογούν σε συνθήκες διαλόγου για τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.</p>	<ol style="list-style-type: none"> 5. Συμπλήρωση χάρτη. 6. Υπόδυση ρόλων. 7. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το θέμα/περιεχόμενο της ιστορικής διερεύνησης και τα αποτελέσματά της. 8. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται. <p>(Στα πιο πάνω, όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία, γίνεται χρήση των ΤΠΕ.)</p> <ol style="list-style-type: none"> 1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα). 2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας για κάθε περίοδο). 3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες). 4. Λεξιλόγιο που ανταποκρίνεται στο είδος της επικοινωνίας και το κοινό. <ol style="list-style-type: none"> 1. Πηγές που τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίαση/συζήτηση. 2. Επιχειρηματολογία για την υποστήριξη της ερμηνείας στην οποία καταλήγουν οι ιστορικές διερευνήσεις.
--	--

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ

1. Εισαγωγή

Βασικός σκοπός του μαθήματος είναι η καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και η διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Με τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας, σε όλες τις βαθμίδες της Εκπαίδευσης, επιδιώκεται η συνεχής ανανέωση του ενδιαφέροντος των μαθητών/τριών για το ιστορικό παρελθόν και για τη διάσωση της ιστορικής μνήμης, με στόχο τη διάπλαση ενεργών δημοκρατικών πολιτών. Μέσα από την παροχή ενός συνεκτικού και επαρκούς σώματος γνώσεων προωθείται η κριτική προσέγγιση των ιστορικών δεδομένων χωρίς στερεότυπα και προκαταλήψεις. Αναπτύσσεται η ιστορική ύλη στον χρόνο και στον χώρο (με τη βοήθεια της γεωγραφίας), με έμφαση στο ουσιώδες μέσω σφαιρικών επισκοπήσεων, χωρίς λεπτολογίες και πληθωρική χρήση χρονολογίων και κυρίων ονομάτων.

Επιδιώκεται ακόμα η επεξεργασία, η ιστοριογραφική πλαισίωση ή και η υπέρβαση (εφόσον επιβάλλεται) της ύλης των διδακτικών εγχειριδίων, μέσα από μία πολυεπίπεδη παρουσίαση της διδακτέας ύλης, με ευρεία χρήση ενδεικτικών ιστορικών πηγών και με την, κατά το δυνατόν, παραγωγικότερη αξιοποίηση της σύγχρονης τεχνολογίας.

Αδιαπραγμάτευτος στόχος είναι η λειτουργική εμπλοκή των μαθητών/τριών στη διαδικασία της διδασκαλίας του μαθήματος με σύντομες αφηγηματικές παρεμβάσεις και εργασίες τους, τόσο στην τάξη όσο και σε οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς και ιστορικούς χώρους, βιβλιοθήκες, αρχεία, πνευματικά και πολιτιστικά ιδρύματα κ.λπ.

Τέλος, με τη διδασκαλία του μαθήματος στην Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση επιδιώκεται η οργάνωση των σχολικών εκδηλώσεων για τις εθνικές και ιστορικές επετείους με τρόπο, ώστε αυτές να συνιστούν προέκταση, έστω και ετεροχρονισμένη, του μαθήματος της Ιστορίας και ευκαιρία για βιωματικότερη προσέγγισή τους.

2. Δομή Αναλυτικού Προγράμματος Ιστορίας

2.1 Βασικοί άξονες του Αναλυτικού Προγράμματος

Το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ιστορίας είναι οργανωμένο και δομημένο σύμφωνα με τις βασικές αρχές του «Αναλυτικού Προγράμματος για τα Δημόσια Σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας» και εδράζεται σε τρεις βασικούς άξονες που αφορούν:

α. Ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα γνώσεων.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να αποκτήσουν ένα συνεκτικό και επαρκές σώμα ιστορικών γνώσεων που αφορούν τις σημαντικότερες περιόδους της Ιστορίας της Κύπρου, της Ελλάδας, καθώς και της ευρύτερης Ευρωπαϊκής και της Παγκόσμιας Ιστορίας.

β. Καλλιέργεια αξιών, υιοθέτηση στάσεων και επίδειξη συμπεριφορών, που απαρτίζουν τη σύγχρονη δημοκρατική πολιτότητα.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καταστούν υπεύθυνοι και ενεργοί πολίτες ικανοί να συμβάλουν στη συμφιλίωση και την καλλιέργεια αμοιβαίας εμπιστοσύνης μεταξύ των λαών και να προάγουν θεμελιώδεις αξίες, όπως η δημοκρατία και η ελευθερία.

γ. Καλλιέργεια ιδιοτήτων, ικανοτήτων, δεξιοτήτων που απαιτούνται από την κοινωνία του 21ου αι. – ικανότητες κλειδιά.

Με τη διδασκαλία του μαθήματος επιδιώκεται οι μαθητές/τριες να καλλιεργήσουν δεξιότητες που σχετίζονται με την ιστορική γνώση σε συνδυασμό με την κριτική και δημιουργική σκέψη. Επιδιώκεται, ακόμα, να αναπτύξουν δεξιότητες που να τους επιτρέπουν την ενεργό εμπλοκή, μέσα από αφηγηματικές παρεμβάσεις και εργασίες, στη διεξαγωγή του μαθήματος, καθώς και δεξιότητες που σχετίζονται με την αναστοχαστική διαχείριση της ιστορικής γνώσης.

2.2 Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση

2.2.1 Ειδικοί σκοποί

Η διδασκαλία της Ιστορίας στην Πρωτοβάθμια Εκπαίδευση αποβλέπει στην ανάπτυξη, μέσω της μελέτης του παρελθόντος, της ιστορικής σκέψης των μαθητών/τριών, με τρόπο ώστε να είναι σε θέση να κατανοούν ευκολότερα όχι μόνο τις μικρές και μεγάλες αλλαγές που συντελέστηκαν στη διαδρομή του χρόνου, αλλά και σύγχρονες καταστάσεις. Η διαδικασία αυτή θα προσφέρει στους/στις μαθητές/τριες –μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας και μελλοντικούς ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας– τα πνευματικά εφόδια, με τα οποία θα σχηματίσουν σαφή αντίληψη της ιστορίας της Κύπρου, της διαχρονικής πορείας του ελληνικού κόσμου και της δικής τους συμμετοχής στην ελληνική πολιτιστική κληρονομιά, όπως αυτή λειτούργησε και λειτουργεί μέσα στο ευρύτερο ευρωπαϊκό και διεθνές περιβάλλον. Θα τους επιτρέψει, επίσης, να αποκτήσουν ουσιαστική

συνείδηση της ιστορικής και εθνικής τους ταυτότητας, αλλά και να εκτιμήσουν με τρόπο ανάλογο τις θρησκευτικές, πολιτιστικές και εθνικές κοινότητες της πατρίδας τους, καθώς και άλλων διαφορετικών χωρών.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει:

- την προοδευτική απόκτηση βασικών γνώσεων για τις σημαντικότερες περιόδους της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου και, στη συνέχεια, και των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών και εθνικών ομάδων της νήσου,
- την απροκατάληπτη προσέγγιση των σημαντικότερων γεγονότων και φαινομένων που επηρέασαν με ποικίλους τρόπους την ιστορική εξέλιξη της Κύπρου, του ευρύτερου Ελληνισμού και άλλων λαών της ανατολικής Μεσογείου και της Ευρώπης,
- την εκτίμηση της ιστορικής εξέλιξης και ιδιαίτερα των πολιτιστικών επιτευγμάτων διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, με σεβασμό στις θρησκευτικές και πολιτιστικές τους ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες,
- την κατανόηση των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στον χρόνο και στον χώρο, των αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτίων και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο.

2.2.2 Δεξιότητες – αξίες – στάσεις – συμπεριφορές

Μέσα από τη διδασκαλία του μαθήματος της Ιστορίας οι μαθητές/τριες θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν τις εξής δεξιότητες:

- Να διαχωρίζουν τον μύθο και τον θρύλο από το ιστορικό γεγονός, κατανοώντας, ωστόσο, την αλληλεξάρτησή τους.
- Να αντιλαμβάνονται τις «συνέχειες» και συγκλίσεις, αλλά και τις μεγάλες αλλαγές και τις αποκλίσεις που παρατηρούνται στην ιστορική εξέλιξη των ανθρώπινων κοινωνιών, ιδιαίτερα σε εκτεταμένες χρονικά περιόδους.
- Να διακρίνουν τα βασικότερα είδη των ιστορικών πηγών και τη σχετική (ανάλογα με τις εποχές και τις συνθήκες) σημασία τους.
- Να εξοικειωθούν σταδιακά με τις σημαντικότερες ιστορικές έννοιες και τη στοιχειώδη ιστοριογραφική ορολογία.
- Να αντιμετωπίζουν τις πολλαπλές ερμηνείες του παρελθόντος μέσα από διαφορετικές προσεγγίσεις και ερμηνείες ιστορικών γεγονότων και φαινομένων.
- Να εκθέτουν την ιστορική τους γνώση μέσω κυρίως της ιστορικής αφήγησης (προφορικής και γραπτής).
- Να χρησιμοποιούν παραγωγικά τη σύγχρονη τεχνολογία στη μελέτη και την προβολή του ιστορικού παρελθόντος.

- Να αξιοποιούν ή ακόμα και να αξιολογούν κριτικά τις ποικίλες μορφές της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης (μουσεία, ειδικά τηλεοπτικά προγράμματα, εκλαϊκευτικές εκδόσεις κ.λπ.).
- Να αντιλαμβάνονται την ιστορική σημασία των διάφορων μνημείων, παλαιότερων και νεότερων, αλλά και των ποικίλων άλλων ιστορικών πηγών (εγγράφων, καλλιτεχνικών έργων, παλαίτυπων κ.λπ.) και να επιδεικνύουν σεβασμό στη διάσωσή τους.
- Να διασυνδέουν το περιεχόμενο του μαθήματος της Ιστορίας με άλλα μαθήματα, ιδιαίτερα τα περισσότερο «συγγενικά» (γεωγραφία, περιβαλλοντική εκπαίδευση, φιλολογία-λογοτεχνία, θρησκευτική αγωγή, τέχνη, αγωγή του πολίτη κ.ά.).

2.3 Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση

2.3.1 Ειδικοί σκοποί

Η διδασκαλία της Ιστορίας στη δημόσια Εκπαίδευση αποβλέπει, όπως προαναφέρθηκε, στην καλλιέργεια ιστορικής σκέψης και στη διαμόρφωση ιστορικής συνείδησης. Μέσα από επαρκή και πολυεπίπεδη γνώση του παρελθόντος, οι μαθητές/τριες θα πρέπει να αποκτήσουν σταδιακά τη σύνθετη εκείνη διανοητική δεξιότητα, που θα τους επιτρέπει όχι μόνο να ερμηνεύουν γεγονότα και ιστορικά φαινόμενα παρωχημένων εποχών, αλλά και να κατανοούν τους ποικίλους παράγοντες (ιστορικούς, κοινωνικούς, οικονομικούς, πολιτιστικούς, πολιτικούς κ.λπ.) που επηρεάζουν σύγχρονες καταστάσεις, ιδιαίτερα στο δικό τους ευρύ κοινωνικό και εθνικό περιβάλλον. Με την ανάπτυξη της κριτικής ιστορικής τους σκέψης, οι μαθητές/τριες θα προσεγγίζουν απροκατάληπτα την ιστορική πορεία –την απώτερη, αλλά και τη χρονικά εγγύτερη, τοπική και γενική– της Κύπρου και του ευρύτερου ελληνικού κόσμου, των συνοίκων κοινωνικών, θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου, των λαών της ευρωπαϊκής οικογένειας και της ανατολικής Μεσογείου και άλλων περιοχών του κόσμου· θα εκτιμούν επίσης ανάλογα και θα σέβονται τις θρησκευτικές και πολιτιστικές ιδιαιτερότητες και νοοτροπίες διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών, απαλλαγμένοι από αντιπαραγωγικά στερεότυπα και γενικά από εξωτερικούς παράγοντες ιδεολογικής χειραγώγησης. Τέλος, διαθέτοντας ένα στέρεο πνευματικό υπόβαθρο της ιστορικής, πολιτιστικής και εθνικής τους ταυτότητας, θα μπορέσουν, ως συνειδητοποιημένα μέλη της ελληνικής κυπριακής κοινότητας, να αναδειχθούν σε υπεύθυνους και ενεργούς πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας.

Η επίτευξη των στόχων αυτών προϋποθέτει ότι οι μαθητές/τριες, ως την αποφοίτησή τους, θα έχουν αποκτήσει επαρκή γνώση:

- των κυριότερων φάσεων της ιστορίας της Κύπρου και του ελληνικού κόσμου, από τα απώτερα χρόνια ως τις μέρες μας, ώστε, στηριζόμενοι σε αδιαμφισβήτητα ιστορικά δεδομένα, να εκτιμήσουν συνειδητά τη συμβολή του Ελληνισμού στον παγκόσμιο πολιτισμό,
- της διαχρονικής εξέλιξης καταρχήν των κατά περιόδους συνοίκων θρησκευτικών, εθνοτικών και εθνικών ομάδων της νήσου και, στη συνέχεια και σε γενικές γραμμές, των λαών της ανατολικής Μεσογείου και, κατά το δυνατόν, και άλλων περιοχών του κόσμου,
- των σημαντικότερων κεφαλαίων της ιστορίας των λαών της Ευρώπης, ιδιαίτερα εκείνων που συντέλεσαν στη δημιουργία μίας κοινής ιστορικής και πολιτιστικής κληρονομιάς, αλλά και εκείνων που, με τις έντονες ιδεολογικές διαμάχες και αποκλίσεις, τις πολιτικές και πολιτειακές ανατροπές ή ακόμα και τους κατά περιόδους αιματηρούς ανταγωνισμούς, συντέλεσαν στη δημιουργία της πολυμορφίας της,
- των μεγάλων ιστορικών αλλαγών που σημειώθηκαν (και σημειώνονται) στη συλλογική ζωή των ανθρώπων στον χρόνο και στον χώρο, των ευεργετικών αλληλεπιδράσεων ανάμεσα σε διαφορετικούς πολιτισμούς, αλλά και των παραγόντων που συντέλεσαν (και συντελούν), με αλληλουχία αιτιών και αποτελεσμάτων, άλλοτε στην επιτάχυνση και άλλοτε στην επιβράδυνση (ακόμα και με «ρήξεις» της «συνέχειας») των ιστορικών εξελίξεων σε γεωγραφικά τοπικό, περιφερειακό και παγκόσμιο επίπεδο,
- του ιστορικού παρελθόντος των διαφορετικών ανθρώπινων κοινωνιών με απόλυτο σεβασμό και κατανόηση της ιδιαιτερότητάς τους, ώστε η μελέτη της Ιστορίας να συντελεί στην ανοχή, τη συμφιλίωση και την αμοιβαία εμπιστοσύνη μεταξύ των ανθρώπινων κοινωνιών σε παγκόσμια κλίμακα.

2.3.2 Δεξιότητες – αξίες – στάσεις – συμπεριφορές

Μέσα από τη διδασκαλία της Ιστορίας οι μαθητές/τριες, εκτός από τον καθαυτό ιστορικό γνωσιολογικό πλούτο που θα αποκτήσουν, θα πρέπει σταδιακά να αναπτύξουν και τις εξής δεξιότητες:

- Να αναζητούν και να χρησιμοποιούν ποικίλες ιστορικές πηγές (άμεσες και έμμεσες, πρωτογενείς και δευτερογενείς, γραπτές και προφορικές, παραστατικές κ.λπ.) και να είναι σε θέση να τις αξιολογούν και να τις σχολιάζουν και ανάλογα να αποδέχονται ενδεχόμενες πολλαπλές ερμηνείες του ιστορικού γεγονότος ή φαινομένου, στο οποίο αυτές αναφέρονται.
- Να αξιοποιούν και, όταν είναι εφικτό, να κατασκευάζουν ιστορικούς χάρτες, πίνακες και διαγράμματα είτε με συμβατικές μεθόδους είτε και με τη βοήθεια και τις δυνατότητες της σύγχρονης (π.χ. ηλεκτρονικής) τεχνολογίας.

- Να λαμβάνουν υπόψη τους, παράλληλα με τα δεδομένα της καθαυτό ιστοριογραφίας, και τα πορίσματα διαφορετικών επιστημονικών κλάδων (της γεωγραφίας, της φιλολογίας, της κοινωνιολογίας, της ιστορίας της τέχνης, του δικαίου και των πολιτικών θεσμών κ.λπ.), εφόσον αυτά αναφέρονται στα ιστορικά ζητήματα που τους απασχολούν.
- Να επιδιώκουν την κατανόηση των παραγόντων της ιστορικής εξέλιξης, με αναφορές σε όσο το δυνατόν περισσότερους τομείς της ανθρώπινης δραστηριότητας (πολιτικό και ιδεολογικό, οικονομικό και κοινωνικό, πολιτιστικό και θρησκευτικό, περιβαλλοντολογικό και οικολογικό κ.λπ.).
- Να καλλιεργήσουν τον σαφή και όσο είναι δυνατό γλαφυρό ιστορικό λόγο, τόσο με την προφορική αφήγηση όσο και με τη γραπτή έκθεση (συμβατική και ηλεκτρονική), χρησιμοποιώντας το ειδικό λεξιλόγιο και την καθιερωμένη ορολογία της ιστορικής επιστήμης.
- Να είναι σε θέση να αξιοποιούν και να αξιολογούν κριτικά τις πολλαπλές ευκαιρίες της μη συμβατικής ιστορικής εκπαίδευσης, που προσφέρουν τα σύγχρονα μουσεία, τα ποικίλα ΜΜΕ και οι εκλαϊκευτικές εκδόσεις, χωρίς να υιοθετούν άκριτα ενδεχόμενα λάθη και ανιστόρητες ή ατεκμηρίωτες ερμηνείες.

3. Διδακτική Μεθοδολογία

Ο σχεδιασμός του κάθε μαθήματος Ιστορίας πρέπει να έχει ως αφετηρία του τους εκάστοτε Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας (Δείκτες Περιεχομένου), αλλά και τους ευρύτερους σκοπούς της διδασκαλίας του μαθήματος στην Εκπαίδευση. Οι Δείκτες αυτοί διατυπώνονται στα Αναλυτικά Προγράμματα και ειδικότερα στους βασικούς άξονες που προτάσσονται σε κάθε μία από τις δύο βαθμίδες (Πρωτοβάθμια και Δευτεροβάθμια Εκπαίδευση).

Όπως για όλα τα μαθήματα, έτσι και στη διδασκαλία της Ιστορίας είναι απαραίτητη η «εμπλοκή» των διδασκομένων στην προβληματική της ύλης της κάθε ενότητας, με βάση ιδιαίτερα τις παρεχόμενες από το Αναλυτικό Πρόγραμμα της Ιστορίας ενδεικτικές δραστηριότητες και τις μεθοδολογικές και άλλες παρατηρήσεις. Στη διαδικασία αυτή σημαντικό ρόλο έχει η εξοικείωση στη χρήση πηγών και ποικίλων τεκμηρίων του ιστορικού παρελθόντος, αλλά και η παρουσίαση του ιστορικού προϊόντος μέσω μίας ορθολογικά δομημένης ιστορικής αφήγησης.

Οι μέθοδοι της διδακτικής προσέγγισης καθώς και τα διδακτικά μέσα που μπορούν να αξιοποιηθούν στο μάθημα της Ιστορίας ποικίλλουν. Γι' αυτό ακριβώς οι εκπαιδευτικοί καλούνται να επιλέξουν κάθε φορά τις προσεγγίσεις / στρατηγικές και τα μέσα

εκείνα που αντιστοιχούν στις ανάγκες της συγκεκριμένης διδακτέας ενότητας και στις δυνατότητες των μαθητών/τριών τους (κοινωνικές, γνωστικές κ.ά.).

Η μαθητοκεντρική προσέγγιση απαιτεί από τον/τη διδάσκοντα/ουσα έναν σχετικά περιορισμένο αφηγηματικό ρόλο στην παρουσίαση μίας ιστορικής ενότητας. Η αφήγηση θα πρέπει να εστιάζεται στα ουσιώδη και όχι αναφορές σε χρονολογίες, προσωπογραφικές λεπτομέρειες και πληθωρική γεγονοτολογία. Αλλά όλα αυτά θα πρέπει να γίνονται χωρίς να υπονομευτεί μία βασική αρχή της ιστορικής ανάλυσης γεγονότων, καταστάσεων και φαινομένων: ότι, παρά τις μεγάλες αλλαγές και ανατροπές, υπάρχει κατά κανόνα αλληλουχία ή και αλληλεπίδραση αιτίων και αποτελεσμάτων. Συνεπώς, η προβολή της σημασίας ενός γεγονότος ή φαινομένου δε θα πρέπει να γίνεται αποκομμένη από τα ιστορικά τους συμφραζόμενα. Πάντως, η διαδικασία αυτή προϋποθέτει σφαιρική και εξαιρετικά συντομευμένη παρουσίαση της κάθε διδακτικής ενότητας, και μόνον έτσι θα περιοριστεί και ένα από τα προβλήματα της διδασκαλίας του μαθήματος της Ιστορίας: η «κάλυψη» της διδακτέας ύλης.

Η συνοπτική, ωστόσο, έκθεση μίας διδακτέας ιστορικής περιόδου / ενότητας προϋποθέτει πολύ καλή προετοιμασία του/της διδάσκοντος/ουσας, ώστε αυτός/ή να είναι σε θέση και να δίνει συνοπτικά το γενικό ιστορικό πλαίσιο και να εκτιμά τη σημασία των αναγκών για το μάθημα ιστορικών πληροφοριών, αλλά και να προκαλεί το ενδιαφέρον των μαθητών/τριών, εξάπτοντας τη φαντασία τους και τον προβληματισμό τους για διάφορα ιστορικά ζητήματα. Το ίδιο οργανωμένος, δομημένος, συγκροτημένος και στοχευμένος θα πρέπει να είναι και ο διάλογος που αναπτύσσεται στο πλαίσιο του μαθήματος είτε μεταξύ εκπαιδευτικών και μαθητών/τριών, είτε μεταξύ μαθητών/τριών σε ατομικό ή ομαδικό επίπεδο.

Την πρόσληψη της ιστορικής γνώσης διευκολύνει, επίσης, και η αξιοποίηση εποπτικών μέσων, όπως για παράδειγμα οι διαδραστικοί πίνακες, οι εφαρμογές της πληροφορικής, η χρήση του Η/Υ και του διαδικτύου κ.ο.κ. Ιδιαίτερη ασφαλώς σημασία αποκτούν για το μάθημα της Ιστορίας οι επισκέψεις σε μουσεία, αρχαιολογικούς και άλλους ιστορικούς χώρους, αρκεί αυτές να είναι καλά προετοιμασμένες από πλευράς διδακτικού υλικού (π.χ. φύλλα εργασίας), ξενάγησης, καθορισμού ρόλων, εμπλοκής των μαθητών/τριών κ.λπ.

Τέλος, η διδασκαλία του μαθήματος εντός των ειδικών αιθουσών Ιστορίας (εργαστηρίων) θα συμβάλλει σημαντικά στην επίτευξη των σκοπών και των Δεικτών Επιτυχίας του μαθήματος. Οι κατάλληλα εξοπλισμένες ειδικές αίθουσες Ιστορίας, π.χ. με ανακλαστικά διασκόπια, διαδραστικούς πίνακες, προβολείς video, Η/Υ, μικρές βιβλιοθήκες κ.λπ. προσφέρουν στους/στις διδάσκοντες/ουσες πολλαπλές επιλογές και σχετική ευελιξία ως προς την εφαρμογή σύγχρονων μεθόδων και τεχνικών διδασκαλίας του μαθήματος, ενώ παράλληλα συμβάλλουν στη βελτίωση του μαθησιακού / παιδαγωγικού κλίματος.

4. Αξιολόγηση

Η αξιολόγηση (προφορική, γραπτή, διαγνωστική, διαμορφωτική, τελική), που έχουν στη διάθεσή τους οι εκπαιδευτικοί (και επιβάλλεται να αξιοποιούν), συνιστά συνεχή και ανοικτή διαδικασία, η οποία εξάλλου αποτελεί οργανικό τμήμα της διδακτικής μεθοδολογίας. Μέσα ακριβώς από τη διαδικασία αυτή, οι εκπαιδευτικοί συνειδητοποιούν τον βαθμό αποτελεσματικότητας των μεθόδων και των στρατηγικών που εφάρμοσαν, αλλά και των μέσων που χρησιμοποίησαν στη διδακτική πράξη. Όπως και σε άλλα μαθήματα, έτσι και στο μάθημα της Ιστορίας επιβάλλεται η διαγνωστική αξιολόγηση να πραγματοποιείται στην αρχή της σχολικής χρονιάς, ώστε να διαγνωστούν οι ελλείψεις και οι αδυναμίες των μαθητών/τριών σε σχέση, κυρίως, με τις προαπαιτούμενες για κάθε επίπεδο ιστορικές γνώσεις και δεξιότητες.

Η αξιολόγηση των μαθητών/τριών θα πρέπει να γίνεται μέσα από πολλαπλές και εναλλασσόμενες μορφές, όπως π.χ. η προφορική και η γραπτή εξέταση (όπου δίνεται έμφαση στην καλλιέργεια της αφηγηματικής ικανότητας), οι μικρές ή μεγαλύτερες διαθεματικές / διεπιστημονικές συνθετικές εργασίες ή άλλες δραστηριότητες, όπως π.χ. η οργάνωση εκθέσεων με ιστορικά θέματα, η κατασκευή χαρτών, μακετών, ειδωλίων, η σύνταξη φανταστικών ιστορικών εγγράφων, εφημερίδων κ.λπ.

Ιδιαίτερη προσοχή θα πρέπει να αποδίδεται στο είδος των ερωτήσεων που τίθενται προφορικώς ή στα διάφορα εξεταστικά δοκίμια (π.χ. ερωτήσεις ανοικτού και κλειστού τύπου), καθώς και στην «τεχνική» της διατύπωσης αυτών των ερωτήσεων. Εφόσον ένας από τους βασικούς σκοπούς του μαθήματος είναι η ανάπτυξη ιστορικής σκέψης και σταδιακά και ιστορικής συνείδησης, οι προφορικές ή γραπτές ερωτήσεις θα πρέπει να στοχεύουν όχι μόνο στον έλεγχο των γνώσεων, αλλά και στην κινητοποίηση της κρίσης, της φαντασίας και της επινοητικότητας των μαθητών/τριών και όχι στην αποστήθιση λεπτομερειών και γενικά στην άσκοπη και παραθετική γεγονοτολογία.

ΑΝΑΛΥΤΙΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΙΣΤΟΡΙΑΣ Β΄ ΛΥΚΕΙΟΥ ΚΟΙΝΟΥ ΚΟΡΜΟΥ

Το μάθημα της Ιστορίας στη Β΄ Λυκείου Κοινού Κορμού διδάσκεται δύο (2) περιόδους την εβδομάδα. Συνεπώς, το σύνολο των διδακτικών περιόδων ανέρχεται στις εξήντα (60). Η γενική κατανομή των διδακτικών περιόδων έχει, ενδεικτικά, ως εξής:

	Διδακτικές Περίοδοι
Διαθέσιμος διδακτικός χρόνος	54
Συνθετικές εργασίες (projects)	(4)*
Επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία	(4)*
Επαναλήψεις – Γραπτές Εξετάσεις – Ανατροφοδότηση (τουλάχιστον μία γραπτή εξέταση για κάθε τετράμηνο)	6
Σύνολο	60

* Διευκρινίζεται ότι κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς οι μαθητές/τριες έχουν υποχρέωση να εκπονήσουν μία, τουλάχιστον, συνθετική εργασία (project) υπό τη συνεχή παρακολούθηση και καθοδήγηση των διδασκόντων/ουσών (βλ. *Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας, Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού*). Υπογραμμίζεται, επίσης, ότι θα πρέπει να αξιοποιείται ο διαθέσιμος διδακτικός χρόνος για εκπαιδευτικές επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους, μουσεία και μνημεία (βλ. *Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας, Εγχειρίδιο Εκπαιδευτικού*). **Στο σύνολο των διδακτικών περιόδων συνυπολογίζονται οι τέσσερις (4) διδακτικές περίοδοι για Συνθετικές εργασίες (projects) και οι τέσσερις (4) διδακτικές περίοδοι για Επισκέψεις σε ιστορικούς/αρχαιολογικούς χώρους και μουσεία, οι οποίες διατίθενται από τον/την εκπαιδευτικό σε συγκεκριμένη διδακτική ενότητα της επιλογής του/της.** Σημειώνεται ότι οι συνθετικές εργασίες (projects) και οι επισκέψεις πραγματοποιούνται ως εναλλακτικές μέθοδοι προσέγγισης συγκεκριμένων ενοτήτων της επιλογής του/της εκπαιδευτικού και όχι επιπροσθέτως της διδασκαλίας.

ΠΕΡΙΕΧΟΜΕΝΟ ΑΝΑΛΥΤΙΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ

(σε παρένθεση οι κωδικοί των σχετικών Δεικτών Επιτυχίας για την Επιστημολογική Κατανόηση)

ΔΙΔ. ΠΕΡ.	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΤΥΧΙΑΣ ΜΑΘΗΣΙΑΚΑ ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ	ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΑΝΤΙΣΤΟΙΧΑ ΔΙΔΑΚΤΕΑ	ΕΝΔΕΙΚΤΙΚΕΣ ΔΡΑΣΤΗΡΙΟΤΗΤΕΣ	ΠΑΡΑΤΗΡΗΣΕΙΣ
	<i>Οι μαθητές και οι μαθήτριες να είναι σε θέση:</i>	<i>Διδακτέα: Πληροφορίες, Έννοιες, Δεξιότητες, Στρατηγικές/Τρόπος σκέψης, Στάσεις/Αξίες</i>		
ΕΙΣΑΓΩΓΗ ΣΤΗ ΜΕΣΑΙΩΝΙΚΗ ΚΑΙ ΝΕΟΤΕΡΗ ΙΣΤΟΡΙΑ ΙΣΤΟΡΙΚΕΣ ΠΗΓΕΣ ΚΑΙ ΜΕΘΟΔΟΛΟΓΙΚΕΣ ΑΡΧΕΣ				
1	<p>1. Να αναγνωρίζουν, μέσα από τα σχολικά εγχειρίδια, τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα που θα τους απασχολήσουν κατά τη διάρκεια της σχολικής χρονιάς.</p> <p>2. Να ανακαλούν στη μνήμη τους βασικές γνώσεις για τις ιστορικές πηγές.</p> <p>3. Να σχολιάζουν τις κυριότερες</p>	<p>1. <u>Ιστορικές περιόδοι Μεσαιωνικού και Νεότερου Κόσμου / γραμμή ιστορικού χρόνου</u></p> <p>ίδρυση και εξέλιξη της Βυζαντινής αυτοκρατορίας, κατάρρευση Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους, διαμόρφωση και εξέλιξη της Μεσαιωνικής Δύσης, αρχές του Νεότερου Κόσμου</p>	<ul style="list-style-type: none"> • Προβολή διαγράμματος, που να δείχνει τους σημαντικότερους σταθμούς στην εξέλιξη της Ιστορίας του ανθρώπου κατά τη διάρκεια της Βυζαντινής / Μεσαιωνικής περιόδου και τις αρχές του Νεότερου κόσμου. • Συλλογή και μελέτη ποικίλων ιστορικών πηγών (πρωτογενείς, δευτερογενείς, γραπτές, παραστατικές / χάρτες, εικόνες, ντοκιμαντέρ, κινηματογράφος, 	<p>1. Ο/Η διδάσκων/ουσα θα πρέπει να διασυνδέσει τη διδαχθείσα ύλη της Α΄ Λυκείου με τη διδακτέα ύλη της Β΄ Λυκείου. Είναι σημαντικό να αντιλαμβάνονται οι μαθητές/τριες την έννοια της ιστορικής συνέχειας και να κατανοούν ότι ο</p>

	<p>μεθοδολογικές αρχές που εφαρμόζονται στο μάθημα της Ιστορίας.</p>	<p><u>Περίοδοι Ιστορίας της Κύπρου / γραμμή ιστορικού χρόνου</u></p> <p>Βυζαντινή Κύπρος, αραβικές επιδρομές, κατάκτηση από τον Ριχάρδο Α΄ Λεοντόκαρδο, Φραγκοκρατία, Βενετοκρατία, Οθωμανοκρατία</p> <p><u>Ιστορικά Θέματα</u></p> <p>διοίκηση, κοινωνία, οικονομία, θρησκεία, διπλωματία, πόλεμοι, πνευματικός βίος, επιστήμες, τεχνολογία, πολιτισμός, τέχνες, καθημερινή ζωή</p> <p>2. <u>Ιστορικές Πηγές</u></p> <p>ειδολογικές κατηγοριοποιήσεις, στάδια επεξεργασίας πηγών, σημασία και αξία ιστορικών πηγών</p> <p>3. <u>Μεθοδολογικές Αρχές</u></p> <p>πολυπρισματικότητα, διαθεματικότητα / διεπιστημονικότητα,</p>	<p>ιστορικοί χώροι, μουσειακά εκθέματα κ.λπ.) με στόχο τη συζήτηση και τον προβληματισμό για την αξία και τα όρια των πηγών που είναι στη διάθεση των ιστορικών-ερευνητών.</p> <ul style="list-style-type: none"> • Εξοικείωση των μαθητών με τα στάδια επεξεργασίας των γραπτών πηγών που εισηγείται ο Α. Μαστραπάς: <u>εξωκειμενική</u>, <u>κειμενική</u> και <u>διακειμενική</u> προσέγγιση που καταλήγει στη <u>σύνθεση</u> των ιστορικών πληροφοριών και την κριτική τους επεξεργασία. (Βλ. <i>Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας. Βιβλίο Εκπαιδευτικού, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2012, σελ. 11-12).</i> 	<p>διαχωρισμός σε Αρχαία, Βυζαντινή / Μεσαιωνική και Νεότερη / Σύγχρονη Ιστορία είναι συμβατικός και γίνεται καθαρά για πρακτικούς λόγους.</p> <p>2. <i>Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας. Βιβλίο Εκπαιδευτικού, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2012, σελ. 8-36. (www.moec.gov.cy)</i></p> <p>3. <i>Διδακτική Μεθοδολογία και Εφαρμογές στο μάθημα της Ιστορίας. Βιβλίο Εκπαιδευτικού, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2012, σελ. 37- 44. (www.moec.gov.cy)</i></p>
--	--	---	--	--

επικαιροποίηση,
ενσυναίσθηση

Η ΜΕΤΕΞΕΛΙΞΗ ΤΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (4^{ος} – 5^{ος} αι. μ.Χ.)

Ο ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ Α΄ ΚΑΙ Η ΙΣΧΥΡΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΡΩΜΑΙΚΗΣ ΑΝΑΤΟΛΗΣ (324 – 337)

2

1. Να χρησιμοποιούν ορθά όρους / έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Ιστορία του Βυζαντινού Κράτους (Ζ).
2. Να εξηγούν τους λόγους και να εκτιμούν την ιστορική σημασία της ίδρυσης της Νέας Ρώμης (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).
3. Να περιγράφουν και να ερμηνεύουν τη θρησκευτική πολιτική του Κωνσταντίνου Α΄ (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).

1. Όροι – Έννοιες κλειδιά

Νέα Ρώμη / Κωνσταντινούπολη, Βυζάντιο / Βυζαντινή Αυτοκρατορία, Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος, Ρωμαίοι / Ρωμιοί, Ρωμανία

2. Ίδρυση Νέας Ρώμης

γεωγραφικά και δημογραφικά πλεονεκτήματα Ρωμαϊκής Ανατολής (αξιοποίηση χάρτη), ιεράρχηση των λόγων ίδρυσης της Νέας Ρώμης, αποτίμηση της σημασίας της ίδρυσης της Νέας Ρώμης για την μετεξέλιξη του ρωμαϊκού κράτους

Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):

- Η ρυμοτομία και τα κτίσματα της Κωνσταντινούπολης (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα του μαθήματος της Τέχνης).
- Εκπόνηση ομαδικής εργασίας (project) με θέμα: «Η φυσιογνωμία της νέας Ρωμαϊκής Αυτοκρατορίας: διοίκηση, κοινωνία, οικονομία, θρησκεία, πολιτισμός».
- Η σημασία της υπογραφής του Διατάγματος των Μεδιολάνων για τον Χριστιανισμό (μπορεί να γίνει διασύνδεση του θέματος με τους διωγμούς των Χριστιανών από τους

1. Ο όρος «Βυζαντινή αυτοκρατορία» είναι μεταγενέστερη επινόηση. Οι κάτοικοι της αυτοκρατορίας συνέχισαν να αυτοπροσδιορίζονται ως «Ρωμαίοι» και θεωρούσαν το κράτος τους «ρωμαϊκό».

Ιστορία του Ελληνικού Έθνους, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1978, τόμος Ζ΄, σελ. 6.

Καραγιαννόπουλος

		<p>3. <u>Θρησκευτική πολιτική</u></p> <p>Χριστόγραμμα, Διάταγμα των Μεδιολάνων, οικοδόμηση εκκλησιών, Α΄ Οικουμενική Σύνοδος, εκλεκτός του θεού αυτοκράτορας, διατήρηση του τίτλου του «Μεγάλου Αρχιερέα», στάση του Κωνσταντίνου Α΄ απέναντι στις αιρέσεις και την αρχαία θρησκεία, ερμηνεία και σημασία της θρησκευτικής του πολιτικής</p>	Ρωμαίους).	<p>Ι., <i>Το Βυζαντινό Κράτος</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1996, σελ. 51.</p> <p>4. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Ευσέβιος, <i>Εκκλησιαστική Ιστορία</i>).</p>
--	--	---	------------	--

ΣΤΑΔΙΑΚΟΣ ΕΞΕΛΛΗΝΙΣΜΟΣ ΤΟΥ ΑΝΑΤΟΛΙΚΟΥ ΡΩΜΑΪΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ

1	1. Να διακρίνουν τα στοιχεία που συμβάλλουν στη μετεξέλιξη του ρωμαϊκού κράτους και στον σταδιακό εξελληνισμό του (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).	<p>1. <u>Μετεξέλιξη ρωμαϊκού κράτους</u></p> <p>ρωμαϊκή πολιτική παράδοση, χριστιανικός χαρακτήρας, ελληνική πολιτιστική κληρονομιά</p> <p><u>Σταδιακός εξελληνισμός</u></p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η χρησιμοποίηση της λατινικής και ελληνικής γλώσσας στο Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος. - Η απειλή του εκγερμανισμού στο Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος. 	1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Ευσέβιος, <i>Εκκλησιαστική Ιστορία</i> , Σωκράτης, <i>Εκκλησιαστική Ιστορία</i> , Αμμιανός Μαρκελλίνος,
---	---	--	--	---

		<p>διαίρεση ρωμαϊκής αυτοκρατορίας το 395 (αξιοποίηση χάρτη), αντιμετώπιση γερμανικού κινδύνου (αξιοποίηση χάρτη), υπερίσχυση ελληνικού στοιχείου στο ανατολικό τμήμα, επίδραση ελληνικής παιδείας, ίδρυση Πανδιδακτηρίου, διευρυμένη χρήση της ελληνικής γλώσσας</p>		<p><i>Ιστορία, Λιβάνιος, Προς Θεοδοσίον τον βασιλέα υπέρ των ιερών, «Θεοδοσιανός Κώδικας», Συνέσιος, Λόγος περί βασιλείας).</i></p>
--	--	---	--	---

**Η ΜΕΓΑΛΗ ΜΕΤΑΝΑΣΤΕΥΣΗ ΤΩΝ ΛΑΩΝ
ΤΟ ΤΕΛΟΣ ΤΟΥ ΔΥΤΙΚΟΥ ΡΩΜΑΙΚΟΥ ΚΡΑΤΟΥΣ (476)**

1	<p>1. Να σχολιάζουν την ιστορική σημασία της μεγάλης μετανάστευσης των λαών για τη ρωμαϊκή αυτοκρατορία και τη διαμόρφωση της Μεσαιωνικής Ευρώπης (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Μεγάλη μετανάστευση των λαών</u></p> <p>μεγάλη μετανάστευση των λαών (εξήγηση του φαινομένου), μετακινήσεις γερμανικών φύλων (αξιοποίηση χάρτη), σημασία της κατάλυσης του Δυτικού Ρωμαϊκού Κράτους, ίδρυση γερμανικών βασιλείων (εντοπισμός στον χάρτη)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - «Οι μεταναστεύσεις από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα: αίτια, μορφή, συνέπειες». - Η εξέλιξη των γερμανικών βασιλείων της Μεσαιωνικής Ευρώπης και η διαμόρφωση των σύγχρονων ευρωπαϊκών κρατών. - Η δημιουργία του Παπικού Κράτους και η σημασία της 	<p>1. Jacques Le Goff, <i>Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 17-61.</p>
----------	--	--	--	--

			ίδρυσής του.	
Η ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ Α΄ (6^{ος} αι. μ.Χ.)				
Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ Α΄				
1	1. Να περιγράψουν και να αποτιμούν την εξωτερική πολιτική του Ιουστινιανού Α΄ (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).	<p>1. <u>Εξωτερική Πολιτική του Ιουστινιανού</u></p> <p>αποκατάσταση της ρωμαϊκής οικουμένης, εκστρατείες κατά των Βανδάλων, Βησιγόθων και Οστρογόθων (αξιοποίηση χάρτη), πόλεμοι και ειρήνη με τους Πέρσες, επιδρομές Σλάβων και προσπάθειες ανάσχεσής τους (αξιοποίηση χάρτη)</p> <p><u>Αποτίμηση εξωτερικής πολιτικής</u></p> <p>σημασία ανάκτησης εδαφών στη Δύση, στρατιωτικές και οικονομικές συνέπειες πολέμων</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή χάρτη που να παρουσιάζει την έκταση της αυτοκρατορίας του Ιουστινιανού Α΄. - Ιουστινιανός Α΄: ο τελευταίος ρωμαίος αυτοκράτορας στον βυζαντινό θρόνο (G. Ostrogorsky). 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Προκόπιος, <i>Υπέρ των πολέμων λόγοι</i>, Θεοφάνης, <i>Χρονογραφία</i>).</p> <p>Προτείνεται η αξιοποίηση χαρτών που παρουσιάζουν (α) την Αυτοκρατορία κατά την περίοδο του Κωνσταντίνου Α΄ (324–337), (β) την Αυτοκρατορία κατά το έτος ανόδου του Ιουστινιανού στον θρόνο (527) και (γ)</p>

				<p>την Αυτοκρατορία στο τέλος της βασιλείας του Ιουστινιανού (565), για να τους αντιπαραβάλουν οι μαθητές/τριες και να εξαγάγουν συμπεράσματα σχετικά με τη διαφοροποίηση των συνόρων της Αυτοκρατορίας και τον βαθμό αποκατάστασης της <i>Ρωμαϊκής Οικουμένης</i>.</p>
--	--	--	--	---

Η αποτίμηση της εξωτερικής πολιτικής του Ιουστινιανού να μην περιοριστεί στα θετικά της ανακατάληψης εδαφών, αλλά να τονιστούν και οι αρνητικές συνέπειες, ιδίως όσον αφορά στην οικονομία και στο στράτευμα.

Η ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΟΡΓΑΝΩΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟ Α΄

<p>2</p>	<p>1. Να περιγράψουν το γεγονός της Στάσης του Νίκα και να αξιολογούν τον ρόλο των πρωταγωνιστών (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να αναφέρουν το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού Α΄ και να αποτιμούν τη σημασία του (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να επισημαίνουν τα βασικά χαρακτηριστικά της Αγίας Σοφίας και να εκτιμούν την καλλιτεχνική της αξία (Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Στάση του Νίκα</u></p> <p>Δήμοι του Ιπποδρόμου, αίτια, γεγονότα, συνέπειες, αποτίμηση της στάσης του Ιουστινιανού Α΄ και της Θεοδώρας</p> <p>2. <u>Νομοθετικό έργο</u></p> <p>Κωδικοποίηση Ρωμαϊκού Δικαίου, Ιουστινιάνειος Κώδικας, Πανδέκτης, Εισηγήσεις, Νεαρές, σημασία νομοθετικού έργου του Ιουστινιανού Α΄</p> <p>3. <u>Αγία Σοφία</u></p> <p>αρχιτέκτονες, ρυθμός, αρχιτεκτονική του κτηρίου, καλλιτεχνική αξία, συμβολή στην ανάπτυξη της εκκλησιαστικής αρχιτεκτονικής του Βυζαντίου</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η Στάση του Νίκα: αίτια, λόγοι αποτυχίας, συνέπειες. - Το νομοθετικό έργο του Ιουστινιανού. - Θεοδώρα: μια ισχυρή προσωπικότητα στο πλευρό του Ιουστινιανού. - Συγκέντρωση δημοτικών τραγουδιών, θρύλων και παραδόσεων που σχετίζονται με την Αγία Σοφία. - Σύγκριση, από αρχιτεκτονικής άποψης, μεταξύ της Αγίας Σοφίας της Κωνσταντινούπολης και του Ναού της του Θεού Σοφίας στον Στρόβολο της Λευκωσίας και καταγραφή συμπερασμάτων. - Κατασκευή ενός λευκώματος φωτογραφιών με θέμα: «Η Αγία 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Προκόπιος, <i>Υπέρ των πολέμων λόγοι</i>, Θεοφάνης, <i>Χρονογραφία</i>).</p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών πηγών (π.χ. «Νεαρές» του Ιουστινιανού Α΄).</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Προκόπιος, <i>Περί Κτισμάτων</i>) και η προβολή οπτικού υλικού.</p>
-----------------	---	--	---	---

			<p>Σοφία: το λαμπρότερο κτίσμα της βυζαντινής τέχνης» ή μιας μακέτας της Αγίας Σοφίας (διαθεματική/διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα τα μαθήματα της Τέχνης και της Τεχνολογίας).</p> <p>- Κατασκευή ψηφιδωτού με θέμα την προσωπογραφία του Ιουστινιανού ή της Θεοδώρας (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Τέχνης).</p>	
--	--	--	--	--

ΑΠΟ ΤΟΝ ΘΑΝΑΤΟ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ ΕΩΣ ΤΗΝ ΑΠΟΚΑΤΑΣΤΑΣΗ ΤΩΝ ΕΙΚΟΝΩΝ (565 – 843)

**ΟΙ ΔΙΑΔΟΧΟΙ ΤΟΥ ΙΟΥΣΤΙΝΙΑΝΟΥ Α΄ ΚΑΙ Η ΚΡΙΣΗ ΤΗΣ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΙΑΣ (565 – 610)
Η ΒΑΣΙΛΕΙΑ ΤΟΥ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ (610 – 641) – ΑΠΟΦΑΣΙΣΤΙΚΟΙ ΑΓΩΝΕΣ ΚΑΙ ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΕΙΣ**

2	<p>1. Να εξηγούν τα αίτια και να επισημαίνουν τις συνέπειες της κρίσης που αντιμετώπισε η αυτοκρατορία στα χρόνια των διαδόχων του Ιουστινιανού Α΄ (Α, Β, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν και να</p>	<p>1. Η κρίση της αυτοκρατορίας</p> <p>διασύνδεση της κρίσης με τη βασιλεία του Ιουστινιανού Α΄, εξωτερικοί κίνδυνοι σε Δύση, Βαλκάνια και Ανατολή (αξιοποίηση χάρτη), επιπτώσεις της κρίσης στο</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Τεκμηρίωση της θέσης: «Ο Ηράκλειος υπήρξε ο δημιουργός του Μεσαιωνικού Βυζαντίου, του οποίου η οργάνωση είναι Ρωμαϊκή, η γλώσσα και ο πολιτισμός Ελληνικός και η</p>	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Μαυρίκιος, Στρατηγικόν).</p>
----------	--	---	--	---

	<p>εντοπίζουν στον χάρτη τις κυριότερες φάσεις της εκστρατείας του Ηρακλείου εναντίον των Περσών και των Αβαροσλάβων (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να κατανοούν τη σημασία του θεσμού των θεμάτων για τη διοίκηση, την κοινωνία και την άμυνα της αυτοκρατορίας (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να αναφέρουν τα στοιχεία που συνέβαλαν στον εξελληνισμό της κρατικής διοίκησης (Α, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>εσωτερικό της αυτοκρατορίας (πολιτικές, οικονομικές και κοινωνικές συνέπειες)</p> <p>2. <u>Αγώνας κατά των Περσών και των Αβαροσλάβων</u></p> <p>κατάκτηση Συροπαλαιστίνης και Αιγύπτου από τους Πέρσες, μεταφορά Τιμίου Σταυρού στην Κτησιφώντα, στρατιωτική αντεπίθεση Ηρακλείου στη Μικρά Ασία και την Περσία, πολιορκία Κωνσταντινούπολης από Αβαροσλάβους, μάχη της Νινευί</p> <p>3. <u>Θεσμός των θεμάτων</u></p> <p>διοικητικές περιφέρειες, στρατηγός, θεματικός στρατός, στρατιωτόπια, υποχρεώσεις στρατιωτών, συνέπειες (στρατιωτικές, διοικητικές, κοινωνικές), σημασία του θεσμού</p> <p>4. <u>Εξελληνισμός του κράτους</u></p>	<p><i>πίστη Χριστιανική»</i> (Α. Α. Vasiliev, <i>Ιστορία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας</i>, Εκδόσεις Πελεκάνος, Αθήνα 2006, σ. 243).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συνεξέταση του εσωτερικού έργου του Ιουστινιανού και του Ηρακλείου και εξαγωγή συμπερασμάτων. - Διασύνδεση ιστορικών γεγονότων της περιόδου με τη βυζαντινή υμνογραφία. 	<p>2. Η αξιοποίηση χάρτη κρίνεται απαραίτητη. Επιπλέον, προτείνεται η αξιοποίηση η πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Θεοφάνης, <i>Χρονογραφία</i>, Νικηφόρος Πατριάρχης Κων/πόλεως, <i>Ιστορία σύντομος</i>, «Ακάθιστος Ύμνος»).</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση η πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Κωνσταντίνος Ζ΄ Πορφυρογέννητος, <i>Περί Θεμάτων</i>).</p>
--	---	---	--	--

		επικράτηση ελληνικής γλώσσας, βασιλεύς πιστός έν Χριστώ		
Η ΕΞΑΠΛΩΣΗ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ (7 ^{ος} – 9 ^{ος} αι. μ.Χ.)				
1	<p>1. Να παρακολουθούν στον χάρτη την πορεία εξάπλωσης των Αράβων (Α, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εξηγούν τα αίτια και να αποτιμούν τα αποτελέσματα της ραγδαίας εξάπλωσης των Αράβων (Α, Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Πορεία εξάπλωσης Αράβων</u> ο μεσογειακός κόσμος και η Μέση Ανατολή πριν και μετά τις αραβικές κατακτήσεις (συγκριτική μελέτη χαρτών)</p> <p>2. <u>Αίτια και αποτελέσματα αραβικής εξάπλωσης</u> εντοπισμός και ιεράρχηση των παραγόντων που συνέβαλαν στη ραγδαία αραβική εξάπλωση, αποτίμηση των συνεπειών των αραβικών κατακτήσεων</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Εκπόνηση ομαδικής εργασίας (project) με θέμα: «Η διάσπαση του Χαλιφάτου των Αράβων τον 9ο αιώνα και η ίδρυση των ανεξάρτητων Χαλιφάτων των Ομειαδών στη Ισπανία, των Φατιμιδών στην Αίγυπτο και των Αββασιδών στην Περσία – Μεσοποταμία».</p>	
Η ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑ (8 ^{ος} – 9 ^{ος} αι.)				
2	<p>1. Να εξηγούν όρους / έννοιες περιεχομένου που σχετίζονται με την Εικονομαχία (Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Όροι / Έννοιες κλειδιά</u> εικονομάχοι / εικονοκλάστες</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p>	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών /</p>

	<p>2. Να κατανοούν τα βαθύτερα κίνητρα της εικονομαχικής πολιτικής των Ισαύρων (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να αξιολογούν τις βραχυπρόθεσμες και μακροπρόθεσμες συνέπειες της έριδας για το ζήτημα των εικόνων (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>(πρωτεργάτες, θέσεις), εικονόφιλοι / εικονολάτρες (υποστηρικτές, θέσεις), ανεικονικές αντιλήψεις, αναστήλωση των εικόνων</p> <p>2. <u>Εικονομαχική πολιτική των Ισαύρων</u></p> <p>εντοπισμός και ιεράρχηση των αιτιών ως προς τη σημαντικότητά τους (επιχειρηματολογία)</p> <p>3. <u>Συνέπειες της έριδας για το ζήτημα των εικόνων</u></p> <p>θρησκευτικές, ιδεολογικές, πολιτικές και πολιτιστικές επιπτώσεις της Εικονομαχίας, σημασία της επικράτησης των εικονόφιλων</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ιωάννης Δαμασκηνός και Θεοφάνης ο Ομολογητής: δύο υπέρμαχοι των εικόνων εναντίον των εικονομάχων. - Ο εορτασμός της αναστήλωσης των εικόνων την Κυριακή της Ορθοδοξίας (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα των Θρησκευτικών). 	<p>δευτερογενών πηγών (π.χ. Ιωάννης Δαμασκηνός, <i>Περί εικόνων</i>, «Επιστολή του Λέοντος Γ΄ στον πάπα Γρηγόριο Β΄», Θεοφάνης, <i>Χρονογραφία</i>, Νικηφόρος, Πατριάρχης Κων/πόλεως, <i>Ιστορία σύντομος</i>).</p>
--	--	---	---	---

ΠΑΛΑΙΟΧΡΙΣΤΙΑΝΙΚΗ - ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (4^{ος} – 7^{ος} αι.)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ – ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1	1. Να περιγράψουν τις διοικητικές, οικονομικές και κοινωνικές εξελίξεις στην Κύπρο κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο (Α, Β, Δ, ΣΤ, Ζ).	1. <u>Διοίκηση</u> ένταξη στο Ανατολικό Ρωμαϊκό Κράτος το 395 μ.Χ. (αξιοποίηση χάρτη), ο ρόλος του κόμη της Αντιόχειας, στρατηγός – διοικητής <u>Οικονομία - Κοινωνία</u> λόγοι ευημερίας, ανάπτυξη μεταξουργίας		1. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i> , ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 30 – 40.
---	--	---	--	--

ΤΟ ΑΥΤΟΚΕΦΑΛΟ ΤΗΣ ΕΚΚΛΗΣΙΑΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ

1	1. Να κατανοούν τη διοικητική οργάνωση της Εκκλησίας της Κύπρου κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο (Γ, Δ, ΣΤ, Ζ). 2. Να περιγράψουν τις	1. <u>Διοικητική οργάνωση Εκκλησίας</u> διαίρεση σε επισκοπές (αξιοποίηση χάρτη), Αρχιεπίσκοπος Κύπρου	Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): - Οι σχέσεις της Εκκλησίας της Κύπρου με το Πατριαρχείο Αντιοχείας κατά την πρωτοβυζαντινή περίοδο.	1. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο</i>
---	---	--	--	---

	<p>προσπάθειες για αναγνώριση του αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Κύπρου και να εξηγούν τη σημασία του (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ) .</p>	<p>2. <u>Αναγνώριση του αυτοκεφάλου της Εκκλησίας της Κύπρου –Σημασία</u></p> <p>Αυτοκέφαλο (ορισμός), επιδιώξεις του Πατριαρχείου Αντιοχείας, όγδοος κανόνας της Εφέσου (431), αποστολικός χαρακτήρας Εκκλησίας της Κύπρου, αυτοκρατορικά προνόμια, σημασία αυτοκεφάλου</p>		<p>μέσα από τις πηγές, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 13 - 20.</p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 21 - 29.</p>
--	---	---	--	---

ΠΡΩΤΟΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΤΕΧΝΗ

<p>1</p>	<p>1. Να κατανοούν τα βασικά χαρακτηριστικά της παλαιοχριστιανικής - πρωτοβυζαντινής αρχιτεκτονικής στην Κύπρο (Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εξηγούν την καλλιτεχνική και ιστορική αξία των</p>	<p>1. <u>Αρχιτεκτονική</u></p> <p>παλαιοχριστιανική βασιλική (βασικά μέρη, παραδείγματα βασιλικών)</p> <p>2. <u>Ψηφιδωτά</u></p> <p>επιτοίχια ψηφιδωτά</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η τύχη των ψηφιδωτών της Παναγίας της Κανακαριάς στη Λυθράγκωμη της Καρπασίας. - Κατασκευή μοντέλου παλαιοχριστιανικής βασιλικής με βάση το σχέδιο κάτοψης μιας 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ,</p>
-----------------	--	--	---	---

	<p>κυπριακών ψηφιδωτών παραστάσεων της πρωτοβυζαντινής περιόδου (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>(περιγραφή σωζόμενων παραστάσεων, εκτίμηση της καλλιτεχνικής και ιστορικής τους αξίας), επιδαπέδια ψηφιδωτά (σχολιασμός θεματολογίας)</p>	<p>βασιλικής που ανασκάφηκε στην Κύπρο ή κατασκευή ψηφιδωτού με μορφή από τα επιτοίχια ψηφιδωτά της Κανακαριάς και Παναγίας της Αγγελόκτιστης (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα τα μαθήματα της Τέχνης και της Τεχνολογίας).</p> <p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς/ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <p><u>Παλαιοχριστιανικές βασιλικές:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Βασιλικές Κουρίου, Λεμεσός - Βασιλική Αμαθούντας, Λεμεσός - Αγροτικές βασιλικές Καλαβασού (Βασιλικές Κόπετρα και Σύρματα), Λάρνακα - Βασιλική Χρυσοπολίτισσας, Πάφος - Βασιλικές Αγίου Γεωργίου, Πέγεια, Πάφος <p><u>Επιτοίχια ψηφιδωτά:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Ψηφιδωτό αψίδας Παναγίας Αγγελόκτιστης, Κίτι, Λάρνακα - Ψηφιδωτά Παναγίας Κανακαριάς, Βυζαντινό Μουσείο Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Λευκωσία - Ψηφιδωτό σπάραγμα αγγέλου από 	<p>Λευκωσία 2011, σ. 41 - 48.</p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 53 - 61.</p>
--	---	--	---	--

την επισκοπική βασιλική Κουρίου,
Τοπικό Μουσείο Κουρίου, Επισκοπή,
Λεμεσός

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΙΚΩΝ ΕΠΙΔΡΟΜΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (7^{ος} – 10^{ος} αι.)

ΕΠΙΔΡΟΜΕΣ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ ΜΕΤΟΙΚΕΣΙΑ ΚΑΙ ΕΠΑΝΑΠΑΤΡΙΣΜΟΣ

2	<p>1. Να εξηγούν τα αίτια των αραβικών επιδρομών εναντίον της Κύπρου (B, Δ, E, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν τις σημαντικότερες επιδρομές των Αράβων στην Κύπρο και να σχολιάζουν τα αποτελέσματά τους (A, B, Δ, E, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να ερμηνεύουν τα κίνητρα του Ιουστινιανού Β΄ για την μετοικεσία των Κυπρίων και να εξηγούν τις συνθήκες επαναπατριsmού τους (A, B, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Αίτια αραβικών επιδρομών</u></p> <p>γεωγραφική και στρατηγική σημασία της Κύπρου (αξιοποίηση χάρτη)</p> <p>2. <u>Αραβικές Επιδρομές</u></p> <p>επιδρομές Μοαβία, Αρούν Αλ Ρασίντ και Δαμιανού (πολυπρισματική προσέγγιση μέσα από βυζαντινές και αραβικές πηγές), Χαλά Σουλτάν Τεκκέ (χρήση οπτικού υλικού), καθεστώς συγκυριαρχίας, απελευθέρωση Κύπρου επί Νικηφόρου Φωκά</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none">- Το τέμενος Χαλά Σουλτάν Τεκκέ στη Λάρνακα.- Σύγκριση των επιπτώσεων των αραβικών επιδρομών στη δημογραφική φυσιογνωμία της Κύπρου με εκείνες που είχε η τουρκική εισβολή του 1974 στην κατεχόμενη Κύπρο.- Συγγραφή διηγήματος με θέμα την καθημερινή ζωή των Κυπρίων κατά την περίοδο των αραβικών επιδρομών στην Κύπρο.	<p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 67-72, 77-87.</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ.</p>
----------	---	--	---	---

		<p><u>Αποτελέσματα αραβικών επιδρομών</u></p> <p>πολιτικές, οικονομικές, δημογραφικές και πολιτιστικές συνέπειες επιδρομών</p> <p>3. <u>Μετοικεσία και επαναπατριsmός Κυπρίων</u></p> <p>εξήγηση της πολιτικής του Ιουστινιανού Β΄ για μετοικεσία των Κυπρίων (αξιοποίηση χάρτη), λόγοι επαναπατριsmού, Αρχιεπίσκοπος Νέας Ιουστινιανής και πάσης Κύπρου</p>	<p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς / ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <p><u>Μουσουλμανικό τέμενος:</u></p> <p>- Χαλά Σουλτάν Τεκκέ, Αλυκή Λάρνακας</p>	73-76.
--	--	--	---	--------

**Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΟΝ ΤΕΡΜΑΤΙΣΜΟ ΤΗΣ ΕΙΚΟΝΟΜΑΧΙΑΣ
ΕΩΣ ΤΗΝ ΑΝΟΔΟ ΤΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ ΤΩΝ ΚΟΜΝΗΝΩΝ (843 – 1081)**

ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΑ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΜΑΚΕΔΟΝΙΚΗΣ ΔΥΝΑΣΤΕΙΑΣ (9^{ος} – 11^{ος} αι.)

1	1. Να σχολιάζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομίας και κοινωνίας των πόλεων κατά την περίοδο της Μακεδονικής	1. <u>Οικονομία και κοινωνία των πόλεων</u>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Η κοινωνική διαστρωμάτωση του Βυζαντίου κατά τον 10ο αιώνα.</p>	1. Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i> , Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1979, τόμος Η΄, σ. 205 – 209.
		σημαντικότερα εμπορικά κέντρα (εντοπισμός στον χάρτη),		

	<p>Δυναστείας (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να σχολιάζουν τα βασικά χαρακτηριστικά της οικονομίας και κοινωνίας της υπαίθρου κατά την περίοδο της Μακεδονικής Δυναστείας (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>εμποροβιοτεχνική τάξη</p> <p>2. <u>Οικονομία και κοινωνία της υπαίθρου</u></p> <p>δυνατοί, πάροικοι, αλληλέγγυον, περιγραφή και ερμηνεία της στάσης των Μακεδόνων απέναντι στους δυνατούς (πολιτικές, οικονομικές και στρατιωτικές παράμετροι)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Οι συντεχνίες τότε και σήμερα. - Η ανάπτυξη του βυζαντινού εξωτερικού εμπορίου και τα προϊόντα εισαγωγής. - Η καθημερινή ζωή ενός βυζαντινού μεγαλοαποκτήμονα. - Οι δυνατοί στο Βυζάντιο και οι οικονομικά ισχυροί σήμερα. Ομοιότητες και διαφορές. 	<p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Βίος Αγίου Φιλαρέτου, «Νεαρές»).</p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1979, τόμος Η', σ. 209 – 213.</p>
--	--	--	--	--

Ο ΑΓΩΝΑΣ ΤΩΝ ΜΑΚΕΔΟΝΩΝ ΑΥΤΟΚΡΑΤΟΡΩΝ ΚΑΤΑ ΤΩΝ ΑΡΑΒΩΝ ΚΑΙ ΤΩΝ ΒΟΥΛΓΑΡΩΝ (9^{ος} – 11^{ος} αι.)

<p>1</p>	<p>1. Να εκθέτουν τις κυριότερες φάσεις στον αγώνα των Μακεδόνων κατά των Αράβων και των Βουλγάρων (Α, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Αγώνας κατά των Αράβων (αξιοποίηση χάρτη – γραμμή ιστορικού χρόνου)</u></p> <p>επιτυχίες Αράβων (άλωση Θεσσαλονίκης), στρατιωτική αντεπίθεση Βυζαντινών (άλωση της Έδεσσας, ανάκτηση Κρήτης και Κύπρου, επιτυχίες στρατηγών – αυτοκρατόρων στην Κιλικία, Συρία και Παλαιστίνη), σχέσεις με</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι Βούλγαροι ηγεμόνες και ο αγώνας τους εναντίον του Βυζαντίου για επικράτηση στα Βαλκάνια. - Αναζήτηση (στο διαδίκτυο, σε εγκυκλοπαίδειες κ.λπ.), μελέτη και σχολιασμός των μικρογραφιών από το εικονογραφημένο χρονικό <i>Σύνοψις Ιστοριών</i> του Ιωάννη Σκυλίτζη που 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Μιχαήλ Ψελλός, <i>Χρονογραφία</i>, Ιωάννης Σκυλίτζης, <i>Σύνοψις Ιστοριών</i>).</p>
-----------------	---	--	--	--

		<p>τους Άραβες σε περιόδους ειρήνης</p> <p><u>Αγώνας κατά των Βουλγάρων (αξιοποίηση χάρτη – γραμμή ιστορικού χρόνου)</u></p> <p>αυτοκρατορικές φιλοδοξίες του Συμεών (πολιορκία Κωνσταντινούπολης, Βασιλεύς Βουλγάρων και Ρωμαίων), ίδρυση νέου βουλγαρικού κράτους από τον Σαμουήλ, επέκταση βουλγαρικών κτήσεων, ήττα Βουλγάρων στις μάχες του Σπερχειού και του Κλειδίου, υποταγή και προσάρτηση Βουλγαρίας στο Βυζάντιο</p>	<p>απεικονίζουν θέματα σχετικά με τη Βυζαντινή Εποποιία.</p>	
ΕΣΩΤΕΡΙΚΗ ΚΡΙΣΗ ΚΑΙ ΕΞΩΤΕΡΙΚΟΙ ΚΙΝΔΥΝΟΙ (1025 – 1081)				
1	<p>1. Να κατηγοριοποιούν τις εσωτερικές μεταβολές που συμβαίνουν στο Βυζάντιο αυτή την περίοδο και να εξηγούν τη σημασία τους για τη μελλοντική εξέλιξη</p>	<p>1. <u>Κατηγοριοποίηση εσωτερικών μεταβολών - Σημασία για το μέλλον της αυτοκρατορίας</u></p> <p>κατηγοριοποίηση των εσωτερικών αλλαγών που συμβαίνουν στο</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η μάχη του Ματζικέρτ μέσα από γραπτές και οπτικές πηγές. - Έρευνα με θέμα την τύχη του 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Μιχαήλ Ψελλός,</p>

	<p>της αυτοκρατορίας (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να διασυνδέουν τις στρατιωτικές αποτυχίες και τις εδαφικές απώλειες της αυτοκρατορίας αυτή την περίοδο με την εσωτερική της κατάσταση (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>Βυζαντινό Κράτος (πολιτικών, οικονομικών, κοινωνικών, στρατιωτικών), απόδοση σημαντικότητας στις μεταβολές αυτές για την πορεία εξέλιξης της αυτοκρατορίας</p> <p>2. <u>Διασύνδεση στρατιωτικών αποτυχιών με την εσωτερική κατάσταση (αξιοποίηση χάρτη)</u></p> <p>Αίτια εδαφικών απωλειών στη Μικρά Ασία και στην Ιταλία και διασύνδεσή τους με τις εσωτερικές μεταβολές στο Βυζάντιο, απόδοση σημαντικότητας στη μάχη του Ματζικέρτ</p>	<p>αυτοκράτορα Ρωμανού Δ΄ Διογένη μετά τη μάχη του Ματζικέρτ.</p>	<p><i>Χρονογραφία, Ιωάννης Σκυλίτζης, Σύνοψις Ιστοριών, Μιχαήλ Ατταλειάτης, Ιστορία).</i></p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1979, τόμος Η΄, σ. 131-144.</p> <p>2. Βλ. Χριστοφιλοπούλου Α., <i>Βυζαντινή Ιστορία 867 - 1081</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1997, τόμος Β΄2, σ. 236-246.</p>
--	--	---	---	--

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΑΠΟ ΤΗΝ ΑΝΟΔΟ ΣΤΟΝ ΘΡΟΝΟ ΤΟΥ ΑΛΕΞΙΟΥ Α΄ ΚΟΜΝΗΝΟΥ ΕΩΣ ΤΗΝ ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΟΥΣ (1081–1204)

Η ΕΞΩΤΕΡΙΚΗ ΠΟΛΙΤΙΚΗ ΤΩΝ ΚΟΜΝΗΝΩΝ (11^{ος} – 12^{ος} αι.)

<p>1</p>	<p>1. Να εντοπίζουν στον χάρτη τους λαούς στα ανατολικά και βόρεια σύνορα Βυζαντινού Κράτους (Α, Β, Δ).</p> <p>2. Να εκτιμούν τη σημασία της ήττας του Μανουήλ Α΄ στο Μυριοκέφαλο για το μέλλον της αυτοκρατορίας (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να κρίνουν την πολιτική της παραχώρησης εμπορικών προνομίων στη Βενετία και σε άλλες ιταλικές πόλεις από τους Κομνηνούς (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Λαοί στον περίγυρο του Βυζαντινού Κράτους (αξιοποίηση χάρτη)</u></p> <p>Σελτζούκοι Τούρκοι, Κουμάνοι, Πετσενέγοι, Ούγγροι, Σέρβοι, Βούλγαροι (μετά την ίδρυση του δεύτερου βουλγαρικού κράτους το 1185)</p> <p>2. <u>Σημασία της ήττας των Βυζαντινών στο Μυριοκέφαλο</u></p> <p>απόδοση σημαντικότητας στη μάχη του Μυριοκεφάλου (αξιολόγηση των συνεπειών της ήττας για τη βυζαντινή παρουσία στη Μικρά Ασία και το κύρος της αυτοκρατορίας)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η συντριβή των Βυζαντινών από τους Σελτζούκους Τούρκους στο Ματζικέρτ και στο Μυριοκέφαλο. Συσχετισμός και εξαγωγή συμπερασμάτων. - Οι νορμανδικές επιδρομές κατά του Βυζαντίου στα χρόνια της Δυναστείας των Κομνηνών. 	<p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Νικήτας Χωνιάτης, <i>Χρονική Διήγησις</i>, Ιωάννης Κίνναμος, <i>Επιτομή των κατορθωμάτων</i>).</p> <p>Βλ. Καραγιαννόπουλος Ι., <i>Το Βυζαντινό Κράτος</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1996, σ. 216-217.</p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών,</p>
-----------------	---	---	---	---

		<p>3. <u>Πολιτική της παραχώρησης εμπορικών προνομίων</u></p> <p>λόγοι παραχώρησης εμπορικών προνομίων στις ιταλικές πόλεις, εξαγωγή συμπερασμάτων για την αποτελεσματικότητα και τις συνέπειες της πολιτικής των Κομνηνών</p>		<p>Αθήνα 1980, τόμος Θ', σ. 30-31.</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Άννα Κομνηνή, Αλεξιάς, Νικήτας Χωνιάτης, Χρονική Διήγησις).</p>
--	--	---	--	---

ΟΙ ΣΤΑΥΡΟΦΟΡΙΕΣ

2	<p>1. Να εξηγούν τους παράγοντες που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση των Σταυροφοριών (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να αποτιμούν τα αποτελέσματα των τριών πρώτων Σταυροφοριών (Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να ερμηνεύουν τις συνθήκες που οδήγησαν</p>	<p>1. <u>Παράγοντες που συνέβαλαν στην πραγματοποίηση των Σταυροφοριών</u></p> <p>εντοπισμός και κατηγοριοποίηση παραγόντων (υλικών, θρησκευτικών), ιεράρχηση με βάση τη σημαντικότητά τους (επιχειρηματολογία)</p> <p>2. <u>Αποτίμηση αποτελεσμάτων των τριών πρώτων Σταυροφοριών</u></p> <p>συνοπτική αναφορά στα</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο ιερός πόλεμος των Χριστιανών της Δύσης για την απελευθέρωση των Αγίων Τόπων. - Η διαχρονική σημασία της Ιερουσαλήμ για τις τρεις μεγάλες μονοθεϊστικές θρησκείες: Χριστιανισμό, Μουσουλμανισμό και Ιουδαϊσμό (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα των Θρησκευτικών). 	<p>1. Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τόμος Θ', σ. 15-16.</p> <p>Βλ. Jacques Le Goff, <i>Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 98-105.</p>
----------	---	---	--	--

	<p>στην Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να εκτιμούν τη σημασία της Άλωσης της Πόλης για το μέλλον της αυτοκρατορίας και του Βυζαντινού Ελληνισμού (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>κυριότερα γεγονότα (αξιοποίηση χάρτη), συνέπειες για το Βυζάντιο και τη Δύση, βαθμός επίτευξης των αρχικών στόχων των Σταυροφόρων</p> <p>3. <u>Άλωση της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους (1204)</u></p> <p>παρακολούθηση στον χάρτη της πορείας παρέκκλισης των σταυροφορικών δυνάμεων κατά την Δ΄ Σταυροφορία, ο ρόλος των Βενετών, οι εμφύλιες διαμάχες των Βυζαντινών, διανομή της Ρωμανίας, Άλωση της Πόλης (άμεσες συνέπειες)</p> <p>4. <u>Σημασία της Άλωσης της Πόλης (1204)</u></p> <p>απόδοση σημαντικότητας στο γεγονός της Άλωσης (συνέπειες για το μέλλον της αυτοκρατορίας και τη διαμόρφωση του Νέου Ελληνισμού)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Τα ιπποτικά τάγματα στην προστασία των Αγίων Τόπων. - Ο Σαλαδίνος και η ανακατάληψη της Ιερουσαλήμ από τους Μουσουλμάνους (1187). - Ιεροί πόλεμοι από την αρχαιότητα μέχρι σήμερα. - Η λεηλασία των βυζαντινών θησαυρών και εκκλησιαστικών κειμηλίων της Κωνσταντινούπολης από τους Σταυροφόρους. - Κατασκευή χαρτών με σχετικά υπομνήματα (ομαδική εργασία), όπου παρουσιάζονται οι τέσσερις Σταυροφορίες ξεχωριστά (αφετηρίες, κατευθύνσεις και προορισμοί Σταυροφόρων). - Κατασκευή διαγράμματος, στο οποίο να σημειώνονται σε χρονολογική σειρά τα σημαντικότερα γεγονότα που συνδέονται με τις Σταυροφορίες. 	<p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση η πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Άννα Κομνηνή, Αλεξιάς, Νικήτας Χωνιάτης, Χρονική Διήγησις, Γουλιέλμος της Τύρου, <i>Historia rerum in partibus transmarinis gestarum</i>).</p> <p>Προτείνεται η αξιοποίηση και η προβολή χαρακτηριστικών σκηνών από την κινηματογραφική ταινία «<i>Το Βασίλειο των Ουρανών</i>» (<i>The Kingdom of Heaven</i>).</p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τόμος Θ΄, σ. 15-23, 26-29,</p>
--	---	---	--	--

			<p>- Έρευνα με θέμα: «Οι Σταυροφορίες από τη σκοπιά των Μουσουλμάνων της Μέσης Ανατολής».</p>	<p>34-35.</p> <p>Βλ. Jacques Le Goff, <i>Ο Πολιτισμός της Μεσαιωνικής Δύσης</i>, Εκδόσεις Βάνιας, Θεσσαλονίκη 1993, σ. 98-105.</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Άννα Κομνηνή, <i>Αλεξιάς</i>, Νικήτας Χωνιάτης, <i>Χρονική Διήγησις</i>, Γοδεφρείδος Βιλλεαρδουίνος, <i>Η κατάκτηση της Κων/πολης</i>).</p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τόμος Θ', σ. 36-41.</p>
--	--	--	---	--

ΚΥΡΙΩΣ ΒΥΖΑΝΤΙΝΗ ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (10^{ος} – 12^{ος} αι.)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΑΜΥΝΑ

Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΝ ΡΙΧΑΡΔΟ Α΄ ΛΕΟΝΤΟΚΑΡΔΟ

<p>2</p>	<p>1. Να εξηγούν τη στρατηγική σημασία της Κύπρου για τη δυναστεία των Κομνηνών και να αναφέρουν τους τρόπους με τους οποίους εξασφάλισαν την άμυνα του νησιού (Β, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν τις συνθήκες κατάληψης της εξουσίας από τον Ισαάκιο Κομνηνό. (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να εξηγούν τη σημασία της Κύπρου για τους Σταυροφόρους (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να περιγράψουν τις συνθήκες κατάληψης της Κύπρου από τον Ριχάρδο</p>	<p>1. <u>Στρατηγική σημασία της Κύπρου – Εξασφάλιση της άμυνας του νησιού</u></p> <p>γεωπολιτική σημασία της Κύπρου σε συσχετισμό με τις εξελίξεις στην Εγγύς Ανατολή, οχυρωματικά έργα στον Πενταδάκτυλο (εντοπισμός στον χάρτη, εξήγηση της επιλογής του χώρου)</p> <p>2. <u>Κατάληψη της εξουσίας από τον Ισαάκιο Κομνηνό</u></p> <p>περιγραφή των συνθηκών κατάληψης της Κύπρου από τον Ισαάκιο Κομνηνό</p> <p>3. <u>Σημασία της Κύπρου για τους Σταυροφόρους</u></p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα βυζαντινά κάστρα του Πενταδακτύλου. - Κατασκευή βιντεοταινίας μικρής έκτασης με θέμα: «Κύπρος και Τρίτη Σταυροφορία», στο οποίο θα παρουσιάζονται οι πρωταγωνιστές, τα γεγονότα και οι συνέπειές τους. - Εντοπισμός και καταγραφή παραδόσεων, ονομασιών και τοπωνυμίων, που να συνδέουν τον Ριχάρδο τον Λεοντόκαρδο και τη σύζυγό του Βερεγγάρια της Ναβάρρας με την Κύπρο. 	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση παραστατικών πηγών (π.χ. χαρτών, φωτογραφιών για τα κάστρα του Πενταδακτύλου).</p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 98 - 100.</p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών</p>
----------	---	---	---	--

	<p>Α΄ Λεοντόκαρδο (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>απόδοση σημαντικότητας στη γεωστρατηγική θέση της Κύπρου για τους Σταυροφόρους (αξιοποίηση χάρτη)</p> <p>4. <u>Κατάληψη της Κύπρου από τον Ριχάρδο Α΄ Λεοντόκαρδο</u></p> <p>συνθήκες κατάληψης της Κύπρου από τον Ριχάρδο Α΄ Λεοντόκαρδο, εκτίμηση των πραγματικών λόγων κατάληψης της Κύπρου (επιχειρηματολογία), εξήγηση της απόφασης του Ριχάρδου για πώληση της Κύπρου</p>		<p>πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 102 - 107.</p> <p>4. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές</i>, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 108-116.</p>
--	--	---	--	--

ΕΚΚΛΗΣΙΑ – ΤΕΧΝΗ

<p>2</p>	<p>1. Να εντοπίζουν στον χάρτη της Κύπρου τα μοναστήρια που ιδρύθηκαν αυτή την περίοδο και να εξηγούν τον ρόλο και τη συμβολή τους (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Μοναστήρια της Κύπρου – Ο ρόλος και η συμβολή τους</u></p> <p>εντοπισμός των σημαντικότερων μοναστηριών (αξιοποίηση χάρτη), συμβολή των μοναστηριών</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Αναζήτηση κυπριακών παραλλαγών των ακριτικών τραγουδιών με ήρωα τον Διγενή Ακρίτα.</p>	<p>1. Προτείνεται η αξιοποίηση παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο</i></p>
----------	--	---	--	--

	<p>2. Να αναγνωρίζουν τους κυριότερους αρχιτεκτονικούς τύπους ναών της Κυρίως Βυζαντινής περιόδου στην Κύπρο (Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να εκτιμούν την ιστορική και καλλιτεχνική αξία των ζωγραφικών έργων της Κυρίως Βυζαντινής περιόδου (Α, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>(θρησκευτική, πνευματική, στρατιωτική, κοινωνική, οικονομική)</p> <p>2. <u>Αρχιτεκτονικοί τύποι ναών</u></p> <p>εγγεγραμμένος σταυροειδής με τρούλο, οκταγωνικός ναός, μονόκλιτος ναός με τρούλο, μονόκλιτη καμαροσκέπαστη βασιλική (αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα με αξιοποίηση οπτικού υλικού)</p> <p>3. <u>Αξία ζωγραφικών έργων</u></p> <p>ένταξη της εικονογράφησης των ναών και της κατασκευής φορητών εικόνων στο ιστορικό και καλλιτεχνικό πλαίσιο της εποχής (αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα με αξιοποίηση οπτικού υλικού)</p>	<p>- Η καταστροφή της πολιτιστικής κληρονομιάς της Κυρίως Βυζαντινής περιόδου μετά την τουρκική εισβολή του 1974.</p> <p>- Αναζήτηση και συλλογή γραμματοσήμων με παραστάσεις από βυζαντινά μνημεία της Κυρίως Βυζαντινής περιόδου.</p> <p>- Παρουσίαση ενός εκκλησιαστικού μνημείου της εξεταζόμενης περιόδου της ευρύτερης περιοχής των μαθητών/τριών ή του τόπου καταγωγής τους.</p> <p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς/ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <p>- Βυζαντινό Μουσείο Ιδρύματος Αρχιεπισκόπου Μακαρίου Γ', Λευκωσία</p> <p>- Μεσαιωνικό Μουσείο Κύπρου, Κάστρο Λεμεσού</p> <p>- Παναγία της Ασίνου, Νικητάρι, Τρόδος</p>	<p><i>μέσα από τις πηγές, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 142 - 144.</i></p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 135 - 141.</i></p> <p>3. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών και παραστατικών πηγών. Βλ. <i>Διδάσκοντας τη Βυζαντινή Κύπρο μέσα από τις πηγές, ΥΠΠ, ΠΙΚ, ΥΑΠ, Λευκωσία 2011, σ. 145 - 159.</i></p>
--	--	---	--	---

			<ul style="list-style-type: none"> - Παναγία του Άρακα, Λαγουδερά, Τρόδος - Άγιος Νικόλαος Στέγης, Κακοπετριά, Τρόδος - Τίμιος Σταυρός, Πελένδρι, Τρόδος - Εκκλησία Αγίων Ιωακείμ και Άννης, Καλιάνα, Λευκωσία - Άγιος Αντώνιος, Κελλιά, Λάρνακα - Μεταμόρφωση Σωτήρος, Σωτήρα, Αμμόχωστος - Εγκλείστρα Αγίου Νεοφύτου, Πάφος 	
--	--	--	--	--

Η ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΙΑ ΚΑΙ Η ΠΑΛΑΙΟΛΟΓΕΙΑ ΕΠΟΧΗ (1204 – 1453)

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΛΑΤΙΝΟΚΡΑΤΙΑΣ (1204 – 1261)

1	1. Να εντοπίζουν στον χάρτη τα λατινικά και τα ελληνικά κράτη που υπήρχαν κατά την περίοδο της Λατινοκρατίας (Β, Δ, Ε,	1. <u>Λατινικά κράτη (αξιοποίηση χάρτη)</u> Λατινική Αυτοκρατορία της Κωνσταντινούπολης, Βασίλειο της	Θέματα για συνθετικές εργασίες (project): - Ο Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγος και η ανασύσταση της Βυζαντινής	2. Βλ. Γλύκατζη - Αρβελέρ Ε., <i>Η Πολιτική Ιδεολογία της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας,</i>
----------	--	---	---	---

	<p>ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να σχολιάζουν τις σχέσεις Ελλήνων και Φράγκων στα εδάφη που βρίσκονταν υπό τη λατινική κυριαρχία και να εξηγούν τη σημασία της ανασύστασης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>Θεσσαλονίκης, Δουκάτο της Αθήνας, Πριγκιπάτο της Αχαΐας, βενετικές κτήσεις (σχολιασμός του κατακερματισμού των βυζαντινών εδαφών και της επιλογής κτήσεων από τους Βενετούς)</p> <p><u>Ελληνικά κράτη (αξιοποίηση χάρτη)</u></p> <p>Αυτοκρατορία της Νίκαιας, Αυτοκρατορία της Τραπεζούντας, Δεσποτάτο της Ηπείρου, Δεσποτάτο του Μορέως</p> <p>2. <u>Σχέσεις Ελλήνων και Φράγκων – Ανασύσταση Βυζαντινής Αυτοκρατορίας</u></p> <p>στάση της ελληνικής γαιοκτητικής αριστοκρατίας και του αγροτικού πληθυσμού απέναντι στους Φράγκους, λόγοι αφύπνισης εθνικού αισθήματος, σημασία της ανασύστασης της Βυζαντινής Αυτοκρατορίας από τον Μιχαήλ Η΄ Παλαιολόγο</p>	<p>Αυτοκρατορίας.</p> <p>- Η βυζαντινή καστροπολιτεία του Μυστρά (το δεσποτάτο του Μυστρά δημιουργήθηκε στην Πελοπόννησο ως αποτέλεσμα της νίκης των Βυζαντινών κατά των Φράγκων στη μάχη της Πελαγονίας το 1259).</p>	<p>Εκδόσεις Ψυχογιός, Αθήνα 2000, σ. 123-131.</p> <p>Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τόμος Θ΄, σ. 96-97.</p> <p>Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Νικηφόρος Γρηγοράς, <i>Ρωμαϊκή Ιστορία</i>, Γεώργιος Ακροπολίτης, <i>Χρονική Συγγραφή</i>).</p>
--	---	---	--	--

ΟΙ ΟΘΩΜΑΝΟΙ ΚΑΙ Η ΡΑΓΔΑΙΑ ΠΡΟΕΛΑΣΗ ΤΟΥΣ (14^{ος} αι.)

<p>1</p>	<p>1. Να εξηγούν τους λόγους ανάπτυξης της οθωμανικής ισχύος και τους παράγοντες που συνέβαλαν στην ραγδαία προέλασή τους (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εντοπίζουν στον χάρτη τα στάδια εξάπλωσης των Οθωμανών στη Μ. Ασία και στα Βαλκάνια (Α, Β, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Λόγοι ανάπτυξης οθωμανικής ισχύος</u></p> <p>σημαντικότητα στρατιωτικών θεσμών (γαζήδες, ιππείς - τιμαριούχοι, γεννίτσαροι)</p> <p><u>Παράγοντες ραγδαίας εξάπλωσης</u></p> <p>αντιμετώπιση αγροτικών πληθυσμών, εξασθένηση του Βυζαντινού Κράτους και των βαλκανικών λαών, εκμετάλλευση της διχόνοιας ανάμεσα στους Βυζαντινούς διεκδικητές του θρόνου</p> <p>2. <u>Εξάπλωση Οθωμανών στη Μικρά Ασία και στα Βαλκάνια</u></p> <p>στάδια εξάπλωσης των Οθωμανών (αξιοποίηση χάρτη – γραμμή ιστορικού χρόνου)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή χάρτη όπου διαφαίνεται η σταδιακή εξάπλωση των Οθωμανών στα βυζαντινά εδάφη. - Το παιδομάζωμα κατά τους χρόνους της οθωμανικής κυριαρχίας. 	<p>2. Βλ. <i>Ιστορία του Ελληνικού Έθνους</i>, Εκδοτική Αθηνών, Αθήνα 1980, τόμος Θ', σ. 160- 165, 184-192.</p>
----------	---	--	---	---

Η ΑΛΩΣΗ ΤΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥΠΟΛΗΣ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΘΩΜΑΝΟΥΣ (1453)

<p>2</p>	<p>1. Να σχολιάζουν τις προσπάθειες των Βυζαντινών αυτοκρατόρων να εξασφαλίσουν βοήθεια από τη Δύση (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν το ιστορικό γεγονός της πολιορκίας και Άλωσης της Κωνσταντινούπολης (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να εκτιμούν την προσφορά του Βυζαντίου στον ευρωπαϊκό πολιτισμό (Α, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Προσπάθειες για βοήθεια από τη Δύση</u></p> <p>βαθμός αποτελεσματικότητας των προσπαθειών (ταξίδια του Μανουήλ Β΄ Παλαιολόγου, Σύνοδος Φερράρας – Φλωρεντίας, σταυροφορία υπό τον Ιωάννη Ουνυάδη), εξήγηση της στάσης των Δυτικών απέναντι στο Βυζάντιο, ερμηνεία και αξιολόγηση των αντιδυτικών αισθημάτων του βυζαντινού λαού</p> <p>2. <u>Πολιορκία και Άλωση της Πόλης</u></p> <p>προετοιμασία της Άλωσης από τον Μωάμεθ Β΄ Πορθητή, οργάνωση της άμυνας από τον Κωνσταντίνο ΙΑ΄ Παλαιολόγο, παράγοντες που συνέβαλαν στην πτώση της Πόλης, σχολιασμός της στάσης του Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου, άμεσες συνέπειες μετά την πτώση της Πόλης</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Υπόδυση ρόλων. Για παράδειγμα, αν ήσουν ο αυτοκράτορας Ιωάννης Η΄ Παλαιολόγος με ποιους σχεδιασμούς θα προσπαθούσες να αποτρέψεις την επικείμενη Άλωση της Πόλης (π.χ. συνεργασία – συμφωνίες με βαλκανικούς λαούς, ενότητα στο εσωτερικό μέτωπο) ή αν βρισκόσουν στη θέση του Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου πώς θα οργάνωνες την άμυνα της Κωνσταντινούπολης (προϋποθέτει τη μελέτη του σχεδιαγράμματος της Κωνσταντινούπολης με τις οχυρώσεις και τα τείχη που την περιέβαλλαν, καθώς επίσης και την εξέταση της γεωγραφικής διαμόρφωσης του χώρου). - Διακειμενική/πολυπρισματική προσέγγιση της πολιορκίας και της Άλωσης της Πόλης από τους Οθωμανούς Τούρκους. Συλλογή υλικού από βυζαντινά χρονικά της 	<p>Για πηγές σχετικά με την Άλωση της Πόλης: βλ. αποσπάσματα από τα Χρονικά του Γεώργιου Σφραντζή και του Νικολό Μπάρμπαρο στο: «Από τα χρονικά της Άλωσης του 1453», <i>Χρονικόν</i>, (Εφημ. ΠΟΛΙΤΗΣ), τεύχος 15, (30 Μαΐου 1999), 8-11. Ακόμη, υπάρχει το δίτομο έργο <i>Εάλω η Πόλις</i> των εκδόσεων Βεργίνα με νεοελληνική απόδοση των ιστορικών έργων που έγραψαν ο Μιχαήλ Δούκας, ο Νικολό Μπάρμπαρο και ο Γεώργιος Φραντζής (ή</p>
-----------------	---	--	---	--

		<p>3. <u>Προσφορά Βυζαντίου</u></p> <p>συμβολή της βυζαντινής πνευματικής κληρονομιάς στους βαλκανικούς λαούς, τη Ρωσία και τη Δύση</p>	<p>εποχής (Δούκας, Σφραντζής, Κριτόβουλος, Χαλκοκονδύλης), δυτικές πηγές (Νικολό Μπάρμπαρο, αρχιεπίσκοπος Λεονάρδος της Χίου) και οθωμανικά κείμενα (Τουρσούν μπέη).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Το τέλος του αυτοκράτορα Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου μέσα από τις ιστορικές πηγές της εποχής. - Σχολιασμός της φράσης που αποδίδεται στον Λουκά Νοταρά, εκπρόσωπο της ανθενωτικής παράταξης στην Κωνσταντινούπολη, από τον βυζαντινό χρονικογράφο Μιχαήλ Δούκα: «<i>Προτιμότερο να δει κανείς να βασιλεύει μέσα στην Πόλη κεφαλομάντηλο (φακιόλι) τούρκικο παρά καθολική κουκούλα (τιάρα)</i>». Πώς αυτή η άποψη συνδέεται με τα γεγονότα που προηγήθηκαν (Σχίσμα των Εκκλησιών, Δ΄ Σταυροφορία, Λατινοκρατία); - Η Άλωση της Πόλης ως ορόσημο μιας νέας εποχής για τον Ελληνισμό και την Ευρώπη». - Οι αποτυχημένες προσπάθειες για 	<p>Σφραντζής ορθότερα), καθώς και αποσπάσματα από τα έργα άλλων ιστοριογράφων.</p> <p>Για μαρτυρίες από τα οθωμανικά χρονικά της εποχής: βλ. Χάρης Σταυρίδης, «Η Άλωση της Κωνσταντινούπολης και οι Οθωμανοί χρονικογράφοι», <i>Χρονικόν</i>, (Εφημ. ΠΟΛΙΤΗΣ), τεύχος 15, (30 Μαΐου 1999), 14-15.</p> <p>Για τραγούδια και θρήνους σχετικά με την Άλωση της Πόλης βλ.: (α) Ε. Κριαράς, <i>Ανακάλημα της Κων/πολης</i>, Θεσσαλονίκη 1965 και (β) «Τραγούδια και Θρήνοι για την</p>
--	--	--	---	---

			<p>ένωση των Εκκλησιών και ο διχασμός των Βυζαντινών σε ενωτικούς και ανθενωτικούς (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα των Θρησκευτικών).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Δημοτικά τραγούδια, θρήνοι, θρύλοι και παραδόσεις για την Άλωση της Πόλης και την τύχη του τελευταίου αυτοκράτορα Κωνσταντίνου ΙΑ΄ Παλαιολόγου (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Λογοτεχνίας). - Η προσφορά του Βυζαντίου στον ευρωπαϊκό πολιτισμό (π.χ. στους τομείς των τεχνών, των γραμμάτων, της νομοθεσίας κ.ά.) 	<p>Άλωση», <i>Χρονικόν</i>, (Εφημ. ΠΟΛΙΤΗΣ, τεύχος 15, (30 Μαΐου 1999), 12.</p> <p>2. Προτείνεται η αξιοποίηση γραπτών πηγών. Για παράδειγμα, θα μπορούσαν να χρησιμοποιηθούν αποσπάσματα από βυζαντινά χρονικά (Δούκας, Σφραντζής, Κριτόβουλος, Χαλκοκονδύλης), δυτικές πηγές (Νικολό Μπάρμπαρο, Αρχιεπίσκοπος Λεονάρδος της Χίου) και οθωμανικά κείμενα (Τουρσούν Μπέη). Ακόμη, μπορούν να αξιοποιηθούν χάρτες, εικόνες και άλλες παραστατικές πηγές.</p>
--	--	--	--	---

Η ΠΕΡΙΟΔΟΣ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑΣ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1192–1489)

ΠΟΛΙΤΙΚΕΣ ΕΞΕΛΙΞΕΙΣ

1	<p>1. Να εντάξουν το φραγκικό βασίλειο της Κύπρου και της Ιερουσαλήμ στο ευρύτερο ιστορικό πλαίσιο των Σταυροφοριών (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να κρίνουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες η Κύπρος πέρασε στην εξουσία των Βενετών (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Ένταξη στο ιστορικό πλαίσιο των Σταυροφοριών</u></p> <p>σχολιασμός της εγγύτητας του φραγκικού βασιλείου της Κύπρου με τους Αγίους Τόπους και τα λατινικά κρατίδια της Ανατολής (αξιοποίηση χάρτη), εξήγηση της σχέσης των Λουζινιάν με τον τίτλο του βασιλέα της Ιερουσαλήμ, σημασία της πτώσης της Άκρας (1291) για την Κύπρο (αξιοποίηση χάρτη)</p> <p>2. <u>Μετάβαση από τη Φραγκοκρατία στη Βενετοκρατία</u></p> <p>σχολιασμός και χαρακτηρισμός των πολιτικών σχεδιασμών της Βενετίας (αναφορά στην τύχη της Αικατερίνης Κορνάρο)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Κατασκευή πίνακα με τους Φράγκους βασιλείς της Κύπρου σε χρονολογική σειρά και καταγραφή των σημαντικότερων γεγονότων της βασιλείας τους. - Συγκέντρωση και σχολιασμός απεικονίσεων της βασίλισσας της Κύπρου Αικατερίνης Κορνάρο μέσα από ζωγραφικούς πίνακες. - Συγγραφή μικρού κειμένου και θεατρική αναπαράσταση (δραματοποίηση) της συγκινητικής αναχώρησης της Αικατερίνης Κορνάρο από την Κύπρο. 	<p>Προτείνεται η αξιοποίηση πρωτογενών / δευτερογενών πηγών (π.χ. Λεόντιος Μαχαιράς, <i>Εξήγησις της γλυκείας χώρας Κύπρου</i>, Γεώργιος Βουστρώνιος, <i>Διήγησις κρόνικας Κύπρου</i>).</p> <p>Η περίοδος της Φραγκοκρατίας εξετάζεται στο βιβλίο του Άντρου Παυλίδη, <i>Ιστορία της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3.</p>
----------	--	--	---	---

ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΚΟΙΝΩΝΙΑ

1	<p>1. Να εξηγούν τους βασικούς διοικητικούς θεσμούς που εισήγαγαν οι Φράγκοι στην Κύπρο (Α, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν την κοινωνική διαστρωμάτωση της Κύπρου στα χρόνια της Φραγκοκρατίας (Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Βασικοί διοικητικοί θεσμοί</u> φεουδαρχία, Βασιλιάς, Υψηλή Αυλή, Χαμηλή Αυλή, Ασίζες</p> <p>2. <u>Κοινωνική διαστρωμάτωση</u> ευγενείς, λατινικός κλήρος, αστοί, πάροικοι, περπυριάριοι, ελεύθεροι ή φραγκομάτοι</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <p>- Η εισαγωγή του φεουδαρχικού συστήματος στην Κύπρο από τους βασιλιάδες της δυναστείας των Λουζινιάν.</p>	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 23 – 31.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 32 – 37.</p>
---	---	---	--	---

Η ΟΡΘΟΔΟΞΗ ΕΚΚΛΗΣΙΑ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΚΑΤΑ ΤΗΝ ΠΕΡΙΟΔΟ ΤΗΣ ΦΡΑΓΚΟΚΡΑΤΙΑΣ

1	<p>1. Να περιγράψουν συνοπτικά τις προσπάθειες της Λατινικής Εκκλησίας για υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου και να αποτιμούν την αποτελεσματικότητά τους (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Προσπάθειες για υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας</u> λόγοι ίδρυσης της Λατινικής Εκκλησίας της Κύπρου, σύνοδοι της Λεμεσού (1221) και της Αμμοχώστου (1222), μαρτύριο των 13 μοναχών της Καντάρας, Βούλλα του πάπα Αλεξάνδρου Δ΄</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <p>- Η πολιτική της Καθολικής Εκκλησίας για υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου στα χρόνια της Φραγκοκρατίας (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα</p>	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 67 – 69, 70 – 86.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α.,</p>
---	--	---	--	---

	<p>2. Να εκτιμούν τη συμβολή της Ελένης Παλαιολογίνας στην ενίσχυση της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p><u>Αποτελεσματικότητα των προσπαθειών για υποταγή της Ορθόδοξης Εκκλησίας</u></p> <p>διάκριση ανάμεσα στην εξωτερική και στην ουσιαστική υποταγή, επιβίωση της Ορθοδοξίας στην Κύπρο</p> <p>2. <u>Συμβολή της Ελένης Παλαιολογίνας</u></p> <p>περιγραφή και σημασία των μέτρων της Ελένης Παλαιολογίνας για στήριξη της Ορθοδοξίας στην Κύπρο</p>	<p>των Θρησκευτικών).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Συμπλήρωση καταλόγου με τα μέτρα που έλαβε η Λατινική Εκκλησία εις βάρος των Ορθοδόξων της Κύπρου. - Το μαρτύριο των 13 μοναχών της Καντάρας. 	<p><i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 256 – 267.</p>
<p>ΠΝΕΥΜΑΤΙΚΟΣ ΒΙΟΣ – ΤΕΧΝΗ</p>				
<p>1</p>	<p>1. Να εκτιμούν την αξία της πνευματικής παραγωγής της Κύπρου κατά την περίοδο της Φραγκοκρατίας.</p> <p>2. Να αναγνωρίζουν τα πιο αντιπροσωπευτικά γοθικά αρχιτεκτονικά μνημεία και</p>	<p>1. <u>Αξία πνευματικής παραγωγής</u></p> <p>χρονογραφίες, Ασσίζες (ιστορική, γλωσσική αξία), δημώδης κυπριακή ποίηση (ιστορική, γλωσσική, λογοτεχνική αξία)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (project):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα γοθικά μνημεία της Κύπρου (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Τέχνης). 	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 454 – 459, 465 – 473.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α.,</p>

	<p>οχυρωματικά έργα της εποχής της Φραγκοκρατίας.</p> <p>3. Να επισημαίνουν τους σημαντικότερους βυζαντινούς τύπους ναών αυτής της περιόδου.</p>	<p>2. <u>Γοθικά μνημεία και κάστρα</u></p> <p>Αγία Σοφία Λευκωσίας, Άγιος Νικόλαος Αμμοχώστου, Αββαείο του Πέλλαπαϊς, κάστρο του Κολοσσιού, οχυρωματικά έργα στον Πενταδάκτυλο και στις παραλιακές πόλεις (αξιοποίηση οπτικού υλικού)</p> <p>3. <u>Σημαντικότεροι βυζαντινοί τύποι ναών</u></p> <p>ξυλόστεγος ναός, φραγκοβυζαντινός ναός (αξιοποίηση οπτικού υλικού)</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Συλλογή ακριτικών και ερωτικών δημοτικών τραγουδιών της εποχής και σχολιασμός τους (διαθεματική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Λογοτεχνίας). - Σύγκριση της κυπριακής διαλέκτου της εποχής με τη σημερινή διάλεκτο, όπως διαφαίνεται μέσα από συγκεκριμένα αποσπάσματα των Χρονικών του Λεόντιου Μαχαιρά και του Γεώργιου Βουστρώνιου (διαθεματική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Γλώσσας). - Η ενσωμάτωση λέξεων, ονομάτων/επωνύμων και τοπωνυμίων γαλλικής προέλευσης στην κυπριακή διάλεκτο (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα των Γαλλικών). - Συγκέντρωση φωτογραφικού υλικού με διάφορα αντικείμενα (π.χ. πανοπλίες, νομίσματα), αγιογραφίες, 	<p><i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 438-453.</p> <p>3. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 429-437.</p>
--	--	---	--	---

			<p>ναούς και ιστορικά μνημεία της Φραγκοκρατίας και συγγραφή υπομνημάτων σχετικά με αυτά.</p> <p>Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς / ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στο Λεβέντειο Μουσείο στην πτέρυγα που αφορά την περίοδο της Φραγκοκρατίας. - Επίσκεψη στο Μουσείο Ιστορίας Κυπριακής Νομισματοκοπίας. - Επίσκεψη στη μεσαιωνική αίθουσα Καστελιώτισσας στην παλιά Λευκωσία, η οποία αποτελούσε τμήμα του παλατιού των Λουζινιανών και χρονολογείται από τον 13^ο-14^ο αι. - Επίσκεψη στο χωριό Ποταμιά, όπου βρίσκονται τα ερείπια του θερινού παλατιού των Φράγκων βασιλιάδων της Κύπρου και τα ερείπια μιας γοθτικής εκκλησίας. - Επίσκεψη στο μεσαιωνικό φρούριο του Κολοσσίου, το οποίο 	
--	--	--	--	--

			<p>αποτελούσε το κέντρο διοίκησης («κομανταρίας») του Τάγματος των Ιωαννιτών ιπποτών.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στο κάστρο της Λεμεσού, που στεγάζει μουσείο με εκθέματα από την εποχή της Φραγκοκρατίας. - Επίσκεψη στο βασιλικό παρεκκλήσι της Αγίας Αικατερίνης στα Πυργά, όπου υπάρχει τοιχογραφία του βασιλιά Ιανού Λουζινιάν και της συζύγου του Καρλότας. - Επίσκεψη στο κάστρο της Λάρνακας. - Επίσκεψη στο κάστρο της Πάφου. - Επίσκεψη στη βασιλική έπαυλη στα Κούκλια. 	
Η ΒΕΝΕΤΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1489 – 1571)				
ΑΜΥΝΑ - ΚΟΙΝΩΝΙΑ - ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ				
1	1. Να εξηγούν τη σημασία των οχυρωματικών έργων	1. <u>Σημασία οχυρωματικών έργων Βενετών</u>	Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):	1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου</i>

	<p>των Βενετών στη Λευκωσία και στην Αμμόχωστο (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εξηγούν την κοινωνική και οικονομική κατάσταση των Κυπρίων στα χρόνια της Βενετοκρατίας (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>κτίσιμο νέων οχυρώσεων στη Λευκωσία (αξιοποίηση οπτικού υλικού), οχυρώσεις Αμμοχώστου – πύργος του Οθέλλου (αξιοποίηση οπτικού υλικού), σημασία οχυρωματικών έργων των Βενετών για την άμυνα της Κύπρου</p> <p>2. <u>Κοινωνική και οικονομική κατάσταση των Κυπρίων</u></p> <p>οικονομική εκμετάλλευση του αγροτικού πληθυσμού της Κύπρου, επιπτώσεις φυσικών καταστροφών, κυριότερα εξαγωγικά προϊόντα, πλουτισμός Βενετών εμπόρων και αστών</p>	<p>- Τα ενετικά τείχη της Λευκωσίας και της Αμμοχώστου.</p> <p>Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς / ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <p>- Επίσκεψη στους μεσαιωνικούς πύργους του Κιτίου, της Αλαμινού και της Πύλας, που αποτελούν τα σωζόμενα στρατιωτικά παρατηρητήρια της περιόδου της Βενετοκρατίας.</p> <p>- Επίσκεψη στην παλιά Λευκωσία και περιδιάβαση στη γραμμή των ενετικών τειχών και των προμαχώνων (Πύλη Αμμοχώστου – Πύλη Πάφου) στις ελεύθερες περιοχές.</p>	<p><i>Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 343 – 360.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 332 – 342.</p>
<p>Η ΚΑΤΑΛΗΨΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΑΠΟ ΤΟΥΣ ΟΘΩΜΑΝΟΥΣ (1570 – 1571)</p>				
<p>1</p>	<p>1. Να εκθέτουν τις κυριότερες φάσεις της εκστρατείας των Οθωμανών για την κατάκτηση της Κύπρου</p>	<p>1. <u>Εκστρατεία Οθωμανών για την κατάκτηση της Κύπρου</u></p> <p>οργάνωση της εκστρατείας από τον Σελίμ Β΄, προσπάθειες Βενετών για αναζήτηση βοήθειας</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Η πολιορκία και η Άλωση της Λευκωσίας και της Αμμοχώστου από</p>	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992,</p>

(1570 - 1571) (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).	στη Δύση, πολιορκία και άλωση της Λευκωσίας (λόγοι πτώσης, συνέπειες), πολιορκία και άλωση της Αμμοχώστου (πρωταγωνιστές, οργάνωση της άμυνας, αποτέλεσμα, αντιμετώπιση των πολιορκημένων από τους Οθωμανούς)	τους Οθωμανούς (1570 – 1571).	τόμος 3, σ. 363 – 413.
---------------------------------	---	-------------------------------	------------------------

ΟΙ ΑΠΑΡΧΕΣ ΤΟΥ ΝΕΟΤΕΡΟΥ ΚΟΣΜΟΥ (15^{ος} – 17^{ος} ΑΙΩΝΑΣ)

ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ ΚΑΙ ΑΝΘΡΩΠΙΣΜΟΣ

1	<p>1. Να κατανοούν τη μεγάλη πνευματική και καλλιτεχνική κίνηση στην Ευρώπη που οδήγησε στην Αναγέννηση των Γραμμάτων και των Τεχνών (Α, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εκτιμούν τη συμβολή των Ελλήνων λογίων στην Αναγέννηση (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Αναγέννηση των Γραμμάτων και των Τεχνών</u></p> <p>Αναγέννηση και Ανθρωπισμός (εξήγηση των όρων, βασικά χαρακτηριστικά, νέες αξίες και τρόπος σκέψης, φορείς διάδοσης των ιδεών, τύπος του καθολικού ανθρώπου)</p> <p>2. <u>Συμβολή των Ελλήνων λογίων στην Αναγέννηση</u></p> <p>αποτίμηση της συνεισφοράς των</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η μετάβαση από τον Μεσαίωνα στην Αναγέννηση. Σύγκριση των δύο ιστορικών περιόδων (θεοκεντρισμός και ματαιότητα / – ανθρωποκεντρισμός και πρόοδος / η παιδεία κατά τον Μεσαίωνα και κατά την Αναγέννηση κ.ά.). - Ο τύπος του οικουμενικού ανθρώπου: το παράδειγμα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι. 	<p>1. Είναι σημαντικό να κατανοήσουν οι μαθητές/τριες ότι με την Αναγέννηση ξεκινά μια νέα περίοδος για την Ιστορία του ανθρώπου. Ο θεοκεντρισμός και ο δογματισμός του Μεσαίωνα υποχωρούν και εμφανίζεται ένα νέο ανθρωπιστικό</p>
----------	---	--	--	---

		Ελλήνων λογίων στη διάδοση των ελληνικών γραμμάτων στην Ιταλία, αναφορά σε συγκεκριμένα παραδείγματα	<ul style="list-style-type: none"> - Η συμβολή των Ελλήνων λογίων στην Αναγέννηση. - Η ανακάλυψη της τυπογραφίας και ο ρόλος της στη διάδοση του πνεύματος της Αναγέννησης και του Ανθρωπισμού. - Συλλογή και παρουσίαση εικονογραφημένων δειγμάτων από τις πρώτες ελληνικές εκδόσεις στη Βενετία. - Οι μαικήνες των γραμμάτων και των τεχνών στα χρόνια της Αναγέννησης. Σύγκριση με την κλασική αρχαιότητα και ιδιαίτερα την περίπτωση της αρχαίας Αθήνας. 	πνεύμα. Έτσι, η Αναγέννηση μπορεί να θεωρηθεί προδρομικό κίνημα του Διαφωτισμού.
--	--	--	--	--

ΟΙ ΑΝΑΚΑΛΥΨΕΙΣ

2	1. Να εξηγούν τα κίνητρα και τα αίτια που ώθησαν τις ευρωπαϊκές χώρες στις Ανακαλύψεις.	1. <u>Κίνητρα και αίτια των Ανακαλύψεων</u> εντοπισμός και σχολιασμός των παραγόντων που οδήγησαν τους	Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects): - Οι επιστημονικές γνώσεις και οι τεχνολογικές εφευρέσεις που	
----------	---	--	--	--

	<p>2. Να κατανοούν τις τεχνικές προϋποθέσεις της πραγματοποίησης μακρινών εξερευνητικών ταξιδιών.</p> <p>3. Να παρακολουθούν στον χάρτη τα ταξίδια των μεγάλων Πορτογάλων και Ισπανών θαλασσοπόρων.</p> <p>4. Να εξηγούν και να αξιολογούν τις κυριότερες συνέπειες των γεωγραφικών ανακαλύψεων.</p>	<p>Ευρωπαίους στην πραγματοποίηση εξερευνητικών ταξιδιών</p> <p>2. <u>Τεχνολογικές προϋποθέσεις εξερευνητικών ταξιδιών</u></p> <p>επισήμανση των τεχνικών μέσων που επέτρεψαν την πραγματοποίηση μακρινών ταξιδιών (εξήγηση της σημασίας τους)</p> <p>3. <u>Ταξίδια μεγάλων εξερευνητών</u></p> <p>εντοπισμός στον χάρτη της πορείας που ακολούθησαν οι μεγάλοι θαλασσοπόροι, σχολιασμός της διαφορετικής κατεύθυνσης που ακολούθησαν Ισπανοί και Πορτογάλοι</p> <p>4. <u>Συνέπειες των Ανακαλύψεων</u></p> <p>εξήγηση, κατηγοριοποίηση και αποτίμηση των συνεπειών των Ανακαλύψεων (οικονομικών, κοινωνικών, πολιτικών, πολιτιστικών, αλλαγών στις αντιλήψεις και στη νοοτροπία των</p>	<p>επέτρεψαν την πραγματοποίηση των υπερπόντιων ταξιδιών για τις ανακαλύψεις νέων χωρών (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τους διδάσκοντες τα μαθήματα της Φυσικής, των Μαθηματικών, της Γεωγραφίας και της Τεχνολογίας).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Τα εξερευνητικά ταξίδια του Χριστόφορου Κολόμβου. - Οι προκολομβιανοί πολιτισμοί της Αμερικής (Μάγια, Ίνκας, Αζτέκοι) και ο αφανισμός τους από τους Ισπανούς κονκισταδόρες. - Η εμφάνιση της αποικιοκρατίας και η εκμετάλλευση των ιθαγενών. - Συλλογή παραστατικών πηγών – γκραβούρων της εποχής που απεικονίζουν τις συνέπειες των ανακαλύψεων. - Συγγραφή ημερολογίου με θέμα: «Είσαι ένας από τους ναύτες που ταξιδεύουν με τα πλοία του Χριστόφορου Κολόμβου. Στο ημερολόγιό σου γράφεις τις 	
--	--	---	---	--

		ανθρώπων, επιπτώσεων στους λαούς των αποικιών)	εντυπώσεις και τα συναισθήματά σου από το ταξίδι, την ανακάλυψη νέων χωρών και τις επαφές με τους ιθαγενείς πληθυσμούς, που ζουν σε εξωτικά μέρη».	
Ο ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΣ ΤΗΣ ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗΣ				
1	<p>1. Να αποτιμούν την τέχνη της Αναγέννησης μέσα από τη γλυπτική και τη ζωγραφική της εποχής.</p> <p>2. Να εκτιμούν την καλλιτεχνική αξία του έργου του Δομήνικου Θεοτοκόπουλου.</p>	<p>1. <u>Αποτίμηση της τέχνης της Αναγέννησης</u></p> <p>εντοπισμός των βασικών χαρακτηριστικών της Αναγέννησης μέσα από τα έργα του Λεονάρντο Ντα Βίντσι, του Μιχαήλ Αγγέλου, του Ραφαήλ Σάντι και του Τιτσιάνο (αξιοποίηση οπτικού υλικού), απόδοση σημαντικότητας στην τέχνη της Αναγέννησης (επιχειρηματολογία)</p> <p>2. <u>Τέχνη Δομήνικου Θεοτοκόπουλου</u></p> <p>επισήμανση των βασικών χαρακτηριστικών της τέχνης του Θεοτοκόπουλου – εξήγηση του όρου μανιερισμός (αξιοποίηση</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Μεγάλες μορφές της αναγεννησιακής τέχνης: Ραφαήλ, Λεονάρντο Ντα Βίντσι, Μιχαήλ Άγγελος (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Τέχνης). - Από τον Χάνδακα στο Τολέδο: ο Δομήνικος Θεοτοκόπουλος και το έργο του (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα της Τέχνης). - Δομήνικος Θεοτοκόπουλος: Έλληνας, Ισπανός ή Ευρωπαίος καλλιτέχνης; 	<p>Κλασικό έργο για τον πολιτισμό της Αναγέννησης είναι το βιβλίο του Jacob Burckhardt, <i>Ο Πολιτισμός της Αναγέννησης στην Ιταλία</i>, Εκδόσεις Νεφέλη, Αθήνα 1997.</p> <p>Περιγραφή των πιο αντιπροσωπευτικων έργων της Αναγέννησης γίνεται στο βιβλίο του Ernst Gombrich, <i>Το Χρονικό της Τέχνης</i>, Εκδόσεις</p>

		οπτικού υλικού), απόδοση σημαντικότητας στο έργο του (επιχειρηματολογία)	<ul style="list-style-type: none"> - Συλλογή παραστατικών πηγών της εποχής, που απεικονίζουν το αναγεννησιακό πνεύμα. - Διαθεματική προσέγγιση του θέματος με συλλογή – ανάγνωση αποσπασμάτων από το λογοτεχνικό έργο του <i>Θερβάντες</i> και του <i>Σαίξπηρ</i>. - Προβολή αποσπασμάτων από την ταινία του Γιάννη Σμαραγδή, <i>Ελ Γκρέκο</i> (2007). 	Μορφωτικού Ιδρύματος Εθνικής Τραπέζης, Αθήνα 1999, σ. 223 – 385.
--	--	--	---	--

Η ΟΘΩΜΑΝΟΚΡΑΤΙΑ ΣΤΗΝ ΚΥΠΡΟ (1571 – 1878)

ΔΙΟΙΚΗΣΗ – ΕΚΚΛΗΣΙΑ

1	<p>1. Να εξηγούν τον θεσμό του δραγομάνου στα χρόνια της Οθωμανοκρατίας (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να αποτιμούν τον ρόλο της Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου κατά τη διάρκεια της Οθωμανοκρατίας (Α, Β, Γ,</p>	<p>1. <u>Θεσμός της δραγομανίας</u></p> <p>ρόλος, καθήκοντα και σημασία του θεσμού του δραγομάνου, αξιολόγηση της δράσης και του έργου του δραγομάνου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η Εκκλησία της Κύπρου στα χρόνια της Οθωμανοκρατίας (το ζήτημα της εθναρχίας, τα προνόμια, ο ρόλος της στο φορολογικό σύστημα και η παιδεία). - Η διοικητική οργάνωση της Κύπρου στα χρόνια της οθωμανικής 	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 56 – 58, 131 – 138.</p> <p>Για πρόσθετες πηγές γύρω από τη</p>
----------	--	--	--	---

	<p>Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>2. <u>Ρόλος Ορθόδοξης Εκκλησίας της Κύπρου</u></p> <p>προνόμια και αρμοδιότητες της Εκκλησίας της Κύπρου, εξήγηση και σημασία της εθναρχικής ιδιότητας του Αρχιεπισκόπου, αποτίμηση της προσφοράς της Εκκλησίας στον τομέα της εκπαίδευσης</p>	<p>κυριαρχίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Η παιδεία στα χρόνια της Οθωμανοκρατίας. - Ο δραγομάνος Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος. <p>Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς / ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στον χώρο της Παλαιάς Αρχιεπισκοπής (1730), του Παγκυπρίου Γυμνασίου (1812), του Αρχοντικού του δραγομάνου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου και του τεμένους Μπαϊρακτάρη στην παλιά Λευκωσία. 	<p>ζωή και τη δράση του δραγομάνου Χατζηγεωργάκη Κορνέσιου βλ.: Κάτια Σάββα & Μαριλένα Σάββα, «Ο δραγομάνος Χατζηγεωργάκης Κορνέσιος», <i>Χρονικόν</i>, (Εφημ. ΠΟΛΙΤΗΣ), τεύχος 089, (8 Νοεμβρίου 2009). Το αφιέρωμα περιλαμβάνει συνολικά πέντε άρθρα: 1. «Ο θεσμός του δραγομάνου στην Κύπρο», 2. «Η ζωή και το έργο του», 3. «Η συμβολή του στην πτώση του Μουσαχίλλη Χατζημπακκή», 4. «Η εξέγερση του 1804», 5. «Ο αγαθοεργός ευεργέτης ή ο αδίστακτος</p>
--	----------------------	--	--	--

				<p>τύραννος;».</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 38 – 51, 52 – 56, 131 – 138.</p>
--	--	--	--	--

ΚΟΙΝΩΝΙΑ – ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ

1	<p>1. Να περιγράψουν τη κοινωνική και οικονομική κατάσταση των Κυπρίων (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εξηγούν τις συνθήκες διαμόρφωσης της μουσουλμανικής κοινότητας της Κύπρου (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Κοινωνική και οικονομική κατάσταση των Κυπρίων</u></p> <p>κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της μετάβασης από τη Βενετοκρατία στην Οθωμανοκρατία, εξεγέρσεις κατά της οθωμανικής διοίκησης (αναφορά σε κοινούς αγώνες Χριστιανών και Μουσουλμάνων κατά της οθωμανικής διοίκησης)</p> <p>2. <u>Συνθήκες διαμόρφωσης της μουσουλμανικής κοινότητας</u></p> <p>εξήγηση της εποικιστικής πολιτικής των σουλτάνων,</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Οι εξισλαμισμοί την εποχή της Οθωμανοκρατίας και ο κυπριακός κρυπτοχριστιανισμός. - Ο τουρκικός εποικισμός της Κύπρου χθες και σήμερα. - Η ιστορική και δημογραφική εξέλιξη της μουσουλμανικής κοινότητας (1571 – 1878). - Οι εξεγέρσεις των Κυπρίων κατά της οθωμανικής διοίκησης του νησιού 	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 24 – 37.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 103 – 109.</p>
----------	---	---	---	---

		<p>σύνθεση μουσουλμανικής κοινότητας της Κύπρου, εξισλαμισμοί, Λινοβάμβακοι</p>	<p>(π.χ. εξέγερση εναντίον του Τζηλ Οσμάν και εξεγέρσεις του Νικόλαου Θησέα, του Γκιαούρ Ιμάμη και του μοναχού Ιωαννίκιου).</p> <ul style="list-style-type: none"> - Παρουσίαση εικονογραφικού υλικού (γκραβούρες από περιηγητικά κείμενα) για χαρακτηριστικές εκφάνσεις της καθημερινής ζωής Χριστιανών και Μουσουλμάνων, καθώς και μνημεία και ιστορικούς χώρους της περιόδου της Οθωμανοκρατίας στην Κύπρο. <p>Οργανωμένες επισκέψεις σε αρχαιολογικούς / ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στο Λεβέντειο Μουσείο και οργάνωση διδασκαλίας / δραστηριοτήτων με βάση τα εκθέματα που αφορούν την περίοδο της Οθωμανοκρατίας. - Επίσκεψη στο Φρούριο της Λάρνακας (αρχικό κτίσμα του Μεσαίωνα, αλλά σημερινή μορφή επί Οθωμανοκρατίας) και στο τζαμί Μπουγιούκ στη Λάρνακα (το πρώτο τζαμί που χτίστηκε στην Κύπρο από 	
--	--	---	---	--

			<p>τους Οθωμανούς επάνω σε παλαιότερη καθολική εκκλησία του 13^{ου} – 14^{ου} αιώνα αφιερωμένη στην Αγία Αικατερίνη).</p> <p>- Επίσκεψη στο υδραγωγείο – Καμάρες στη Λάρνακα (κτίσμα του 1746 με δαπάνη του Μπεκίρ Πασά το οποίο λειτουργούσε μέχρι το 1939).</p>	
--	--	--	---	--

Η ΚΥΠΡΟΣ ΚΑΙ Η ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΤΟΥ 1821
ΠΑΡΑΧΩΡΗΣΗ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ ΣΤΗ ΜΕΓΑΛΗ ΒΡΕΤΑΝΙΑ

2	<p>1. Να περιγράψουν τα γεγονότα της 9^{ης} Ιουλίου 1821 και να αποτιμούν την προσφορά των Ελλήνων της Κύπρου στην επανάσταση (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να περιγράψουν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες η Κύπρος παραχωρήθηκε στη Μεγάλη Βρετανία το 1878 (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>1. <u>Γεγονότα της 9^{ης} Ιουλίου 1821 – Προσφορά Κύπρου στην επανάσταση</u></p> <p>λόγοι μη ενεργούς συμμετοχής της Κύπρου στον αγώνα (αξιοποίηση χάρτη), περιγραφή των γεγονότων της 9^{ης} Ιουλίου 1821, αποτίμηση της προσφοράς του Ελληνισμού της Κύπρου στον αγώνα του 1821</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <p>- Η 9^η Ιουλίου 1821 του Βασίλη Μιχαηλίδη</p>	<p>1. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 150 – 173.</p> <p>2. Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 223 –</p>
----------	--	---	---	--

		<p>2. <u>Παραχώρηση της Κύπρου στη Μεγάλη Βρετανία (1878)</u></p> <p>διασύνδεση με τον ανταγωνισμό Οθωμανών – Ρώσων και τα συμφέροντα της Μεγάλης Βρετανίας ως αποικιακής δύναμης (αξιοποίηση χάρτη)</p>		229.
--	--	---	--	------

**ΟΙ ΘΡΗΣΚΕΥΤΙΚΕΣ ΟΜΑΔΕΣ ΤΗΣ ΚΥΠΡΟΥ
(ΑΡΜΕΝΙΟΙ, ΜΑΡΩΝΙΤΕΣ, ΛΑΤΙΝΟΙ)**

2	<p>1. Να εξηγούν τις συνθήκες κάτω από τις οποίες εγκαθίστανται στην Κύπρο οι Αρμένιοι, Μαρωνίτες και Λατίνοι (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να ερμηνεύουν τους λόγους στους οποίους οφείλεται η μεταβολή στην δημογραφική σύνθεση των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να εκτιμούν τη συμβολή των θρησκευτικών ομάδων</p>	<p>1. <u>Συνθήκες εγκατάστασης στην Κύπρο</u></p> <p>Αρμένιοι (λόγοι εγκατάστασης στα χρόνια του αυτοκράτορα Μαυρικού), Μαρωνίτες (λόγοι εγκατάστασης κατά την περίοδο της εξάπλωσης των Αράβων και των επιδρομών εναντίον της Κύπρου), Λατίνοι (λόγοι εγκατάστασης στα χρόνια της Φραγκοκρατίας)</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Εντοπισμός και καταγραφή αρμενικών μνημείων και τοπωνυμίων. - Τα κατεχόμενα μαρωνίτικα χωριά. - Η ενσωμάτωση λέξεων, ονομάτων/επωνύμων και τοπωνυμίων γαλλικής ή ιταλικής προέλευσης στην κυπριακή διάλεκτο (διεπιστημονική προσέγγιση σε συνεργασία με τον/τη διδάσκοντα/ουσα το μάθημα των Γαλλικών ή των Ιταλικών). 	<p><u>Αρμένιοι</u></p> <p>Βλ. Παυλίδης Α., <i>Ιστορίας της νήσου Κύπρου</i>, Εκδόσεις Φιλόκυπρος, Λευκωσία 1992, τόμος 3, σ. 230 – 231, 243.</p> <p><i>Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας</i>, Εκδόσεις Φιλελεύθερος, Λευκωσία 2011,</p>
----------	---	--	---	--

	<p>στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να επισημαίνουν τις πρόνοιες του Συντάγματος της Κυπριακής Δημοκρατίας που αναφέρονται στις θρησκευτικές ομάδες της Κύπρου και τα δικαιώματά τους (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>2. <u>Μεταβολή στη δημογραφική σύνθεση Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων</u></p> <p>εξήγηση των μεταβολών στην πληθυσμιακή σύνθεση των Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων από την εποχή που εγκαταστάθηκαν στην Κύπρο μέχρι σήμερα</p> <p>3. <u>Συμβολή στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ανάπτυξη της Κύπρου</u></p> <p>ανάδειξη της συνεισφοράς των θρησκευτικών ομάδων της Κύπρου στην κοινωνική, οικονομική και πολιτιστική ζωή της Κύπρου – συγκεκριμένα παραδείγματα (αξιοποίηση οπτικού υλικού για τα μνημεία των Αρμενίων, Μαρωνιτών και Λατίνων στην Κύπρο)</p> <p>4. <u>Πρόνοιες του Συντάγματος για τις θρησκευτικές ομάδες της Κύπρου</u></p> <p>εξήγηση του όρου «θρησκευτικές ομάδες», εκλογή εκπροσώπου</p>	<p>Επισκέψεις σε αρχαιολογικούς/ιστορικούς χώρους, μνημεία και μουσεία:</p> <p><u>Αρμενικά μνημεία:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Μνημείο της Γενοκτονίας των Αρμενίων (βρίσκεται στο προαύλιο της εκκλησίας της Παναγίας Θεοτόκου στη Λευκωσία). - Το ορειχάλκινο Μνημείο της Αρμενικής Γενοκτονίας (δίπλα στη μαρίνα της Λάρνακας στην παραλία των Φοινικούδων). <p><u>Μαρωνίτικα μνημεία:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Καθεδρικός Ναός της Παναγίας των Χαρίτων (Λευκωσία). - Μαρμάρινο μνημείο των Πεσόντων και των Αγνοουμένων Μαρωνιτών (βρίσκεται στο προαύλιο της εκκλησίας του Αγίου Μάρωνα στην Ανθούπολη). - Άγαλμα του Αγίου Σάρμπελ (βρίσκεται στο προαύλιο της ομώνυμης εκκλησίας στη Λεμεσό). 	<p>τόμος 3, σ. 182 – 201.</p> <p><i>Οι Αρμένιοι της Κύπρου</i>, έκδοση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p> <p><u>Μαρωνίτες</u></p> <p><i>Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας</i>, Εκδόσεις Φιλελεύθερος, Λευκωσία 2011, τόμος 3, σ. 198 – 207.</p> <p><i>Οι Μαρωνίτες της Κύπρου</i>, έκδοση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας.</p> <p><u>Λατίνοι</u></p>
--	---	--	---	--

		<p>στη Βουλή των Αντιπροσώπων (δικαιώματα)</p>	<p><u>Λατινικά μνημεία:</u></p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στο Λεβέντειο Μουσείο στην πτέρυγα που αφορά την περίοδο της Φραγκοκρατίας. - Επίσκεψη στο Μουσείο Ιστορίας Κυπριακής Νομισματοκοπίας. - Επίσκεψη στη μεσαιωνική αίθουσα Καστελιώτισσας στην παλιά Λευκωσία, η οποία αποτελούσε τμήμα του παλατιού των Λουζινιανών και χρονολογείται από τον 13^ο-14^ο αι. - Επίσκεψη στο χωριό Ποταμιά, όπου βρίσκονται τα ερείπια του θερινού παλατιού των Φράγκων βασιλιάδων της Κύπρου και τα ερείπια μιας γοθτικής εκκλησίας. - Επίσκεψη στο μεσαιωνικό φρούριο του Κολοσσίου, το οποίο αποτελούσε το κέντρο διοίκησης («κομανταρίας») του Τάγματος των Ιωαννιτών ιπποτών. - Επίσκεψη στο κάστρο της Λεμεσού, που στεγάζει μουσείο με εκθέματα 	<p><i>Ιστορία της Κυπριακής Δημοκρατίας, Εκδόσεις Φιλελεύθερος, Λευκωσία 2012, τόμος 4, σ. 208 – 213.</i></p> <p><i>Οι Λατίνοι της Κύπρου, έκδοση Γραφείου Τύπου και Πληροφοριών της Κυπριακής Δημοκρατίας.</i></p>
--	--	--	---	---

			<p>από την εποχή της Φραγκοκρατίας.</p> <ul style="list-style-type: none"> - Επίσκεψη στο βασιλικό παρεκκλήσι της Αγίας Αικατερίνης στα Πυργά, όπου υπάρχει τοιχογραφία του βασιλιά Ιανού Λουζινιάν και της συζύγου του Καρλότας. - Επίσκεψη στο κάστρο της Λάρνακας. - Επίσκεψη στο κάστρο της Πάφου. - Επίσκεψη στη βασιλική έπαυλη στα Κούκλια. 	
--	--	--	--	--

ΑΠΟ ΤΗΝ ΕΠΟΧΗ ΤΟΥ ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΥ ΕΩΣ ΤΟ ΣΥΝΕΔΡΙΟ ΤΗΣ ΒΙΕΝΝΗΣ (17^{ος} ΑΙΩΝΑΣ – 1815)

Ο ΔΙΑΦΩΤΙΣΜΟΣ

2	<p>1. Να περιγράψουν το ιστορικό – κοινωνικό πλαίσιο στο οποίο διαμορφώνονται οι ιδέες του Διαφωτισμού (Α, Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να εξηγούν και να</p>	<p>1. <u>Ιστορικό – κοινωνικό πλαίσιο διαμόρφωσης του Διαφωτισμού</u></p> <p>λόγοι διάδοσης των νέων ιδεών στη Γαλλία, χρονικά όρια ανάπτυξης του Διαφωτισμού, γενικά χαρακτηριστικά γνωρίσματα</p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p> <ul style="list-style-type: none"> - Ο Διαφωτισμός και οι κύριοι εκπρόσωποί του ή/και τα βασικά έργα του Διαφωτισμού (Λοκ: κοινωνικό συμβόλαιο, Μοντεσκιέ: «Πνεύμα των Νόμων» / διάκριση των 	<p>Αναγκαία επισήμανση θεωρείται το γεγονός ότι ο Διαφωτισμός ήταν το αποτέλεσμα διεργασιών μιας μακράς εξελικτικής</p>
----------	---	--	--	---

	<p>αποτιμούν τις ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Διαφωτισμού (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να επισημαίνουν τα ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να σχολιάζουν τις βασικές ιδέες του Ρήγα Φεραίου και του Αδαμάντιου Κοραή (Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>2. <u>Ιδέες των κυριότερων εκπροσώπων του Διαφωτισμού</u></p> <p>σχολιασμός των ιδεών του Βολταίρου, του Λοκ, του Μοντεσκιέ και του Ρουσσό (αξιοποίηση γραπτών πηγών), απόδοση σημαντικότητας στις ιδέες τους</p> <p>3. <u>Ιδιαίτερα χαρακτηριστικά του Νεοελληνικού Διαφωτισμού</u></p> <p>συνθήκες διαμόρφωσης, ιδιαίτερος χαρακτήρας του Νεοελληνικού Διαφωτισμού, τελικός σκοπός διάδοσης των νέων ιδεών στον ελληνικό χώρο (συσχετισμός με την πολιτική κατάσταση στην οποία βρισκόταν ο Ελληνισμός)</p> <p>4. <u>Ιδέες Ρήγα Φεραίου και Αδαμάντιου Κοραή</u></p> <p>Ρήγας Φεραίος (ορθολογική σκέψη, προσπάθεια αφύπνισης υπόδουλου Ελληνισμού, επαναστατικό όραμα για τους βαλκανικούς λαούς), Αδαμάντιος</p>	<p>εξουσιών, Ρουσό: «Κοινωνικό Συμβόλαιο» – γενική βούληση, Βολταίρος: «Φιλοσοφικές Επιστολές» και «Φιλοσοφικό Λεξικό» - ανεξιθρησκία, Ντιντερό – Ντ'Αλαμπέρ: Εγκυκλοπαίδεια).</p> <p>- Στοιχεία του Ευρωπαϊκού Διαφωτισμού στον Νεοελληνικό Διαφωτισμό.</p> <p>- Αδαμάντιος Κοραής και Ρήγας Φεραίος: οι Δάσκαλοι του Γένους.</p> <p>- Ιωάννης Καρατζάς: ο Κύπριος λόγιος του Νεοελληνικού Διαφωτισμού.</p>	<p>πορείας (Αναγέννηση - Ανθρωπισμός, Επιστημονική Επανάσταση, Μεταρρύθμιση – Αντιμεταρρύθμιση) η οποία θα ολοκληρωθεί με τις μεγάλες επαναστάσεις του 18^{ου} (Αμερικανική και Γαλλική Επανάσταση) και του 19^{ου} αιώνα (Ελληνική Επανάσταση).</p>
--	--	--	--	--

Κοραής (μέση οδός, φιλελεύθερες ιδέες, μετακένωση) – αξιοποίηση γραπτών πηγών

Η ΑΜΕΡΙΚΑΝΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ (1774 – 1783)

2

1. Να εξηγούν τα αίτια του επαναστατικού κινήματος στην Αμερική και να προσδιορίζουν το θεωρητικό υπόβαθρο της Αμερικανικής Επανάστασης (Β, Γ, Δ, ΣΤ, Ζ).
2. Να εκθέτουν συνοπτικά τα σημαντικότερα γεγονότα της Αμερικανικής Επανάστασης (Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).
3. Να εξηγούν την ομοσπονδιακή δομή του πολιτεύματος των Ηνωμένων Πολιτειών της Αμερικής (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).
4. Να εκτιμούν τις συνέπειες

1. Αίτια του επαναστατικού κινήματος στην Αμερική – Θεωρητικό υπόβαθρο της Επανάστασης

εξήγηση των λόγων που οδήγησαν στην έκρηξη της Επανάστασης, επίδραση των ιδεών του Διαφωτισμού

2. Σημαντικότερα γεγονότα της Αμερικανικής Επανάστασης

Γιορτή του τσαγιού της Βοστώνης, συνάντηση των αντιπροσώπων των 13 αποικιών στη Φιλαδέλφεια (1774), Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας (4 Ιουλίου 1776), εμπλοκή των ευρωπαϊκών δυνάμεων στον πόλεμο, μάχη του Γιόρκταουν, Συνθήκη των Βερσαλιών

Θέμα για συνθετική εργασία (project):

- Οι ιδέες του Διαφωτισμού και η Διακήρυξη της Ανεξαρτησίας της 4^{ης} Ιουλίου του 1776.
- Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και η Αμερικανική Επανάσταση.
- Τζορτζ Ουάσινγκτον, Τόμας Τζέφερσον και Βενιαμίν Φραγκλίνος: οι Πατέρες του Αμερικανικού Έθνους.

	<p>της Αμερικανικής Ανεξαρτησίας και της ίδρυσης των Η.Π.Α. για την ευρωπαϊκή και την παγκόσμια ιστορία (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p>3. <u>Ομοσπονδιακή δομή του πολιτεύματος των Η.Π.Α.</u></p> <p>τρόπος συγκερασμού αντίθετων τάσεων στο Σύνταγμα των Ηνωμένων Πολιτειών, αρμοδιότητες ομοσπονδιακής κεντρικής κυβέρνησης και Πολιτειών, τρόπος εφαρμογή της αρχής της διάκρισης των εξουσιών (Πρόεδρος, Κογκρέσο, Ανώτατο Δικαστήριο)</p> <p>4. <u>Συνέπειες Αμερικανικής Ανεξαρτησίας και ίδρυσης των Η.Π.Α.</u></p> <p>δημιουργία νέου έθνους, πρακτική εφαρμογή των ιδεών του Διαφωτισμού, καταλυτική σημασία για τα επαναστατικά κινήματα στην Ευρώπη, ανάδειξη των Η.Π.Α σε μεγάλη δύναμη</p>		
<p>Η ΓΑΛΛΙΚΗ ΕΠΑΝΑΣΤΑΣΗ ΚΑΙ Η ΝΑΠΟΛΕΟΝΤΕΙΑ ΠΕΡΙΟΔΟΣ (1789 – 1815)</p>				
<p>2</p>	<p>1. Να εξηγούν την πολιτική, κοινωνική και οικονομική</p>	<p>1. <u>Πολιτική, κοινωνική και οικονομική κατάσταση στη</u></p>	<p>Θέματα για συνθετικές εργασίες (projects):</p>	

	<p>κατάσταση στην οποία βρισκόταν η Γαλλία κατά τις παραμονές της Επανάστασης (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>2. Να προσδιορίζουν τη σημασία όρων, εννοιών και γεγονότων που σχετίζονται με τη Γαλλική Επανάσταση (Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>3. Να εξηγούν γιατί το Συνέδριο της Βιέννης αποτελεί ορόσημο στην ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p> <p>4. Να εκτιμούν τις συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης για την ευρωπαϊκή και παγκόσμια ιστορία (Α, Β, Γ, Δ, Ε, ΣΤ, Ζ).</p>	<p><u>Γαλλία στις παραμονές της Επανάστασης</u></p> <p>περιγραφή της πολύπλευρης κρίσης που υπήρχε και εξήγηση των αιτιών και των συνθηκών που οδήγησαν στο ξέσπασμα της Επανάστασης</p> <p>2. <u>Όροι – Έννοιες</u></p> <p>Γενικές Τάξεις (ευγενείς, κλήρος, τρίτη τάξη), Εθνική Συνέλευση, Συντακτική Συνέλευση, κατάληψη της Βασιλίας (επικαιροποίηση – εθνική επέτειος των Γάλλων), Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Ανθρώπου και του Πολίτη (εφαρμογή ιδεών του Διαφωτισμού)</p> <p>3. <u>Συνέδριο της Βιέννης</u></p> <p>σημασία του Συνεδρίου της Βιέννης όσον αφορά στην εξέλιξη των σχέσεων ανάμεσα στα ευρωπαϊκά κράτη (παλινόρθωση Παλαιού Καθεστώτος, αρχή της νομιμότητας και της ισορροπίας δυνάμεων), η Ευρώπη μετά το</p>	<ul style="list-style-type: none"> - Ο Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός και η Γαλλική Επανάσταση. - Ευρωπαϊκός Διαφωτισμός – Αμερικανική Επανάσταση - Γαλλική Επανάσταση. - Διακήρυξη της ανεξαρτησίας (1776) – Διακήρυξη των δικαιωμάτων του ανθρώπου και του πολίτη (1789) – Νέα Πολιτική Διοίκηση (1797) του Ρήγα Φεραίου. - Η θέση της γυναίκας πριν και μετά τη Γαλλική Επανάσταση. - Η συμβολή των γυναικών στη Γαλλική Επανάσταση. - Βασικές πολιτικές έννοιες και θεσμοί που καθιερώθηκαν από τη Γαλλική Επανάσταση ή/και η μετάβαση από τη μοναρχία, στη συνταγματική μοναρχία και από τη συνταγματική μοναρχία στη δημοκρατία. - Η Οικουμενική Διακήρυξη των Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων και η 	
--	--	---	--	--

		<p>συνέδριο της Βιέννης (αξιοποίηση χάρτη)</p> <p>4. <u>Συνέπειες της Γαλλικής Επανάστασης</u></p> <p>αποτίμηση και κατηγοριοποίηση των συνεπειών της Γαλλικής Επανάστασης (σε επίπεδο πολιτικό, κοινωνικό, εκπαιδευτικό, πολιτιστικό, θρησκευτικό)</p>	Κύπρος.	
--	--	---	---------	--

ΔΕΙΚΤΕΣ ΕΠΙΣΤΗΜΟΛΟΓΙΚΗΣ ΚΑΤΑΝΟΗΣΗΣ

Δείκτες Επιτυχίας	Δείκτες Επάρκειας
<p>Χρόνος, αλλαγή, συνέχεια (Α)</p> <ol style="list-style-type: none"> Ερμηνεύουν αλλαγές και συνέχειες ανάμεσα σε ιστορικές περιόδους και εντός ιστορικών περιόδων. Ερμηνεύουν συνδέσεις ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν στην ίδια ή σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. 	<ol style="list-style-type: none"> Λόγοι για τους οποίους συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων αλλάζουν με την πάροδο του χρόνου. Λόγοι για τους οποίους συγκεκριμένα χαρακτηριστικά της ζωής των ανθρώπων παραμένουν τα ίδια με την πάροδο του χρόνου. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες αλλαγές επηρεάζουν τη ζωή των ανθρώπων. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν σε διαφορετικές ιστορικές περιόδους. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα σε γεγονότα που συμβαίνουν εντός της ίδιας ιστορικής περιόδου.
<p>Αίτια–συνέπειες (Β)</p> <ol style="list-style-type: none"> Ερμηνεύουν σχέσεις ανάμεσα στα διάφορα αίτια και σχέσεις ανάμεσα στις διάφορες συνέπειες γεγονότων και αλλαγών. 	<ol style="list-style-type: none"> Λόγοι (αίτια) για τους οποίους συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές συμβαίνουν. Αποτελέσματα και συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών (άμεσα, μεσοπρόθεσμα, μακροπρόθεσμα, σε σχέση με διαφορετικές ομάδες ανθρώπων). Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων αιτιότητας ανάμεσα σε συγκεκριμένα γεγονότα και αλλαγές. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα στα αίτια συγκεκριμένων γεγονότων και αλλαγών. Λόγοι ύπαρξης συγκεκριμένων σχέσεων ανάμεσα στις συνέπειες συγκεκριμένων γεγονότων και

	<p>αλλαγών.</p> <p>6. Διάκριση ανάμεσα σε εκούσιες και ακούσιες συνέπειες στη βάση κριτηρίων.</p>
<p>Ιστορική ενσυναίσθηση (Γ)</p> <p>1. Ερμηνεύουν συγκεκριμένες συμπεριφορές, πρακτικές και θεσμούς του παρελθόντος, με αναφορά στο συγκείμενο της εποχής και τις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων.</p>	<p>1. Ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν για συγκεκριμένα θέματα.</p> <p>2. Διαφορές ανάμεσα στις ιδέες και αντιλήψεις των ανθρώπων στο παρελθόν και στη σημερινή εποχή για συγκεκριμένα θέματα.</p> <p>3. Λόγοι για τους οποίους πρόσωπα ή ομάδες ανθρώπων συμπεριφέρονται με συγκεκριμένους τρόπους.</p> <p>4. Τρόποι με τους οποίους το συγκείμενο επηρεάζει τη συμπεριφορά προσώπων και ομάδων ανθρώπων.</p> <p>5. Τρόποι με τους οποίους οι ιδέες και αντιλήψεις προσώπων και ομάδων ανθρώπων επηρεάζουν τη συμπεριφορά τους.</p> <p>6. Λόγοι για τους οποίους οι άνθρωποι έχουν συγκεκριμένους θεσμούς και πρακτικές.</p> <p>7. Τρόποι με τους οποίους το συγκείμενο συμβάλλει στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών.</p> <p>8. Τρόποι με τους οποίους συγκεκριμένες ιδέες και αντιλήψεις συμβάλλουν στην ύπαρξη συγκεκριμένων θεσμών και πρακτικών.</p> <p>9. Λόγοι για τους οποίους κάποιοι θεσμοί και πρακτικές του παρελθόντος δεν υπάρχουν ή είναι διαφορετικοί σήμερα.</p> <p>10. Τρόποι με τους οποίους αλλαγές στο συγκείμενο προκάλεσαν την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος.</p> <p>11. Τρόποι με τους οποίους αλλαγές σε ιδέες και αντιλήψεις προκάλεσαν την αλλαγή ή την εξάλειψη θεσμών και πρακτικών του παρελθόντος.</p>
<p>Πηγές–ιστορικές αναφορές (Δ)</p> <p>1. Συγκρίνουν διαφορετικές</p>	<p>1. Κοινές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές)</p>

<p>αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) του ίδιου γεγονότος/προσώπου/φαινομένου.</p> <p>2. Κάνουν διακρίσεις ανάμεσα σε γεγονότα και ερμηνείες στις πηγές που χρησιμοποιούν.</p> <p>3. Εξηγούν γιατί υπάρχουν διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) και ερμηνείες γεγονότων και προσώπων.</p>	<p>ενός γεγονότος/ προσώπου/φαινομένου.</p> <p>2. Διαφορετικές πληροφορίες που εντοπίζονται σε διαφορετικές αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) ενός γεγονότος/προσώπου/φαινομένου.</p> <p>3. Ομοιότητες και διαφορές στις αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) που παράγουν οι μαθητές/τριες.</p> <p>4. Διαφορετικοί βαθμοί βεβαιότητας για πληροφορίες που εντοπίζονται σε αναπαραστάσεις.</p> <p>1. Πληροφορίες στις πηγές που περιγράφουν συγκεκριμένα γεγονότα.</p> <p>2. Πληροφορίες στις πηγές που δίνουν ερμηνείες γεγονότων.</p> <p>3. Κριτήρια διάκρισης ανάμεσα σε γεγονότα και ερμηνείες.</p> <p>1. Λόγοι για τους οποίους οι πληροφορίες που παίρνουμε από τις πηγές διαφέρουν μεταξύ τους.</p> <p>2. Ερωτήματα για τα οποία μια πηγή είναι έγκυρη ή/και αξιόπιστη και ερωτήματα για τα οποία δεν είναι.</p> <p>3. Τρόποι με τους οποίους το είδος των πηγών (π.χ. γραπτές-παραστατικές / καταγραφές-κατάλοιπα / πρωτογενείς-δευτερογενείς-τριτογενείς) επηρεάζει την εγκυρότητα και αξιοπιστία τους ανάλογα με τα ερωτήματά μας.</p> <p>4. Τρόποι με τους οποίους οι γνώσεις, ιδέες και αντιλήψεις του δημιουργού της πηγής, καθώς επίσης το συγκείμενο στο οποίο βρίσκεται και το ιστορικό ερώτημα που διερευνά, επηρεάζουν τις ερμηνείες.</p> <p>5. Λόγοι για τους οποίους οι αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές) που παράγουν οι μαθητές/τριες διαφέρουν μεταξύ τους.</p> <p>6. Λόγοι για τους οποίους δεν υπάρχει πάντοτε συμφωνία στο βαθμό βεβαιότητας για τις πληροφορίες που εντοπίζονται στις αναπαραστάσεις (ιστορικές αναφορές).</p>
<p>Σημαντικότητα (Ε)</p> <p>1. Συγκρίνουν τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών, στη βάση</p>	<p>1. Ιεράρχηση γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών ως προς τη σημαντικότητά τους, στη βάση συγκεκριμένων κριτηρίων (αιτιολόγηση).</p> <p>2. Μεταβολές στη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών</p>

<p>κριτηρίων.</p> <p>2. Εξηγούν γιατί υπάρχουν διαφορετικές κρίσεις σε σχέση με τη σημαντικότητα.</p>	<p>με την πάροδο του χρόνου.</p> <p>1. Λόγοι για τους οποίους υπάρχουν διαφορές στον τρόπο με τον οποίο ιεραρχούμε τη σημαντικότητα γεγονότων, προσώπων, αντικειμένων, αλλαγών, αιτιών, συνεπειών.</p> <p>2. Τρόποι με τους οποίους το ερώτημα, το άτομο που αποδίδει τη σημαντικότητα και ο χρόνος στον οποίο γίνεται η κρίση οδηγούν σε διαφορές στην απόδοση σημαντικότητας.</p>
<p>Ιστορική διερεύνηση (τεκμήρια) (Στ)</p> <p>1. Εντοπίζουν, συνδυάζουν και αξιολογούν πηγές για να απαντήσουν ιστορικά ερωτήματα.</p> <p>2. Προτείνουν, σχεδιάζουν και εκτελούν ιστορικές διερευνήσεις.</p>	<p>1. Σημαντικά ερωτήματα για ένα συγκεκριμένο γεγονός, φαινόμενο, πρόσωπο.</p> <p>2. Εντοπισμός και συλλογή πηγών.</p> <p>3. Πηγές που δίνουν πληροφορίες (τεκμήρια) οι οποίες απαντούν το ερώτημά μας.</p> <p>4. Πληροφορίες (τεκμήρια) που παίρνουμε σχετικά με το ερώτημά μας από τις πηγές.</p> <p>5. Εγκυρότητα και αξιοπιστία πηγών που προκύπτει από την εγκυρότητα και αξιοπιστία των τεκμηρίων.</p> <p>6. Ομοιότητες και διαφορές στα αποτελέσματα των ιστορικών διερευνήσεων των μαθητών/τριών.</p> <p>7. Βαθμός βεβαιότητας για την απάντηση στο ερώτημα, η οποία προκύπτει από τις πηγές.</p> <p>1. Καθορισμός θέματος προς διερεύνηση.</p> <p>2. Καθορισμός ερωτήματος προς διερεύνηση και τεκμηρίωση σημαντικότητάς του.</p> <p>3. Αναζήτηση πηγών.</p> <p>4. Μελέτη και ερμηνεία πηγών.</p> <p>5. Εντοπισμός τεκμηρίων σε σχέση με το ερώτημα της διερεύνησης.</p> <p>6. Αξιολόγηση αξιοπιστίας και εγκυρότητας.</p> <p>7. Αντιπαραβολή πηγών.</p> <p>8. Παραγωγή ιστορικής αναφοράς.</p> <p>9. Παρουσίαση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης.</p> <p>10. Συζήτηση των αποτελεσμάτων της διερεύνησης.</p> <p>(Στα πιο πάνω, όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία, γίνεται χρήση των ΤΠΕ.)</p>

Οργάνωση–επικοινωνία (Ζ)

1. Παρουσιάζουν την ιστορική τους γνώση και τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με διάφορους τρόπους τους οποίους επιλέγουν ανάλογα με το θέμα και το κοινό τους.

2. Επιλέγουν και χρησιμοποιούν με ακρίβεια ποικιλία ιστορικών και χρονολογικών όρων και συμβάσεων.

3. Τεκμηριώνουν και επιχειρηματολογούν σε συνθήκες διαλόγου για τα αποτελέσματα των διερευνήσεών τους με αναφορά στις πηγές τους.

1. Παραγωγή γραπτών και προφορικών ιστορικών αναφορών.
2. Δημιουργία παραστατικών πηγών.
3. Τροποποίηση γραπτών ιστορικών αναφορών ώστε να συμπεριλαμβάνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων (π.χ. κείμενο σχολικού εγχειριδίου, κείμενο για το θέμα υπό μελέτη).
4. Κατασκευή/συμπλήρωση διαγραμμάτων.
5. Συμπλήρωση χάρτη.
6. Υπόδυση ρόλων.
7. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το θέμα/περιεχόμενο της ιστορικής διερεύνησης και τα αποτελέσματά της.
8. Επιλογή τρόπου παρουσίασης ανάλογα με το κοινό στο οποίο απευθύνεται.

(Στα πιο πάνω, όπου υπάρχει δυνατότητα και προστιθέμενη αξία, γίνεται χρήση των ΤΠΕ.)

1. Λεξιλόγιο που υποδηλοί διαφορετικούς βαθμούς βεβαιότητας (π.χ. αποκλείεται, δεν υπάρχουν ενδείξεις, υπάρχουν κάποιες ενδείξεις, όλες οι ενδείξεις δείχνουν, πιθανόν, μάλλον, σίγουρα).
2. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με τις ιστορικές περιόδους και τα θέματα υπό μελέτη (βλ. έννοιες περιεχομένου στους Δείκτες Επιτυχίας και Επάρκειας για κάθε περίοδο).
3. Λεξιλόγιο που σχετίζεται με την ιστορική διερεύνηση (π.χ. πηγές, τεκμήρια, αίτια, συνέπειες).
4. Λεξιλόγιο που ανταποκρίνεται στο είδος της επικοινωνίας και το κοινό.

1. Πηγές που τεκμηριώνουν τα αποτελέσματα ιστορικών διερευνήσεων κατά την παρουσίαση/συζήτηση.
2. Επιχειρηματολογία για την υποστήριξη της ερμηνείας στην οποία καταλήγουν οι ιστορικές διερευνήσεις.